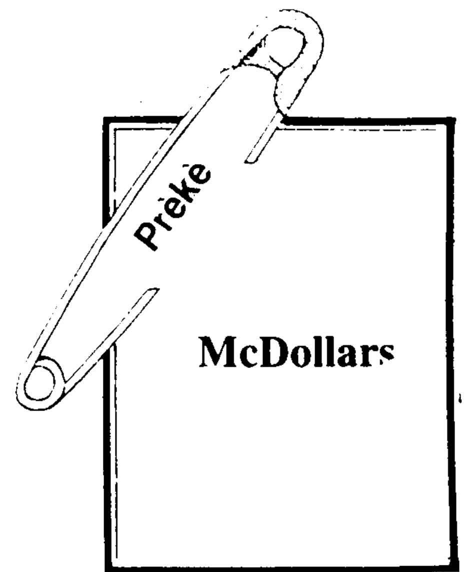
108STE JAARGANG — NO.: 254 ZATERDAG 2 NOVEMBER 1991

AMIGOE

VANDAAG

McDONALDS ...vonnis...

McDollars

Jeltsin krijgt zijn zin

■ *MOSKOU - President Boris Jeltsin van de Russische federatie heeft de meerderheid van het parlement meegekregen voor zijn pakket drastische economische maatregelen en ook voor zijn verzoek om meer volmachten om deze maatregelen te kunnen doorvoeren. Zo is Jeltsin nu niet meer alleen president maar ook premier.*

Voor overleg over situatie in nabuurland

Aristide met Venezolaanse president in Santo Domingo

CARACAS - Samen met de Venezolaanse president Carlos Andres Perez is de gekozen maar verbannen Haitiaanse president Jean Bertrand Aristide vanmorgen (zaterdag) naar de Dominicaanse Republiek vertrokken. In Santo Domingo wordt de huidige situatie in het nabuurland geanaliseerd.

Aristide keerde donderdag terug van een zesdaags bezoek aan Europa waar hij onder meer de gast was van de Franse en Belgische regering maar ook van de Wereldraad van Kerken in Genève. Volgens Aristide moet alles aangewend worden om het handelsembargo tegen Haiti compleet te maken. Gebeurt dit dan zijn de dagen geteld van de huidige regering en de legerleiding. Zo meent Aristide.

Deze heeft onlangs bittere kritiek geleverd op de Dominicaanse Republiek, vooral ook omdat dit land de Haitiaanse gastarbeiders slecht behandelt. Ook zou het niet ingegrepen hebben toen Haitiaanse ballingen de coup tegen Aristide met geld mogelijk maakten. Overigens was ook opmerkelijk onlangs de oproep van de bejaarde president Joaquin Balaguer dat het embargo tegen Haiti moest worden opgeheven omdat onschuldigen er het slachtoffer van worden.

Boze student in VS doodt mede-studenten

IOWA CITY - Een student heeft vrijdag op de campus van de universiteit van Iowa in de Verenigde Staten vier mensen doodgeschoten en vervolgens zelfmoord gepleegd.

Twee mensen raakten bij de schietpartij nog gewond, zo heeft de leiding van de universiteit meegedeeld. De schutter zou jaloers zijn geweest op een medestudent omdat die een prijs had gekregen voor een werkstuk. Hij vond dat hij de onderscheiding verdiende. Onder de doden was de student die de prijs had gewonnen.

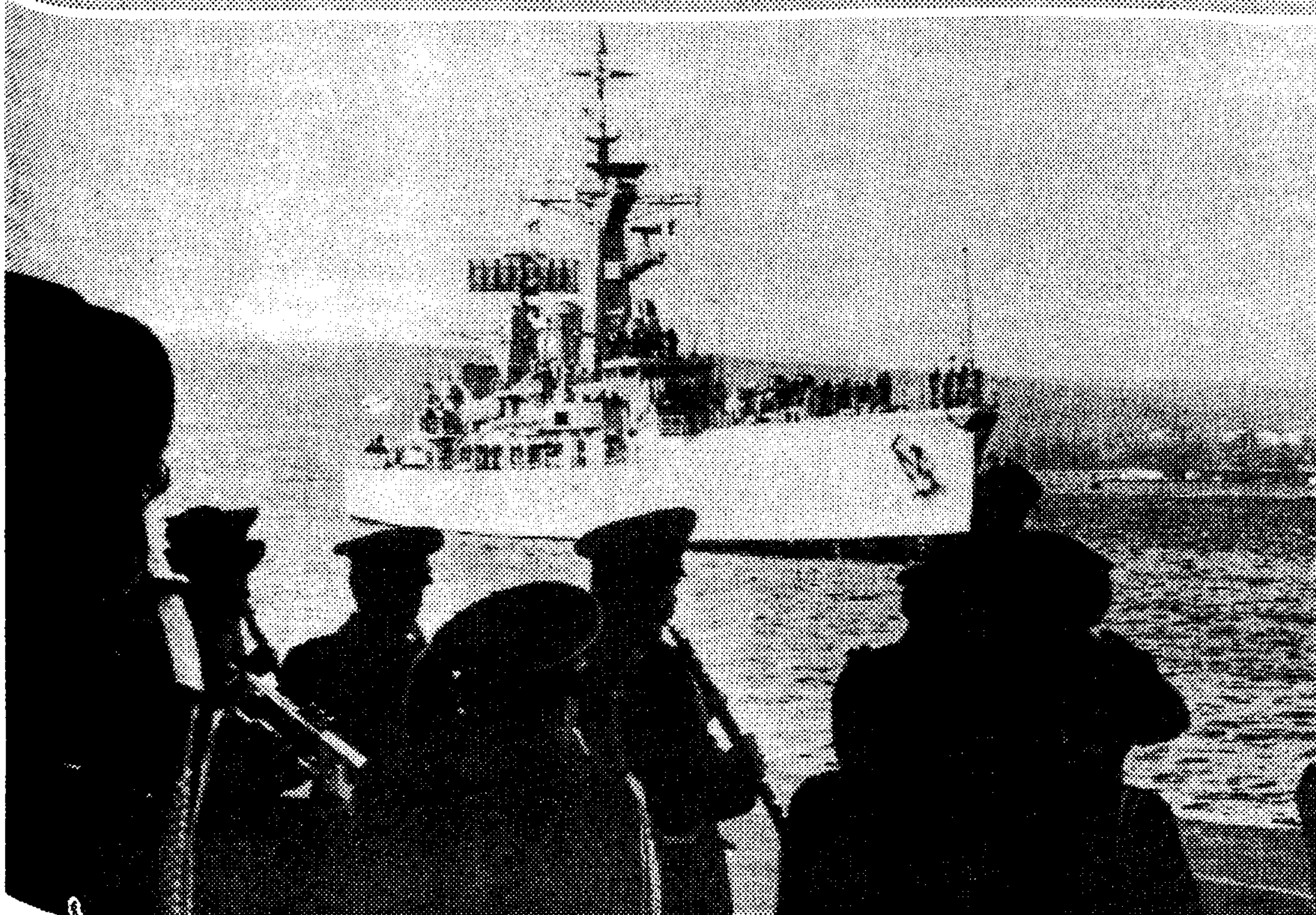
Ondanks poolkou vliegramp overleefd

EDMONTON - Twaalf mensen hebben het neerstorten overleefd van hun Canadees militair transport-vliegtuig dichtbij de Noordpool. Helicopters vonden vrijdag na twee dagen zoeken de overlevenden. Een reddingsteam kon door een sneeuwstorm en harde windstoten het vliegtuigwrak donderdag niet bereiken. De romp van het vliegtuig was intact gebleven. De overlevenden waren erin geslaagd berichten door te geven. Er kwamen zes mensen bij het ongeluk om.

■ *VARNA - Het Britse oorlogsschip Minerva werd bij aankomst in de Bulgaarse haven Varna verwelkomd met muziek door het orkest van de Bulgaarse marine. Het is namelijk het eerste officiële Britse marinebezoek aan Bulgarije. Varna is de belangrijkste Zwarte Zee- haven van Bulgarije.*

(AFP-satellietfoto)

Brits marinebezoek aan Bulgarije

Bitterheid overheerst Midden Oosten-conferentie

Palestijnen en Israëliërs morgen in Madrid aan tafel

MADRID - De vredesconferentie over het Midden-Oosten in Madrid is vrijdag uitgelopen op bittere verwijten over en weer. Tot een complete mislukking kwam het echter niet want de partijen besloten in bilaterale gesprekken verder te zoeken naar wegen die een einde moeten maken aan meer dan veertig jaar bloedvergieten. De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, deelde tijdens een afsluitende persconferentie mee dat er al dit weekeinde in Madrid directe onderhandelingen zullen plaatsvinden tussen Israel en de Arabieren. Achter de schermen was door de partijen druk beraadslaagd over een vervolg. Strijdpunt is met name de plaats waar de gesprekken moeten worden gehouden.

Israel wilde dat alleen de eerste ronde in de Spaanse hoofdstad plaatsvindt en dat het bilaterale overleg daarna in de eigen regio wordt gevoerd. De woordvoerder van de Israelische delegatie, Benyamin Netanyahu, zei dat tijdens het eerste overleg de plaats en de bijzonderheden voor het vervolg moeten worden vastgesteld. Israel, dat uit is op de een of andere vorm van erkenning door de Arabische buurstaten, wil dat de gesprekken wisselend op Arabisch en op Israelisch grondgebied plaatsvinden. De Arabische landen, met name Syrie, verzetten zich juist om deze reden tegen een verplaatsing van het bilaterale overleg naar het Midden-Oosten en zij willen vasthouden aan het "internationale karakter" van de vredesbesprekingen.

De Palestijnse woordvoerster Hanan Ashrawi bevestigde dat de Palestijnen en de Israeliers elkaar zondag ontmoeten voor het begin van de directe onderhandelingen. Zij bevestigde dat de zitting gewijd zal zijn aan procedurele kwesties, zoals de plaats voor de volgende gesprekken. Ashrawi wees een locatie in Israel van de hand. "De palestijnse delegatie kan niet onderhandelen met de bezettingsmacht daar waar wij onder bezetting leven". Zij sprak zich uit voor een gesprek in een neutraal land "waar wij vrijheid van beweging hebben". Volgens Syrie is er nog geen akkoord bereikt over bilaterale gesprekken tussen Jeruzalem en de Arabische landen.

De Israelische premier Yitzhak Shamir zei bij terugkeer in Israel dat directe onderhandelingen tussen Israel en elk van de Arabische landen zondag van start zullen gaan. De Egyptische minister van Buitenlandse zaken, Amr Moussa, sprak de hoop uit dat "allen er (zondag) bij zullen zijn".

DRIE ELEMENTEN

Baker, die persoonlijk via acht maanden van volhardende diplomatie de vredesconferentie van de grond wist te krijgen, wees alle deelnemers op hun verantwoordelijkheid. "Als jullie deze historische kans niet grijpen, zal niemand anders dat wel doen en niemand zal de schuld geven aan partijen buiten jullie regio.....De wereld kijkt nog steeds naar ieder van jullie om een keuze voor vrede te maken". De Amerikaanse bewindsman benadrukte dat het bij de gesprekken om alle drie elementen "land, vrede en zekerheid" moet gaan. Hij wees daarbij uitdrukkelijk naar resolutie 242 die een aftocht van Israel uit bezette gebieden eist.

Baker uitte een bedekte waarschuwing aan het adres van Israel. "Het zal moeilijk te begrijpen zijn hoe een partij nu nog zou kunnen weigeren deel te nemen aan bilaterale gesprekken alleen maar vanwege een gebrek aan overeenstemming over de plaats waar die zouden moeten plaatsvinden". Zijn opmerking zal waarschijnlijk slecht vallen in Israel waar de emoties nog altijd niet zijn bekoeld over het Amerikaanse uitstel van bankgaranties die Israel nodig heeft om de stroom Sovjetjoden op te vangen.

WILD UITGEHAALD

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken wees alle partijen terecht omdat zij volgens hem niet gekomen zijn met 'vertrouwenwekkende maatregelen' die het leven van de slachtoffers van het conflict vergemakkelijken. "Jullie hebben gefaald om op afdoende wijze in te springen op de menselijke dimensie van het conflict", zo zei Baker. Hij wees op het lijden van de vluchtelingen en de onschuldige burgers die gevangen zitten in het kruisvuur van de strijdende partijen.

De vredesconfentie zelf gaf vrijdag niet veel hoop op een succesvol verloop van eventuele gesprekken. In plaats van een verzoenende toon aan te slaan gebruikten de partijen hun laatste toespraken om wild uit te halen naar de visies op de geschiedenis die hun tegenpartij een dag eerder hadden geuit. In zijn toespraak haalde premier Yitshak Shamir vooral uit naar Syrie waar volgens hem de joodse gemeenschap wordt blootgesteld aan de meest verschrikkelijke onderdrukking. Dat land herbergt, aldus Shamir, veel terreurorganisaties die aanslagen plegen op onschuldige vrouwen en kinderen. "Ik zou nog kunnen zeggen dat Syrie een van de meest onderdrukkende landen ter wereld is, maar daarvoor zijn wij niet op deze conferentie". Shamir bewaarde nog enkele harde uitspraken voor zijn Palestijnse tegenstrevers die hij beschuldigde van de moord op joden, collaboratie met de Nazi's en het vieren van feest toen de Iraakse Scud-raketten tijdens de Golf-oorlog op Tel Aviv neerkwamen.

MOORDENAAR

De Syrische minister van Buitenlandse zaken, Farouk Al-Shara, betaalde Shamir terug met gelijke munt. Tijdens zijn rede tot de conferentie wapperde hij met een pamflet met daarop een foto van de Israelische premier met het onderschrift "gezocht". In een aanval zonder weerga haalde Al-Shara de foto van Shamir op 32-jarige leeftijd uit zijn zak, toen de Israelische premier nog te boek stond als terrorist en door de Britse bezettingstroepen in het toenmalige Palestina werd gezocht. "Het", zo zei hij in het Arabisch, "werd verspreid omdat hij een terrorist was. Hij vermoordde vredesonderhandelaars".

Shamir leidde destijds de beruchte "Stern gang" die streed voor een onafhankelijke joodse staat en verantwoordelijk was voor de moord op VN-afgezant Count Folke Bernadotte en de Britse minister voor het Midden-Oosten, Lord Moyne. Al-Shara verweet Shamir de vrede te licht op te nemen door de conferentie te verlaten terwijl die nog aan de gang was.

TELEURSTELLING

Ook de Jordaanse en Palestijnse delegatieleiders spraken hun teleurstelling uit over de Israelische houding. De Jordaanse minister van Buitenlandse zaken, Kamel Abu Jaber, verweet Israel zich "terug te trekken op de oude ideologische posities, duidelijk met de bedoeling de aandacht af te leiden en het vredesproces te laten ontsporen". "Israel kan of vrede of land hebben, maar niet allebei", zo zei hij.

Ook de Palestijnse delegatieleider Haidar Abdel-Shafi toonde zich teleurgesteld over het gebrek aan toeschietelijkheid van Israel. Hij betreurde het dat Shamir "niets in onze verklaring de moeite waard vond om op de reageren". " De Israelische verklaring bleef hangen in anachronistische retoriek, niet in staat de toon van het moment te treffen". Hij riep de VS en de Sovjetunie, de organisatoren van de vredesconferentie, op alle bezette gebieden onder internationaal toezicht te plaatsen. "De kwestie waar het", volgens Abdel-Shafi, "om gaat is land en wat hier op het spel staat is de overleving van het Palestijnse volk".

De leider van de Egyptische delegatie, minister van Buitenlandse zaken, Amr Moussa, trachtte de danig verhitte gemoederen te sussen. Hij riep alle partijen op een einde te maken "aan de verwijten" in het belang van vrede in het Midden-Oosten. "Ik richt me vooral op Israel., Dit is niet de taal van vrede" zo zei hij.

De VS en de Sovjetunie hebben hun hoofdsteden aangeboden als plaats voor de vervolgonderhandelingen. De Nederlandse EG-voorzitter minister Hans van den Broek verklaarde dat hij Brussel en Den Haag had voorgedragen om de bilaterale gesprekken te houden. De EG laat haar Midden-Oostendeskundigen van de Trojka-landen, Nederland, Portugal en Luxemburg, in Madrid achter voor de onderhandelingen.

Oppositie Myanmar:

Winnares van Nobelprijs is slecht aan toe

BANGKOK - De winnares van de Nobelprijs voor de vrede 1991, de Myanmarese (Burmese) oppositieleider Aung San Suu Kyi, die begin oktober in hongerstaking ging, is er slecht aan toe.

De regering in ballingschap van de Nationale coalitie voor de unie voor Burma (NCGUB) deelde in Bangkok mee dat haar gezondheidstoestand "kritiek" is. Aung San Suu Kyi, die al twee jaar onder huisarrest staat, ging in hongerstaking toen het militaire regime haar toestemming weigerde om een humanitaire missie van de Verenigde Naties te spreken die in Myanmar een onderzoek instelde. "Volgens welingelichte kringen is haar gezondheidstoestand kritiek. Wij maken ons grote zorgen over haar gezondheid", zo zei de NCGUB. De woordvoerder sprak berichten tegen dat zij zou zijn overleden.

De Myanmarese regering ontkent dat oppositieleidster Aung San Suu Kyi ernstig ziek is. Dit hebben diplomaten in Rangoon zaterdag gezegd. Regeringswoordvoerders hebben laten doorschemeren dat er geen grond is voor de berichten dat zij in hongerstaking zou zijn. Volgens de diplomaten wijzen alle pogingen om achter de toestand van Suu Kyi te komen er op dat de verhalen over een hongerstaking onjuist zijn.

Vredes-Nobelprijs

■ *LONDEN - Deze uit 1989 daterende foto toont Aug San Suu Kyi aan, wie als Burmese de Nobelprijs voor de vrede is toegekend. Het is de eerste recente foto van haar welke naar buiten doordringt. Hij werd twee jaar geleden genomen in haar woning. Zij blijkt ondertussen ondanks haar strenge huisarrest vernomen te hebben dat haar de begeerde prijs is toegekend wegens haar onvertzettelijke inzet voor de democratie. Zij zou in hongerstaking zijn gegaan en er zeer ernstig aan toe zijn.*

(AFP-satellietfoto)

In Punjab 32 doden bij geweld

NEW DELHI - Bij nieuwe gewelddadigheden in de Indiase deelstaat Punjab zijn 32 mensen om het leven gekomen. Dat heeft de politie vrijdag bekendgemaakt.

Het geweld in de deelstaat houdt verband met het streven naar onafhankelijkheid van de Sikhs. Volgens de politie doodden extremistische Sikhs zeven leden van een familie vermoedelijk omdat zij de vader ervan verdachten informatie te hebben gegeven aan de autoriteiten. Sinds begin dit jaar zijn bij gewelddadigheden in Punjab al meer dan vierduizend mensen omgekomen.

Chiluba tot overwinnaar uitgeroepen

Kaunda erkent stembusverlies

LUSAKA - President Kenneth Kaunda van Zambia heeft vrijdag toegegeven dat hij de presidentsverkiezingen heeft verloren, verklaarde zijn voornaamste tegenstander Frederick Chiluba. Het waren de eerste verkiezingen in meer dan 23 jaar waaraan meerdere partijen mee mochten doen.

Chiluba, de kandidaat van de Beweging voor meerpartijen democratie (MMD), had eerder al de overwinning bij de presidents- en parlementsverkiezingen die donderdag werden gehouden opgeeist. "Vanavond heeft president Kaunda mij gebeld om mij te feliciteren met de overwinning ... Hij heeft zijn nederlaag toegegeven en heeft beloofd met ons samen te werken", vertelde Chiluba op een persconferentie. Kaunda, de leider van de UNIP (Verenigde nationale onafhankelijkheidspartij), is de meest ervaren Afrikaanse politicus die bij verkiezingen het veld moet ruimen. Hij leidde Zambia sinds het in 1964 onafhankelijk werd van Groot-Brittannie.

De einduitslag kan nog enkele dagen op zich laten wachten, daar er nog steeds stembussen uit afgelegen delen van het land binnenkomen bij de centrale telbureaus. Internationale waarnemers meldden dat er enkele administratieve problemen zijn geweest, maar dat het stemmen in het algemeen eerlijk is verlopen. Er is geen melding gemaakt van geweld. Toen het in de loop van vrijdag duidelijk werd dat de MMD had gewonnen gingen vele Zambianen in Lusaka juichend de straat op terwijl zij de verkiezingsslogan van de MMD schreeuwden: "Het uur is gekomen".

Vorig jaar schafte Kaunda, na massale demonstraties, het eenpartijstelsel af en kondigde hij verkiezingen aan waaraan meerdere partijen deel mochten nemen. Hij beloofde toen ook al dat hij elke uitspraak zou aanvaarden. Kaunda bracht donderdag vroeg in de morgen in golftenue ontspannen en joviaal zijn stem uit waarna hij aan een partijtje golf begon.

OVERBRUGGING VOOR NIEUWBOUW
Vertrekhal groter, indeling anders
Face-lift Hato in februari '92 gereed

WILLEMSTAD — De werkzaamheden aan de 'face-lift' bij het luchthavengebouw Hato zullen in februari/maart volgend jaar gereed moeten zijn. Hato zal tegen die tijd een behoorlijke metamorfose hebben ondergaan, die niet alleen passagiers maar ook luchtvaartmaatschappijen ten goede komt. In elk geval komt meer ruimte vrij en wordt bijvoorbeeld de vetrekhal circa twee maal zo groot, lichtte Curinta-directeur Marcelo Janzen de Amigoe in. Deze 'chirurgische ingreep' geldt als tussenstation voor de bouw van een geheel nieuw luchthaventerminal, waarvan het masterplan eind dit jaar wordt gepresenteerd. Het nieuwe drieverdiepingentellend terminal komt - als het goed is over circa 5 jaar - waar nu nog de Hato-parkeerplaats is: die 'verhuist' naar boven op de heuvel, vóór het oude pand. Dat gebouw zal hierna tegen de vlakte verdwijnen, waardoor de landingsbaan - nu 3410 meter lang en 60 meter breed - verbreed kan worden. Alles loopt nog volgens schema, verklaarde de ontwerper, ir Dito Abad van het ingenieursbureau Plan D2, aan deze krant. Vóór het zover is zullen de nieuwe luchthavenplannen met diverse partners in de gemeenschap besproken worden, zei Abad. Gisteren gebeurde dat al in Kamer van Koophandel-verband.

Verbetering zonder overlast is haast onmogelijk, meent Curinta-directeur Janzen die daarmee reageert op de vele ontevreden reacties van het publiek op de werkzaamheden die al enige tijd op Hato plaats vinden. "Je moet rekening houden met één ding: het wordt veel beter, maar dat kan niet zomaar."

De kosten verbonden aan het verniewingsproject bedragen 3 miljoen. Die leent Curinta, een nv van het eilandsbestuur van Curaçao, bij een (Nederlandse) bank. Had het gebouw, dat nu erg onefficiënt is ingedeeld na verbouwingen en bijbouwingen de afgelopen 3 decennia, een behoorlijke verniewing ondergaan, dan had dat vele tientallen miljoenen gekost. Onderzoeken hebben uitgewezen dat het ondanks die ingreep niet langer mee kon dan tot het jaar 2000: Hato nieuwe stijl zou ook dan te krap worden.

Vandaar dat voor deze aanpak werd gekozen, waarbij circa een half jaar tijdelijke aanpassingen worden gedaan, die het gebouw dermate aanpassen dat het, ondanks het gebrek aan ruimte, de komende vijf jaar meekan. Over vijf jaar kan namelijk, als alles goed blijft gaan, het nieuwe pand waarvan de nodige studies en tekeningen al gereed zijn, klaar zijn. Het voordeel van de nieuwbouw is dat het in beide richtingen uitgebreid zal kunnen worden waardoor van plaatsgebrek nooit meer sprake zal zijn. Verder wordt bij de nieuwbouw rekening gehouden met allerlei aspecten van efficiëntie en indeling die nu wegens de krakkemerige indeling van de 'oude Hato' ver te zoeken zijn. De parkeerplaats komt op het plateau en zal met een brug met de terminal worden verbonden. Het uitzicht zal mooi zijn, want de heuvel blijft bestaan en doordat het nieuw gebouw meerdere verdiepingen zal tellen zal het hoogteverschil geen groot struikelblok vormen.

Voor het allemaal zo ver is echter, zal het vertrekkende en komende reizigerspubliek het vooralsnog met het huidige gebouw moeten doen zij het dat die behoorlijk aangepast wordt: de eerste wijziging is direct te zien als men aankomt rijden: ten oosten van het gebouw komt een halte voor tourbussen, ter wijl slechts een deel van de taxi's nog voor de aankomsthal zullen kunnen staan. Voor hen komt er ook een speciale ruimte lokatie, eveneens aan de oostzijde waar nu de parkeerplaats afloopt. De taxi's kunnen daar kunnen wachten, wat faciliteiten hebben en zullen via een video-syteem de 'bewegingen' van de collega's bij de aankomsthal kunnen volgen. Via een speciale weg zullen ze dan, wanneer nodig, voor kunnen rijden. Hierdoor wordt het probleem van 'overbevolking' aan taxi's opgelost.

Belangrijk is ook de wijziging bij de lokatie waar tot nu vertrekkende passagiers uitgelaten werden (drop offzone): dat zal verdwijnen en waar nu nog de weg is komen een serie gebouwtjes met daarin winkels, een infomatiestand en een postkantoor. Dat betekent ook dat de strook voor het gebouw met 'kort betaald parkeren' (lees: gratis) voor het gebouw vervalt omdat dáár de nieuwe weg zal lopen.

Het centrale deel van de luchthaven (waar nu onder andere een filiaal van het postkantoor, bank en trap zijn) wordt gedeeltelijk 'geannexeerd' voor uitbreiding van de vertrekhal: die wordt overigens ook helemaal doorgetrokken tot aan de straatkant: alles bij elkaar wordt de vertrekhal zo'n twee maal zo ruim. Tax-free winkels in die hal blijven bestaan, maar de indeling en opstelling van de winkels zal drastisch veranderen: die komen alle aan één kant 'tegen de muur' en zullen er verzorgd uitzien. Door dit alles moeten vele faciliteiten die nu nog in de centrale hal zitten verdwijnen. Een daarvan, de MCB, zal een veel ruimere lokatie krijgen in het vernieuwde pand.

Uitbreiding van de vertrekhal betekent dat het aantal 'gates' wordt uitgebreid van 6 naar 11: indien genoeg Amerikaanse carriers en toeristen Curaçao gaan aandoen zal ook hier - evenals op Aruba - bij enkele van die gates de Amerikaanse immigratiedienst kunnen functioneren: dat betekent dat de VS-immigratiecontrole bij vertrek wordt gedaan zodat bij aankomst in de VS alleen nog maar douane-controle hoeft te geschieden.

Door al deze veranderingen - die overigens geen betrekking hebben op het twee jaar geleden al vernieuwd aankomsthal òf de geheel oostelijk gelegen ALM-balieruimte die ongewijzigd blijft - zal er een looppad komen van de ene naar de andere kant van de terminal. Ook zal meer ruimte komen voor vertrekkende passagiers die duidelijk te zien krijgen welke luchtvaartmaatschappij waar gesitueerd is.

Ook zal deze veranderingen gevolgen hebben voor de 'centrale trap': die verdwijnt naar elders en dan tegen de muur. Die trap is nodig om onder meer bij het Aerovista restaurant te komen, dat eveneens geheel vernieuwd wordt. Door problemen met vergunningen werd vertraging opgelopen, maar Janzen verwacht dat het nieuwe Aerovista eind dit jaar/begin 92 helemaal rond zal zijn. Exploitatie daarvan is in handen van Hector Galmijer, die ook een nieuwe, luze VIP-ruimte bouwde in de vertrekhal.

Het uitwijfterras - op de eerste verdieping - zal ook een facelift krijgen, dat geldt eveneens voor de verschillende apparaten die nu in de parkeerplaats worden gebruikt. Omdat gratis parkeren na de wijzigingen niet mogelijk zal zijn, overweegt Curinta een speciaal, verlaagd tarief in te voeren voor kortparkeerders. Nu moet minimaal 1 gulden worden betaald en 50 cent voor ieder half uur dat daarna volgt. Het dagtarief is 8 gulden.

De winkels aan de voorzijde van de het vernieuwde pand zullen volgende maand rond zijn, verwacht de Curinta-directeur. De rest van de werkzaamheden neemt tot februari/maart in beslag. In verband daarmee wordt in januari begonnen met het 'slopen' van bepaalde winkels en zaken in de centrale vertrekhal.

Gepensioneerden van de Shell bijeen

WILLEMSTAD — *De gepensioneerden van de Shell konden onlangs bijpraten op een speciale familiedag voor de leden van de Vereniging Gepensioneerden van de Shell. Er werd vanaf tien uur in de ochtend gegeten, gedronken en gedanst. Ook waren er prijzen te winnen, die door gedeputeerde Ricardo Isebia werden overhandigd. Op de foto: de gedeputeerde (foto beneden, tweede van rechts), ex-werknemers van de Shell en het bestuur van de VGS.*

Mooie stranden en toerisme:
ALM maakt eerste trip naar Barcelona

WILLEMSTAD — De ALM heeft afgelopen donderdag een andere nieuwe route geopend en wel die naar Barcelona/Puerto La Cruz, Venezuela. De inaugurele vlucht bracht een groep uitgenodigden uit Curaçao, Aruba en Bonaire, aangevoerd door ALM-directeur Kitland Chong. Op de luchthaven van Barcelona ontvingen de gouverneur van de staat Anzoátegui, Ovidio González, en de directeur toerisme, Oswaldo di Bernadino, de gasten voor de inaugurele ceremonie, die de ALM-vertegenwoordiger in Venezuela, Ludwig Lourens, had voorbereid. Eerder deze week vond de eerste vlucht naar het Venezolaanse stadje Barquisimeto plaats.

Barcelona is de hoofdstad van de staat Anzoátegui, die mooie stranden heeft en een klimaat gelijksoortig aan die van onze eilanden, oftewel met heel weinig regen. De rivier Neverit deelt Barcelona in twee gedeeltes, de één modern en de ander met monumenten uit het koloniaal verleden. Daar vindt men La Casa Fuerte, een oud klooster van Franciscaanse missionarissen, en ook het Museo de la Tradición waar historische wapens, foto's en schilderijen zijn bewaard.

Het moderne gedeelte van Barcelona heeft onder andere het toeristisch project El Morro, welke een zeer modern project is met golfbanen, een eigen winkelcentrum en mooie landschappen.

PUERTO LA CRUZ

Barcelona is dichtbij Puerto La Cruz, die het toeristisch trekpleister is van Anzoátegui. Puerto La Cruz is ook een havenstad, waar grote schepen olie komen inladen. Zij is ook het belangrijkste handelscentrum van het oosten van Venezuela.

Puerto La Cruz, die beroemd is om het Paseo Colón (een mooi boulevard), is een geliefde bestemming van Europese, Canadese en Amerikaanse toeristen. Vanuit Puerto La Cruz vertrekken ook dagelijks moderne ferry's naar Margarita, een ander mooi gebied van Venezuela.

De ALM-vluchten naar Barcelona/Puerto La Cruz openen de deuren voor veel toeristische ontwikkelingen. Europese, Amerikaanse en Canadese toeristen die daar hun vakantie doorbrengen, kunnen deze nu met een aantal dagen op Curaçao, Bonaire of Aruba combineren. Aan de andere kant biedt het aan toeristen, die onze eilanden komen bezoeken, de mogelijkheid om in een aantal dagen een ander deel van Venezuela te leren kennen. Naast het toeristisch potentieel is er ook veel commercieel potentieel die aan beide kanten ontwikkeld kunnen worden.

TWEEMAAL

De ALM vliegt tweemaal per week naar Barcelona/Puerto La Cruz met een vliegtuig van het type Dash 8-300 dat vijftig passagiers kan vervoeren. De vluchten vanuit Curaçao vertrekken donderdagmiddag om 6.55 uur en zondagmiddag om 3.25 uur. Vertrek vanuit Barcelona is donderdagavond om 8.40 uur en zondagmiddag om 5.10 uur. Een retourvlucht kost 292 gulden.

Barcelona/Puerto La Cruz is ook een aantrekkelijke bestemming van de ALM met goede toeristische en commerciële vooruitzichten voor de Antillen en Aruba.

"Politierapport krachtig bewijs"
SPA-leider: Italiaanse geldconnectie verbreken

PHILIPSBURG — De leider van de St. Maarten Patriotic Alliance, Vance James jr., heeft tijdens een televisie-uitzending de regering van St. Maarten opgeroepen 'publiekelijk af te zien van de Italiaanse financieringsvoorstellen en te zoeken naar andere mogelijkheden om het vliegveld- en havenprojekt te financieren'.

De gedeputeerde zonder portefeuille wees er op dat er voldoende aanleiding is om van deze Italiaanse connecties af te zien. "De bewoners van St. Maarten, maar ook Nederland, zijn inmiddels op de hoogte van de inhoud van de Italiaanse politierapporten waarin duidelijk is aangetoond dat de zakelijke transacties met Italië omtrent de financiering van de projekten niet bonafide zijn en dat de maffia bij deze zaken betrokken is", aldus Vance James jr.

Hij zei verder dat St. Maarten inmiddels door de internationale pers is verguisd als zijnde een eiland dat betrokken is bij omvangrijke wapen- en drugshandel en schandalen omtrent het witwassen van geld. Een eiland ook waarvan de overheid aantoonbaar connecties met de maffia onderhoudt. "Dit is zeker voor de Nederlandse regering aanleiding geweest om te dreigen met het instellen van een regeringscommissaris met als doel de huidige regering buiten spel te zetten", vervolgde de gedeputeerde.

WARE GEZICHT

Nu er dergelijk krachtig bewijsmateriaal bestaat is de kans aanwezig dat Nederland inderdaad niet langer geduldig blijft toezien, aldus Vance James jr. Hij uitte verder felle kritiek aan het adres van de PDP partij, waarmee de SPA drie maanden geleden nog optimistisch startte aan een nieuwe regeringsperiode. "Deze partij heeft haar ware gezicht laten zien nu zij moeiteloos weer met de Democratische Partij van Claude Wathey in het zadel zit."

Dat minister-president Maria Liberia-Peters in een brief duidelijk maakte dat de financieringsovereenkomst met Italië ongedaan moest worden gemaakt, is voor de SPA leider eens te meer reden om de 'vertrouwingscrisis', waarin St. Maarten met de Antillen en Nederland is beland, zwaar op te nemen.

Ook sneed de gedeputeerde het onderwerp van de nieuwe gezaghebber aan, wiens aanstelling de komende maanden verwacht wordt. "Hij zal geassisteerd moeten worden door deskundige mensen en zelf een onafhankelijk persoon moeten zijn met een sterke persoonlijkheid." Toch zal de nieuwe gezaghebber alleen goed kunnen functioneren als er een goede regering bestaat om mee samen te werken. "En dat lijkt nu vrijwel onmogelijk."

Vierde man verdwenen

WILLEMSTAD — Met een gestolen pick-up heeft een bende van drie jonge dieven in de leeftijd van 17 jaar zowel een ettelent aan de Santa Rosaweg, een nummerkantoor aan de Dr. Maalweg als een snack aan de Winston Churchillweg beroofd. Dit bleek bij verhoor van de drie lieden die werden aangehouden door een speciaal team van rechercheurs. Het onderzoek naar de vierde ontbrekende man duurt voort.

Abvo morgen in onderhandeling met leden

WILLEMSTAD — Er is nog steeds geen oplossing gekomen in de situatie rond de overgang van het HIW-personeel naar de Dienst Economische Zaken. De besprekingen tussen de ambtenarenvakbond Abvo en minister Chucho Smits worden daarom maandag hervat.

Abvo-voorzitter Hubert Rojer is overigens wel optimistisch over de slaagkans voor een oplossing. Zondag spreekt hij namens de Abvo met de achterban, het personeel van het departement van Handel, Industrie en Werkgelegenheid.

Inhoudelijk wil Rojer niet eerder ingaan op de materie dan wanneer hij met de leden van de Abvo heeft gesproken.

Edgar Fraai zegt Curaçaos carnaval vaarwel

WILLEMSTAD — Edgar Fraai, die de afgelopen jaren optrad als coördinator/directeur van het Curaçaose carnaval, heeft die functie ingaande 29 oktober neergelegd. In een schrijven aan de gedeputeerde van cultuur Dito Mendes geeft hij te kennen dit om persoonlijke redenen te hebben gedaan. Informatie, zegt Fraai, is onmisbaar bij de organisatie van een succesvol carnavalsseizoen. Hij bedankt in een persbericht aan de 'carnavalredacteuren' van de media alle instanties en organisaties voor hun medewerking en noemt het Curaçaose carnaval 'uniek' en zegt dat dit feest verder uitgebouwd moet worden als economische en toeristische trekpleister.

Bijbelstrips

WILLEMSTAD — De Stichting Antilliaans Bijbelgenootschap heeft een serie stripboeken uitgebracht over bijbelhelden als Mozes en David. De officiële presentatie zal vanmiddag om vijf uur op het Wilhelminaplein vergezeld gaan van enkele festiviteiten en muziekgroepen, zoals Grupo Zuriel, K-Dancers en Agape Youth Choir.

WILLEMSTAD — Met ingang van 5 november aanstaande zal de bibliobus voortaan stoppen bij Rex in Marchena en niet meer in Wishi, omdat de bus daar niet voldoende bezocht werd. Elke drie weken zal de boekenbus op dinsdags tussen 4 uur en 7 uur voor Rex staan. Het bestuur van de Openbare Bibliotheek hoopt dat bewoners in de omgeving meer gebruik van deze lezersservice zullen gaan maken.

KAE belicht veiligheid middels informatiestands

WILLEMSTAD — Ook de KAE zal in de week van de bedrijfsveiligheid haar steentje bijdragen. Vijf informatiestands kunnen door het personeel bezocht worden van 6 tot en met 8 november vanaf 8.30 uur tot 11.30 uur in de ochtend. De brandweer, de Curaçaose Hartstichting, de bloedbank, het Prinses Wilhelmina Fonds en de afdeling 'veiligheid' van de KAE zullen zich bij deze stand presenteren.

De veiligheidsweek op de KAE zal aanstaande woensdag 6 november worden ingeluid door de algemeen directeur van de KAE, ir. G. Gouverneur. Daarbij zal mr. Elco Karel van het departement van arbeid en sociale zaken aanwezig zijn.

In het persbericht wordt verder melding gemaakt van het feit dat zich onder het personeel van de KAE diverse mensen bevinden die beschikken over een EHBO diploma of het diploma elementaire reanimatie. De meerderheid van de werknemers heeft een of meerdere brandpreventiecursussen gevolgd. Technische cursussen die de KAE verzorgt bevatten vrijwel allemaal het onderdeel 'veiligheid', aldus het persbericht.

Tevens verdient vermelding dat in de maand december van vorig jaar 50 werknemers bloed gaven voor de bloedbank.

WILLEMSTAD — Onder leiding van Astrid Chong zal er 24 november aanstaande een ochtend tafeldekken en koken in het kader van de naderende Kerst georganiseerd worden in het Sentro di Dama aan de Seru Fortunaweg.

Rechter stelt lokale hamburgertent in ongelijk:
McDonald's had kunnen rekenen op 'fee'-verhoging van moedermaatschapij

WILLEMSTAD — Antillean Family Foods is er een onrechte vanuitgegaan dat het opnieuw voor twintig jaar een contract zou kunnen sluiten met de moedermaatschappij Mc Donald's Corporation, zonder een verhoging van de 'fee' die over de brutowinsten wordt betaald. De rechters mrs. R. Torrenga, A. Thijssen en L. Goosens vonden dat het Amerikaanse bedrijf op tijd heeft gewaarschuwd dat de fee van 5 naar 7 procent wordt verhoogd.

Met dit oordeel bevestigden de rechters het vonnis van 17 december vorig jaar. Antillean Family Foods (AFF) begon in dat jaar een rechtszaak tegen Mc Donald's Corporation vooruitlopend op de nabije toekomst.

In 1994 verloopt het huidige licentie-contract dat AFF heeft met het moederbedrijf. De onderhandelingen over verlenging blijven steken op het punt van de 'fee' die het lokale bedrijf moet betalen aan Mc Donald's Corporation. Tot nog toe was die vastgesteld op 5 procent, maar het bedrijf in de VS wil in de toekomst 2 procent meer vragen. AFF is daar vanaf het begin tegeningegaan.

De achtergrond daarvan ligt dat op verzoek van het moederbedrijf AFF een nieuw perceel is gekocht (te Saliña) van een dikke drieduizend vierkante meter met de bedoeling om de bestaande vestiging aan de Dr. Maalweg te laten vervallen en een nieuw restaurant te bouwen op Saliña.

Volgens AFF heeft Mc Donald's Corporation pas na het sluiten van het koopcontract laten weten dat de toeslag voor nieuwe vestigingen wordt verhoogd tot 7 procent. "In dit geval is er geen sprake van een nieuw restaurant, maar van verplaatsing van het bestaande restaurant", zo luidt het standpunt van Antillean Family Foods. Het bedrijf meent dat het moederbedrijf in strijd heeft gehandeld met de precontractuele goede trouw. De eis was dat de rechter dit ook zou verklaren en dat hij de brieven van Mc Donald's Corporation, waarin de toeslagverhogingen worden aangekondigd, ongeldig zou verklaren.

Het moederbedrijf bracht daar tegenin dat al in februari 1988 de fee-verhoging is aangekondigd. Bij de aankoop van het stuk terrein was AFF dus al op de hoogte daarvan. Het Amerikaanse bedrijf vindt dat nooit de indruk is gewekt dat de toeslag voor AFF van 5 procent zou worden gehandhaafd voor het nieuwe contract van twintig jaar.

Ook de rechter beoordeelde eind vorig jaar dat die verwachting van AFF nergens op is gebaseerd. "De eiseres had er beter aan gedaan om met gedaagde tot overeenstemming te komen of in ieder geval haar standpunt te vernemen over de verhoging van de toeslag, alvorens het terrein te kopen", aldus rechter mr. B. Otterdijk. Hij wees daarom de eisen van Antillean Family Foods af.

GRIEVEN

Ondanks een aantal grieven die AFF tegen het vonnis heeft aangevoerd in hoger beroep konden de andere drie rechters niets anders dan het vonnis van december '90 bekrachtigen. Ook de gewijzigde eisen van Antillean Family Foods kon de rechters niet vermurwen.

Overwogen werd of Mc Donald's zich misschien zo heeft uitgelaten dat AFF erop mocht vertrouwen op een overeenkomst die voor haar aanvaardbaar zou zijn en of de voorwaarden die Mc Donald's stelt misschien zo onredelijk zijn dat AFF daar niet op in kan gaan.

De rechters menen van niet. In principe staat het Mc Donald's vrij om het contract met AFF te beëindigen in '94, maar als voorstander van de verhuizingsplannen voor de Curaçaose vestiging was het moederbedrijf wel verplicht te onderhandelen. En er is onderhandeld, vinden de rechters. Mc Donald's heeft al in een vroeg stadium laten weten dat bij verlenging van het licentie-contract er - uiteindelijk - een toeslag zou gelden van 7 procent. AFF was daar dus al van op de hoogte voor de aankoop van het perceel, zo concluderen ook deze rechters.

GEEN BEWIJS

Volgens de rechters heeft AFF geen bewijs geleverd dat Mc Donalds na '88 nog contracten (voor 20 jaar) heeft afgesloten, waarbij er sprake was van een lagere toeslag dan 7 procent. Dat betekent dat er voldoende belangstelling bestaat voor het 7 procents-contract èn dat het met een efficiënte bedrijfsvoering mogelijk moet zijn om die toeslag te leveren.

Terzijde gaan de rechters dan in op het verspillende gedrag van de vestiging aan de dr. Maalweg. Het vakantiehuis van directeur Kessock wordt betaald uit Mc Donald's inkomsten, evenals zijn pensioenvoorzieningen en dure vakanties voor zijn hele gezin (vorig jaar voerde hij een bedrag van ruim 41 duizend gulden op als vakantiepost). Met invoering van de 7 procent toeslag zou het mogelijk moeten zijn om te draaien met een positief resultaat.

De rechters concluderen dat AFF niet onderhandelingsbereid is geweest. Ondanks de voorstellen van Mc Donald's is vastgehouden aan de enige concessie, namelijk een verhoging van 5 naar 5,5 procent.

De grieven die AFF aanvoerd tegen het vonnis van 17 december 1990 zijn volgens de rechters ongegrond, waarop zij hebben besloten dat vonnis te bevestigen.

■ *WILLEMSTAD — Morris E. Curiel & Sons Inc. (MECS) komt met een heel bijzonder souvenir op de markt: een verkleinde replica van een duikfles gevuld met uitstekende rum. Op het etiket van de 'duikfles' staat 'Dive Curaçao', waarmee wordt aangegeven dat Curaçao een uitstekende duikoord is.*

Deze speciale exemplaar is genaamd 'Dive-Decanter'. Het eerste exemplaar van de Dive-Decanter werd onlangs aangeboden aan gedeputeerde van toerisme Ruben Page, die de Decanter in ontvangst nam uit handen van MECS-directeuren Bert van der Horst en Haime Abraham.

Schoolkranten-wedstrijd

WILLEMSTAD — Onlangs vond de prijsuitreiking plaats van de schoolkrantenwedstrijd die ter gelegenheid van Werelddierendag door de Stichting Dierenbescherming werd georganiseerd voor scholen van het basis- en speciaal onderwijs.

Bij de deelnemende scholen voor basisonderwijs ging de eerste prijs naar het Kolegio Chaya Willems; de tweede naar de Dr. Martin Luther King school en de derde naar de Marnixschool.

De jury, bestaande uit Diana Lebacs-Domacassé, Nel de Jong, Poppy Verboom en Eddy Waas, wees verder bij de scholen voor speciaal onderwijs de Dividivischool als winnaar aan en de Blenchischool en Totolika als respectievelijke tweede en derde prijswinnaar.

Het observatiecentrum Kinderoorden Brakkeput kreeg een eervolle vermelding.

Seminar in de UNA:
Consument betrekken bij energiepolitiek

WILLEMSTAD — "Als energievoorziening en de vraag naar energie beter gecoördineerd zouden worden, dus beter op elkaar afgestemd, door vertegenwoordigers van energieconsumenten op te nemen in politieke organen, dan valt te verwachten dat de kwaliteit van energieprodukten zal stijgen en de prijs van met name water, electriciteit en benzine zal dalen." Met dit uitgangspunt togen gisteren een dertigtal deelnemers van het door de Antilliaanse Energiestichting georganiseerde seminar 'Consumentenparticipatie in de energiepolitiek' aan het werk om te komen tot een verdere invulling en concretisering van deze 'statement'. Dit seminar werd mede mogelijk gemaakt dankzij de medewerking van de Kamer van Koophandel, de Stichting Defensa Ambiental en de Universiteit van de Nederlandse Antillen. De laatste had een ruimte beschikbaar gesteld voor de bijeenkomst over energiepolitiek en de consument.

In de nota van Margo Guda valt behalve het bovengenoemde citaat ook een noemenswaardige analyse van de Curaçaose energiepolitiek te lezen. Een politiek, waarover overigens werd opgemerkt dat deze eigenlijk niet bestaat daar er een ad hoc beleid in deze wordt gevoerd door de regering.

Bewustwording zowel aan regeringszijde als aan consumentenzijde werd als prioriteit genoemd om überhaupt het afstemmen van de energievraag op het -aanbod mogelijk te maken. Instanties die zich met energievoorziening bezighouden zouden meer ingespeeld moeten raken op een structurele aanpak en consumenten zouden zich meer bewust moeten zijn van zuinig energieverbruik. Guda: "Roepen dat energie zo duur is heeft weinig zin als je niet ook als consument probeert minder energie te verbruiken. Dat vermindert immers de individuele energiekosten."

De laatste tien jaar gaat op Curaçao een groei van de economie gepaard aan een verhoogde vraag naar water en electriciteit, stelt Guda vast in haar nota. De vraag naar benzine groeide minder sterk omdat het verouderde wagenpark langzamerhand vervangen is door nieuwe auto's die minder benzine verbruiken. Zij verwacht wel dat de vraag naar autobrandstof de komende jaren zal stijgen.

Op ons eiland wordt electriciteit voornamelijk gebruikt voor (voedings-) koeling en klimaatcontrole. Ongeveer 70 procent wordt gebruikt voor koeling waarvan 44 procent opgaat aan airconditioning, stelt zij vast.

Waterverbruik vertoont nauwelijke, enige, correlatie met economische activiteit, vervolgt Guda. De laatste tien jaar nam het verbruik van water van 8.4 miljoen kubieke meter toe tot 12.0 miljoen, wat neerkomt op een dagelijks verbruik van respectievelijk 23.000 en 33.000 kubieke meter.

De conclusie van haar nota is dat 'energiepolitiek niet alleen aan de energiebedrijven mag worden overgelaten'. "Wij allen moeten betrokken worden in de energiepolitiek van ons eiland. Energie is een zaak van de consument".

Caribische filmmakers:
'Volgend jaar maart oprichting federatie"

WILLEMSTAD — Als uitvloeisel van het Congres van Caribische Filmmakers dat deze week hebben de deelnemers op 29 oktober verklaard dat er een definitieve beslissing is genomen om een eigen federatie op te richten. De naam moet zijn 'Federation of Caribbean Professionals of Film and Video'. De grondwettelijke oprichtingsvergadering wordt in maart 1992 gehouden.

Op deze manier hopen de filmmakers ruimte te scheppen voor professionelen op het terrein van film en video binnen het Caribisch gebied. De organisatie is ontstaan vanuit een bezorgdheid om het kleine aantal films dat ontstaat in deze regio. Het is de bedoeling om een eigen filmindustrie te promoten en te ondersteunen.

Lidmaatschap wordt niet alleen geaccepteerd van hen die in het Caribisch gebied wonen en werken, maar ook van hen in de 'diaspora' gebruik makend van hun talenten in de VS, Groot Brittannië, Frankrijk, Nederland, Duitsland en Canada.

De initiatiefnemers tot de federatie hopen dat het met het opzetten van een regionale filmindustrie mogelijk wordt praktisch samen te werken met nationale, regionale en internationale organisaties om professionele ontwikkeling te stimuleren evenals de uitwisseling van ideeën onder het technisch personeel.

Passagiersverkeer Hato:
Stijgende lijn sinds vijf jaren doorbroken

WILLEMSTAD — De stijgende lijn van de laatste jaren die het passagiersverkeer over de periode 1986 - 1990 vertoont, lijkt met de aantallen die tot en met september van dit jaar bekend zijn, doorbroken te worden.

De statistiek, door Curinfo beschikbaar gesteld, geeft aanleiding tot de voorlopige conclusie dat '1991 het tot nu toe minder goed doet dan de voorgaande jaren'.

Het betreft hier cumulatieve aantallen 'aankomend', 'vertrekken' en 'transito' passagiersverkeer. Deze drie categorieën tezamen laten over 1986 een totaal aantal passagiers van 950.295 zien; over 1987 een totaal van 890.947; over 1988 een totaal van 1.0?232; over 1989 een totaal van 1.097.146 en over 1990 een totaal van 1.109.782 passagiers.

Tot en met september heeft Hato, in vergelijking met vorig jaar 44.964 passagiers minder verwerkt, zo blijkt uit de statistiek. De dalende tendens valt ook af te leiden uit de cumulatieve aantallen 'aankomend' passagiersverkeer over de maand september in de jaren '89 tot en met '91. In 1989 kwamen 314.200 passagiers aan en in 1990 steeg dit getal tot 318.674, terwijl dit jaar weer minder reizigers arriveerden en wel 313.218.

Ook de aantallen in het vliegverkeer geven dit jaar een lichte vermindering te zien. Werden er in 1989 tot met september in totaal 11.559 vliegtuigen verwerkt en steeg dit vorig jaar naar 12.493; dit jaar buigt de stijgende lijn af naar beneden met een aantal van 12.154 toestellen.

Toneelschrijven

ORANJESTAD — In een poging om meer belangstelling te wekken voor Arubaanse toneelstukken — er zijn maar weinig van deze werken op Aruba — begint op initiatief van Instituto di Cultura een cursus voor het schrijven van toneelstukken.

Deze cursus wordt gegeven door de Colombiaan Theobaldo Guillén. Deze praktijkopleiding wordt in de periode van 22 november tot 7 december van maandag tot en met vrijdag — telkens om half acht — en op zaterdagmiddag om twee uur in Insituto di Cultura gegeven. Deelname is 35 florin en men kan zich bij Instituto di Cultura laten inschrijven.

ORANJESTAD — Onder de naam Christmas World organiseert Palais Hindu aanstaande zondag van tien uur 's morgens tot twee uur in de middag voor de eerste maal een grote show van haar 1991 Kerstcollectie van Kerstbomen, versieringen voor boom, huis en bedrijf.

Palais Hindu — sinds 1979 op Aruba gevestigd — houdt deze show in haar gebouw aan de Engelandstraat 38 op de Eagle. Palais Hundu was de eerste zaak op Aruba die een winkel in de vrije zone aan de Engelandstraat opende. Directeur Satish Daryanani verwacht dan ook zondag een grote opkomst voor deze show. Er is voldoendeparkeerruimtebeschikbaar.

Promotie bokssport

ORANJESTAD — Gezien de groeiende belangstelling voor de bokssport heeft de Aruba bokscommissie een informatie-avond voor promotors belegd.

Ook zij die promotor willen worden, zijn op deze avond welkom. De bijeenkomst is in het kantoor van IDEFRE (J.G. Emanstraat in Oranjestad) op woensdag 13 november om half acht 's avonds. Onderwerpen die behandeld worden, zijn: samenstelling van een programma, procedure om een programma te financieren, contract voor een bokser maken, bokslokaties, samenwerking met boksofficials en boksmateriaal.

WAARSCHUWIN[G]

De marinierskazerne Sava[neta] maakt bekend dat op dinsd[ag] november 1991 van 07.00 uu[r tot] 13.20 uur en op woensda[g] november van 07.00 uur tot 22 uur schietoefeningen wor[den] gehouden op Anabui en C[ali]fornia. Er wordt geschoten [met] scherpe munitie. Het onveilig [gebied] bedraagt 4000 meter, [...] wij het onveilig gebied aan [...] zijde afgebakend wordt met [...] vlaggen en borden.

■ ORANJESTAD — Vergezeld van de sociale werkster Gisela Gabriela is de Arubaanse schilder Jenny Kock, die geestelijk gehandicapt is, naar Nederland vertrokken. Hij zal daar zijn werken, waarmee hij op Aruba veel succes boekte, tentoonstellen. Voordat hij met Air Aruba naar Nederland vertrok, overhandigde minister-president Nelson Oduber hem de Arubaanse vlag.

Ook de voorzitter van de commissie van familieleden van de gehandicapten, Juan Farro, bood een geschenk aan. Premier Oduber stelde Jenny ten voorbeeld dat ook gehandicapten actief in de gemeenschap kunnen functioneren. Jenny was blij dat zijn droom werkelijkheid werd dat hij naar Nederland kon reizen.

***

De VS-oliemaatschappij Amoco heeft in het derde kwartaal dit jaar een winst gemaakt van 280 miljoen dollar tegen 530 miljoen dollar in dezelfde periode vorig jaar.

Bingo!

ORANJESTAD — Stich[ting] Onderwijsorganisatie [en] Onderwijsmanagem[ent] (SOO) organiseert zond[ag] november 's avonds om [...] uur een bingodrive in [...] Credit Union te Santa C[ruz]. Deze avond vindt plaat[s om] gelden te krijgen voor [de] organisatie van een inte[rna]tionaal congres in april [...] met deelname van V[ene]zuela, Aruba, Curaçao, Ne[der]land en de Verenigde Sta[ten].

ORANJESTAD — R[...] geruime tijd bestond [...] Aruba een wettelijk ve[rbod] om sigaretten uit het bui[ten]land te importeren. O[p ...] oktober heeft de minister [van] financiën meegedeeld d[at de] invoerrechten op sigare[tten] 7.5 procent bedraagt. Na [deze] bekendmaking heeft Ro[...] Trading ervoor gezorgd [dat] de buitenlandse sigare[t] Belmont op Aruba we[rd] ingevoerd.

Helikopters EG-missie terug uit Joegoslavië

DEN HAAG - De [Ita]liaanse en Nederlandse [heli]kopters die ter beschik[king] staan van de EG-wa[pen]stilstandsmissie in Joego[slavië] keren terug naar hun [...] bases. De helikopters [...] op afroep beschikbaar [voor] de EG-missie. Dit ge[beurt] wegens "de algehele si[tuatie] ter plaatse" als g[evolg] waarvan de helikopter[s niet] langer meer op verantw[oorde] wijze worden ingezet.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **The Naked Gun 2½: The Smell of Fear** (comedy, 14 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Hot Shots** (comedy, 14 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **The Naked Gun 2½: The Smell of Fear** (comedy, 14 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Hot Shots** (comedy, 14 jr.).

****

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: del Pueblo, tel.: 21253.
Pariba di brug: San Lucas.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
zaterdag+zondag
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter R. Guda, Irenestraat 21, tel.: 21839/21380.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Boderie via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115.**

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wachtheeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; **dinsdag**: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.00 Leu fo'i Kas; 20.00 Prime News; 21.00 Baseketball: Philadelphia 76-ers vs Chicago Bulls; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 Sunday Movie; 18.30 Cagney & Lacey;

19.30 Showtime; 20.30 Week in Review; 21.30 Basketball: Detroit Pistons vs Atlanta Hawks; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

ZONDAG
DIVERSEN
CLUB CARIBE: 10.00-18.00 uur vlooienmarkt.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 Of 25111).

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

"Bevordering werkweigering verboden"

Rechter: ABV-leden moeten direct weer aan het werk

ORANJESTAD — De Arubaanse Bond van werknemers in Verplegende instellingen (ABV) kreeg gisteren van de rechter bevel haar ledenwerknemers op te roepen hun werkzaamheden te hervatten en die voort te zetten. Voorts werd de ABV verboden haar ledenwerknemers van het ziekenhuis aan te zetten tot werkweigering danwel (eventuele) werkweigering openlijk te steunen of goed te keuren; dit alles onder verbeurte van een dwangsom om vijfduizend florin per dag of deel daarvan dat de bond hiermee in gebreke blijft, tot een maximum van vijftigduizend florin. De ABV werd veroordeeld in de kosten van het geding. Zoals bekend, hadden het land Aruba en de Stichting Ziekenverpleging deze rechtszaak aangespannen omdat de verzorging van de patiënten gevaar liep. Voor de ziekenverpleging en land trad mr. W. Kloes op en voor de ABV mr. A. Swaen.

Enige overwegingen uit het vonnis van rechter mr. C. Foy zijn: de bond heeft verklaard, dat de oorzaak van de acties is het vastlopen van de onderhandelingen nu het ziekenhuis na acht maanden met een eigen 'voorstellenpakket' is gekomen. Het ziekenhuis heeft de opgelopen vertraging niet weersproken. Het ziekenhuis heeft achter aan haar erkenning, onweersproken, toegevoegd dat zij op het gereedkomen van de jaarstukken moest wachten alvorens zij een tegenvoorstel kon doen. Zij heeft aangeboden alleen het salaris van de laagstbetaalden op te trekken.

Het is nu, naar mening van het gerecht, onder deze omstandigheden, derhalve niet aan het ziekenhuis te wijten, dat, nadat zij kennis van de exploitatiecijfers had genomen, de meningen ver uiteen lagen. En in deze is, na bekendwording van de cijfers, niet gebleken dat de bond geprobeerd heeft om, door serieuze onderhandelingen, tot een vergelijk te komen. De bond heeft daarentegen getracht om het ziekenhuis te treffen door het nemen van acties, zonder eerst de bemiddeling van de landsbemiddelaar in te roepen. Derhalve is niet voldaan aan de eis, dat pas tot collectieve acties mag worden overgegaan als alle andere wegen bewandeld zijn.

Het ziekenhuis exploiteert het enige hospitaal op Aruba. Derhalve is eenieder, ook de honderden toeristen die hier dagelijks verblijven, afhankelijk van de door het ziekenhuis te leveren diensten. De door de bond opgezette acties brengen derhalve onvermijdelijk schade toe aan deze derden. Dit maakt dat de bond(sleden) extra zorgvuldig moet(en) afwegen of het door haar (hen) nagestreefde belang de acties rechtvaardigt. Dokter Van Veen heeft verklaard, dat de situatie in het hospitaal, ten tijde van zijn bezoek, chaotisch was en dat de patiëntenzorg gevaar liep. Verder staat onweersproken vast, dat niet verpleegkundigen het eten (van een dag eerder) rond moesten brengen. Gezien deze omstandigheden kan nu niet gezegd worden, dat het belang van de bond(sleden) om het ziekenhuis met acties te dwingen tot het aangaan van bepaalde verplichtingen terzake de cao voldoende zwaar weegt om de uitgevoerde acties te rechtvaardigen. Hieraan kan niet afdoen dat de acties niet totaal zijn, nu met een zogenaamde 'zondagsstaf' wordt gewerkt, en dat aan bepaalde chirurgen is gemeld dat de'operatieverplegers'beschikbaar zijn, indien nodig.

Dit maakt de acties misschien minder zwaar, maar toch niet in die mate, dat de schade niet langer als onevenredig aan het doel beschouwd zou kunnen worden. De bond heeft de acties ook trachten te rechtvaardigen door te stellen dat het ziekenhuis zich in het verleden een slechte werkgever heeft getoond en dat zij, als bond, telkens van het ziekenhuis te horen kreeg, dat er geen geld is. De bond heeft, ter ondersteuning, enige produkties overlegd. Dit verweer mist doel. Het feit dat er in het verleden rechtszaken zijn gevoerd tegen het ziekenhuis, betekent nog niet dat de bond zich nu niet hoeft te houden aan de regels met betrekking tot het ondernemen van collectieve acties als pressiemiddel.

De bond heeft ten slotte aangevoerd dat Aruba niet ontankelijk moet worden verklaard, nu haar andere wegen openstaan om tot een oplossing in deze te geraken, zo bij voorbeeld door het afkondigen van een afkoelingsperiode. Ook dit verweer faalt. De wet verplicht immers niet tot het doen afkondigen van een afkoelingsperiode. Het lijkt er bovendien op alsof de directeur van het centraal bureau voor Algemene en Juridische Zaken, met instemming van de minister van volksgezondheid, toestemming heeft gegeven, om mede namens Aruba, dit kort geding te voeren.

Tijdens de gistermogen gehouden wekelijkse persconferentie van de regering stelde de minister van volksgezondheid Charro Kelly met nadruk dat de regering door deze rechtszaak geen standpunt inneemt in het conflict tussen de ABV en Stichting Ziekenverpleging: dat is zuiver een arbeidsconflict tussen deze twee. Wel is de regering medeverantwoordelijk voor de verzorging van de patiënten, welke geen gevaar mag lopen. De directeur van de Volksgezondheid handelt in deze als inspecteur geheel onafhankelijk.

Aanstaande dinsdag gaat landsbemiddelaar Dooley Tromp weer met beide partijen aan tafel om te trachten de onderhandelingen voort te zetten.

ATIA bouwt eigen kantoor

ORANJESTAD — De Vereniging voor handel en industrie Aruba (ATIA) heeft plannen voor de bouw van een eigen kantoor. Toen de ATIA verzocht werd het gebouw van de Kamer van Koophandel te verlaten, werd onderdak in het APA-gebouw gevonden totdat de APA deze ruimte zelf nodig zou hebben.

Dat werd in juli 1991 vernomen, toen de APA liet weten tot personeelsuitbreiding te willen overgaan. Dankzij medewerking van APA-directeur Milton Henriquez werd een half jaar uitstel gekregen. Voor de ATIA was dat het sein een nieuw onderdak te zoeken, hetgeen niet meeviel doch resulteerde in een plan een eigen kantoorgebouw neer te zetten.

ATIA kreeg de beschikking op een stuk terrein aan de Pedro Gallegostraat, die uitkomt op de Fergusonstraat, waaraan ook het SAC-kantoor, Marlboro Tennispark en Rode Kruis-gebouw zijn gelegen. Een terrein van 950 vierkante meter met veel parkeerruimte. Er werd voorlopig een schets gemaakt dat bestudeerd wordt, waarna uiteindelijk de algemene ledenvergadering zal beslissen wat men gaat doen, vooral ook ten aanzien van de financiering.

Drukker mag van rechter voorlopig op Aruba blijven

ORANJESTAD — De recher heeft in het vonnis van het kort geding dat de directie van Corant — bijgestaan door mr. Rudy Oomen — aanspande tegen het land Aruba bepaald, dat de Surinaamse drukker niet van Aruba verwijderd mag worden en ook niet de toegang ontzegd mag worden, zulks zolang niet in hoogste administratieve instantie zal zijn beslist op zijn verzoek tot verkrijging van een verblijfs- en werkvergunning. Nu Corant grotendeels zijn eisen kreeg toegewezen, wordt het land Aruba in de kosten veroordeeld, die op ruim duizend florin worden gesteld.

In zijn vonnis stelt de rechter dat het standpunt van Corant, dat het bij de LTU voorziene beroep bij de gouverneur niet een met voldoende borgen omringde rechtsgang is, juist is. Het beroep op genoemde autoriteit, de raad van advies gehoord, geldt immers niet als een eerlijke berechting door een onafhankelijke en onpartijdige rechter. Dit betekent echter nu niet, dat de rechter — zoals eisers nemen — de hoogste instantie is. De afgifte van een verblijfsen werkvergunning blijft een kwestie van bestuur. De door het bestuur genomen beslissing kan, zo nodig, door de rechter worden getoetst. Het beginsel, dat de rechter zich tot rechtsbescherming heeft te beperken en niet op de stoel van de minister moet gaan zitten, is door het door eisers aangehaalde zaak niet veranderd.

Het gerecht tekent hierbij wel aan dat nu verwachtingen bij eisers zijn gewekt, dat de afgifte van de verzochte vergunningen (op korte termijn) zou geschieden, Aruba danwel de hiertoe aangewezen instantie met de nodige voortvarendheid in deze te werk zal gaan, zulks in het belang van eisers.

Zoals bekend, werd de drukker eerst aangehouden om uitgezet te worden, hetgeen door een rechterlijk vonnis werd voorkomen. In tweede instantie heeft Corant ook de strijd om de werkvergunning gewonnen en behoeft betrokkene en zijn gezin Aruba niet te verlaten voor een of twee weken in afwachting van zijn werkvergunning.

OTI-songfestial opgedragen aan Robert Jeandor

ORANJESTAD — Het OTI Festival, dat zondagmiddag om zes uur in het Aruba Palmbeach Hotel wordt gehouden, wordt opgedragen aan Robert Jeandor.

Robert Jeandor is een van de topmusici van Aruba die op zesjarige leeftijd thuis reeds muziek maakte met zijn vader en broers. Op achtjarige leeftijd maakt hij deel uit van een aguinaldogroep. Daarna speelde hij in de muziekgroep Los Juveniles en behaalde in die tijd drie achtereenvolgende jaren de titel van rey di tumba. De Dominicaanse musicus Johnny Ventura bracht hem naar Santo Domingo waar hij twaalf jaar als beroeps speelde. Voorts studeerde hij aan het bekende Palacio de Bellas Artes zijn favoriete instrument, de bas, bij Roque Díaz.

In de loop der jaren begeleidde hij onder meer Celia Cruz, Johnny Pacheco en Jorge Taveras. Robert Jeandor was de eerste Arubaan die speelde in Madison Square Garden, Carnegie Hall, Radio City Music Hall, Coliseo Roberto Clemente en hij reisde praktisch de wereld rond. Bijzonder dankbaar is Robert Jenador voor de steun en leiding die hij kreeg van wijlen Eddy Bennet en zijn stem-leermeester Rufo Odor.

Morgenmiddag zal aan hem een plakkaat worden overhandigd.

■ *ORANJESTAD — In La Cabana trad een dansgroep uit de Dominicaanse Republiek op. De groep trad vrijdagavond ook op Plaza Betico Croes op in het kader van de folkloristische show ter gelegenheid van het eerste lustrum van Air Aruba.*

Onderzoek bij TeleAruba

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber antwoordde op vragen van de pers, dat hij op de hoogte was gesteld van het feit dat bij TeleAruba de ingehouden Loonbelasting niet werd afgedragen aan de Ontvanger.

Het zou echter aanmerkelijk minder zijn dan de genoemde tien jaar. Desondanks wordt een onderzoek ingesteld waarom niet afgedragen werd en hoe dit mogelijk was. De premier voegde eraan toe — de overheid is eigenaar van TeleAruba — dat de overheid ook in deze een goed voorbeeld dient te geven.

Project-dossier woonproject geestelijk gehandicapten

ORANJESTAD — Een delegatie van de stichting Geestelijk Gehandicapten onder leiding van voorzitter Christina van den Berg-De Freitas heeft vrijdagmorgen tijdens de persconferentie van de regering het projectdossier voor woonproject voor geestelijk gehandicapten overhandigd. Minister van Welzijnszaken Fredys Refunjol sprak zijn waardering uit voor het project en zegde toe dat de regering over twee weken het stichtingsbestuur haar beslissing zal laten weten.

Reeds in oktober 1989 bij het afscheid van minister drs. Jan de Koning en ter gelegenheid van het zilveren jubileum van de stichting werd dit project onofficieel naar voren gebracht. Thans is het zover dat het bestuur een uitgewerkt projectdossier aan de regering kon overhandigen.

Uit onderzoeken van de stichting is duidelijk gebleken dat er een groeiende behoefte voor woningen is voor geestelijk gehandicapten. Voorts werd vastgesteld dat het huidige systeem van de regering om deze mensen buiten Aruba te zenden niet alleen onmenselijk, maar ook bijzonder kostbaar is. Een goede verzorging op Aruba zou 98 florin per dag of alles bij elkaar ruim 35.526 florin kosten, terwijl dit in Nederland komt op 258,30 gulden per dag of 94.279,50 gulden per jaar.

Uit stukken in het dossier blijkt dat de overheid dit jaar voor het sturen van mensen naar Nederland voor verzorging per dag 150,15 gulden betaalt en in een 'pasadia' 240 gulden per dag. Voor een half jaar bedraagt dit 42.740 gulden. Dat er ter plaatse iets moet gebeuren, staat vast en in overleg met minister Refunjol werd besloten het project aan de regering officieel aan te bieden.

Uit gesprekken die het stichtingsbestuur met vertegenwoordigers van KabNA en een vertegenwoordiger van Nederland op Aruba had, kon worden opgemaakt dat er interesse voor dit project bestaat en enige medewerking werd toegezegd. De voorzitster stelde dat de stichting met haar 27 jaar ervaring bewezen heeft dit project aan te kunnen en verwacht dan ook van de overheid alle steun.

Bij de delegatie van het stichtingsbestuur bevond zich de vertegenwoordiger van de ouders en familie van gehandicapten, Juan Farro, en de coördinator ing. Tico Petronia.

AVP-Statenlid:

"Waarom Suriname-overleg niet op Aruba?"

ORANJESTAD — AVP-Statenlid Marco Christiaans stelde een vijftal vragen aan de premier als minister van Algemene Zaken. Hij wil weten waarom de besprekingen tussen Nederland en Suriname niet op Aruba (maar op Bonaire; red.) worden gehouden.

Het Statenlid vindt dat maar een vreemde zaak en vermoedt dat Aruba geen veilige ontmoetingsplaats is mede vanwege de berichten dat de naam van minister van Justitie mr. Hendrik Croes in één adem werd genoemd met legerleider Desi Bouterse. Het Statenlid wil weten of de bijeenkomst niet op Aruba wordt gehouden vanwege de banden tussen de minister van Justitie en Desi Bouterse.

Het Statenlid vraagt ook of de premier reeds contact heeft opgenomen met Nederland inzake de argumenten die Nederland heeft om de bijeenkomst niet op Aruba te houden. Hij wil weten of de minister-president de mening deelt dat de regeringen van Nederland en Suriname niet naar Aruba willen vanwege de banden. "Wat gaat de premier doen om de slechte image die Aruba hierdoor heeft te verbeteren?"

Ten slotte vraagt hij of de premier niet van mening is dat in ieder geval reeds grote schade op internationaal niveau aan Aruba wordt toegebracht.

Carnets naar verkeerd adres

ORANJESTAD — Door een misverstand zijn de ziekteverzekeringscarnets van de studenten in Nederland naar het adres van de ouders op Aruba gestuurd. Premier Oduber deed tijdens zijn persconferentie een beroep op de ouders om de carnets naar de studenten in Nederland te zenden.

GROTE SENSATIE OP INTERPOLIS-SCHAAKTOERNOOI

Kasparov en Karpov door Anand en Kamski verslagen

TILBURG - Viswanathan Anand en Gata Kamski hebben de Tilburgse schaakwereld op zijn kop gezet. Na drie uur spelen stormde Anand, de Indiase wervelwind de perskamer binnen en gooide er in goed Nederlands uit: "Ik heb gewonnen."

Zijn opwinding was begrijpelijk. Winnen van Kasparov is op zichzelf al ongewoon. Van hem winnen in de Najdorf-variant van het Siciliaans iets buitengewoons. Voorspelde Kortsjnoi niet enkele maanden geleden dat wie Kasparov de titel wil afpakken hem juist op diens sterkste wapen moet aanpakken? Maar Kasparov met lege handen laten staan in deze beslissende fase van het Interpolistoernooi was ronduit sensationeel.

De geschokte Kasparov besefte maar al te goed, dat zijn uitzichten om het evenement voor de tweede maal op zijn naam te brengen een stuk minder zijn geworden. Als Anand de afgebroken partij uit de elfde ronde tegen Kamski wint, staat de jeugdwereldkampioen van enkele jaren geleden met hem gelijk. Als Nigel Short hetzelfde doet tegen Timman -wat minder waarschijnlijk is - zou de Brit op de derde plaats komen met slechts een punt minder.

Daarbij komt dat nog een vierde speler diepgaand invloed op de eindstand kan uitoefenen: Anatoli Karpov moet nog met wit aantreden tegen Anand en met zwart tegen Kasparov. De vice-wereldkampioen heeft wat goed te maken: In de tijdnoodfase van de tweede tijdcontrole had hij geen verweer tegen de opmars van Kamski's h-pion.

Die afloop kwam te meer als een verrassing omdat de oud-wereldkampioen op de hem kenmerkende wijze uren bezig was geweest de kleine voordeeltjes, die hij aan de Gruenfeld-opening had overgehouden, uit te bouwen tot iets definitiefs. "Karpov verloor twee keer. Op de dag dat zijn vrouw arriveerde en op de dag dat zijn vrouw vertrok", aldus gastgrootmeester Sosonko. "Dat heeft iets symbolisch in zich."

Maar wat te zeggen van nederlagen van de nummer een en twee van de wereld op een en dezelfde dag tegen jonge spelers, die tesamen nog niet het aantal jaren hebben bereikt, dat Karpov in zijn eentje telt. Zou de schaakwereld dan toch plotseling op de drempel van een nieuw tijdperk staan ?

SPEKTAKELSTUK

Het spektakelstuk was uiteraard Anand - Kasparov. In de volgepakte demonstratiezaal volgden honderden belangstellenden de partij in ademloze spanning. Een enkeling met Kasparovs eigen boek over het Siciliaans op de knieën. De variant, die de wereldkampioen koos, stond er in beschreven tot aan tot de elfde zet van zwart (Ta8-a5), gevolgd door de opmerking: Een interessante stelling. Moet nader worden onderzocht.

Dat deed Anand achter het bord. De gebrilde Indiase speler heeft door het hoge tempo, waarmee hij de zetten op het bord slingert, de naam oppervlakkig te zijn. Naar zijn zeggen doet hij dat omdat anders de verveling zou toeslaan. Maar wat hij bedenkt (meestal in de tijd van zijn tegenstander) is over het algemeen gezond en een enkele maal buitengewoon origineel.

Hoe hij Kasparovs dameoffer (voor twee stukken en een toren) tegenspeelde, sloeg de wereldkampioen met verbazing. Hij keek bij wits kwaliteits-offer op de vijftiende zet alsof zijn tegenstander een touw had opgegooid en bezig was op de tonen van een fluit naar het plafond te klimmen. Inplaats daarvan zat de gebrilde Indiër in zijn leren jack en spijkerbroek alert op zijn stoel, klaar om toe te slaan bij het eerste het beste sein van verzwakking van de zwarte stelling. Die gelegenheid deed zich voor op de twintigste zet.

POST-MORTEM

Kasparov gaf met zijn toren de dekking van de pion op h7 op. Het alternatief: direct e5 hield beide spelers in het post-mortem urenlang bezig. In de partij bracht Kasparov zijn e-pion op het verkeerde moment naar voren. Tg8-g4 op de 21ste zet zou beter zijn geweest.

Kasparov stond toen echter al beduidend slechter. Bij de capitulatie op de 29ste zet stond hij een loper en twee pionnen achter. Anand snelde naar de telefoon om het thuisfront op de hoogte te stellen. "Verloren?", was de eerste reactie van de andere kant. "Nee gewonnen. Ik heb de wereldkampioen verslagen."

Vechtschaak van de eerste orde was ook het kenmerk van de overige twee partijen, al raakten die uiteraard enigszins ondergesneeuwd bij het geweld dat Kamski en Anand tegen de beide K's ontwikkelden. Timman versloeg Barejev in een langademige Nimzo-Indiër, waarbij hij na de tijdcontrole een remiseaanbod van zijn Russische tegenstander afsloeg.

Short en Kortsjnoi remiseerden in de Rubinstein-variant. Short had waarschijnlijk winnend voordeel. Kortsjnoi raakte uiteraard in tijdnood. Maar ditmaal hielden zijn zenuwen het en sleepte hij er een zwaar bevochten halfje uit.

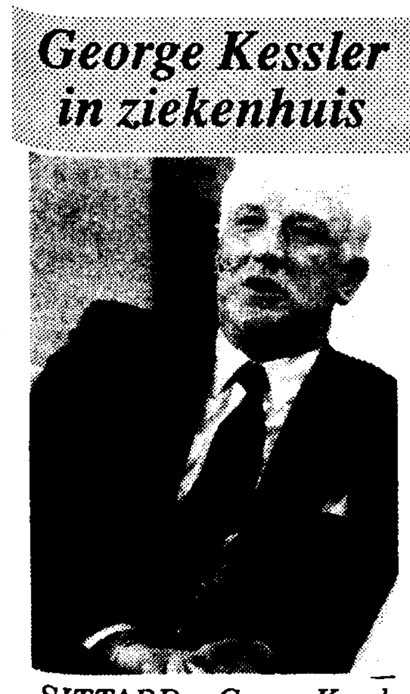
UITSLAGEN EN STAND

Uitslagen en de stand na de twaalfde ronde in Tilburg:

Barejev (Sov) - Timman (Ned) 0-1, Short (GBR) - Kortsjnoi (Zwi) 1/2-1/2, Karpov (Sov)- Kamski (Vst) 0-1, Anand - Kasparov (Sov) 1-0.

Stand: 1. Kasparov 8 1/2 pnt, 2. Anand 7 1/2 en 1 afg. 3. Short 6 1/2 en 1 afg. 4. Karpov 6 1/2 pnt, 5. Kamski 6 en 1 afg. 6. Timman 5 pnt en 1 afg. 7. Kortsjnoi 4 pnt, 8. Barejev 2 pnt.

George Kessler in ziekenhuis

SITTARD - Georg Kessler (foto), trainer/coach van Fortuna Sittard, is met spoed opgenomen in het Maaslandziekenhuis in Sittard.

De opvolger van Han Berger kreeg plotseling last van gezichtsstoornis. Hij consulteerde een specialist die de 59-jarige Kessler meteen voor onderzoek liet opnemen.

De training en coaching van Fortuna Sittard wordt waargenomen door de assistenten Voorn en Ruys die eind september ook al de tijdelijke technische leiding hadden toen Berger op non-actief werd gesteld.

Kessler is sinds begin oktober in dienst van het sukkelende Fortuna Sittard, de enige eredivisieclub die nog geen overwinning heeft behaald. Kessler coachte Fortuna vier wedstrijden. Het resultaat was tot nu schamel: Een gelijkspel in de derby tegen Roda JC. Voor de KNVB-beker werd de Limburgse club uitgeschakeld door eerste divisieploeg Helmond Sport. In de competitie werd verloren van VVV en SVV/Dodrecht '90.

Maradona

BARCELONA - In de ogen van Prof. Dr. Manfred Donike is Diego Maradona ten onrechte geschorst.

Dat verklaarde de Duitse doping-expert in Barcelona tegenover verslaggevers van de Spaanse sportkrant El Mundo Deportivo. Donike is in de Catalaanse hoofdstad voor het tweede sportwetenschappelijke congres van het Internationaal Olympisch Comité (IOC).

Maradona werd in april van dit jaar geschorst tot juni 1992, nadat in zijn urine na de competitiewedstrijd van Napoli tegen Bari sporen van cocaine gevonden waren. "Onacceptabel", noemde de Duitser de straf. "Maradona is ziek, zwaar ziek. Hij is verslaafd aan cocaine, maar hij heeft het niet gebruikt om zijn sportieve rendement te verhogen."

"Zijn daden waren niet legitiem, maar het was evenmin correct hem te verwijderen van het voetbalveld. Hij verdiende in geen geval een sportieve schorsing", voegde het vooraanstaande lid van de medische commissie van het IOC er aan toe. "Zijn probleem is identiek aan dat van andere drugverslaafden."

Donike meende dat Maradona een of twee dagen voor de wedstrijd cocaine genomen had. "De drug was al uitgewerkt en had geen enkele invloed op zijn prestatie in de betreffende wedstrijd", beargumenteerde de expert. De 30-jarige voetballer bevindt zich momenteel in Buenos Aires. Kort na zijn terugkeer in zijn geboorteland werd hij wederom betrapt op het bezit van cocaine.

Hij werd gearresteerd en op borgtocht (40.000 gulden) vrijgelaten. Hij volgde inmiddels een ontwenningskuur.

In strijd tegen doping

Bloedonderzoek op Spelen mogelijk

BARCELONA - Olympische topsporters kunnen reeds in Barcelona onderworpen worden aan bloedonderzoek naar doping.

Dit heeft prins Alexander de Merode, de voorzitter van de medische commissie van het Internationaal Olympisch Comité, meegedeeld tijdens het wereldcongres voor sportwetenschap, dat deze week in Barcelona is gehouden.

De definitieve beslissing valt in december tijdens een bijeenkomst van het IOC-bestuur in Lausanne. Tot op heden werd dopingonderzoek alleen met urinemonsters gedaan. Wanneer de bloedtest reeds in 1992 wordt ingevoerd is dat een vooruitgang met vier jaar. Aanvankelijk was deze maatregel pas voor 1996 in Atlanta voorzien.

Volgens De Merode bestaan er nauwelijks legale en ethische gronden de maatregel tegen te houden. Specialisten van het IOC bestuderen deze maand nog eventuele weerstanden van religieuze aard.

De urinemonsters worden voorlopig niet afgeschaft. Het bloedmonster wordt gebruikt bij twijfel over de urinetest. Sommige dopingmiddelen kunnen alleen in urine worden teruggevonden, andere alleen in het bloed.

Partijen voor de schaakliefhebbers

TILBURG - Voor de schaakliefhebbers volgt hieronder een aantal partijen uit het Interpolis schaaktoernooi dat momenteel in Tilburg wordt gespeeld.

Hierbij is ook de sensationele overwinning van de Indiër Anand op Gari Kasparov.

Zevende ronde. Wit: Timman (Ned). Zwart: Kortsjnoi (Zwi). 1. e2-e4, e7-e6, 2. d2-d4, d7-d5, 3. Pb1-c3, d5xe4, 4. Pc3xe4, Pb8-d7, 5. Pg1-f3, Pg8-f6, 6. Lc1-g5, Lf8-e7, 7. Pe4xf6†, Le7xf6, 8. h2-h4, c7-c5, 9. Dd1-d2, c5xd4, 10. 0-0-0, e6-e5,

11. Td1-e1, 0-0, 12. Pf3xe5, Tf8-e8, 13. Pe5xf7, Te8xe1†, 14. Dd2xe1, Kg8xf7, 15. Lf1-c4†, Kf7-f8, 16. De1-e6, Lf6xg5†, 17. h4xg5, Dd8xg5†, 18. Kc1-b1, Pd7-e5, 19. De6-g8†, Kf8-e7, 20. Th1-e1, Lc8-d7,

21. Dg8xa8, Dg5-d2, 22. Te1xe5†, Ke7-f6, 23. a2-a3, Kf6xe5, 24. Da8-b8†, Ke5-f5, 25. Db8-f8†.

Zwart geeft op.

Achtste ronde: Wit., Kasparov (Sov). Zwart: Timman (Ned). 1. d2-d4, d7-d5, 2. c2-c4, c7-c6, 3. Pb1-c3, Pg8-f6, 4. e2-e3, g7-g6, 5. Pg1-f3, Lf8-g7, 6. Lf1-e2, 0-0, 7. 0-0, e7-e6, 8. b2-b4, Pb8-d7, 9. Lc1-b2, d5xc4, 10. Le2xc4, b7-b6,

11. a2-a4, Lc8-b7, 12. Lb2-a3, Ta8-c8, 13. Ta1-b1, Tf8-e8, 14. Dd1-e2, Pf6-d5, 15. Pc3xd5, c6xd5, 16. Lc4-b5, Te8-e7, 17. a4-a5, Tc8-c7, 18. Tf1-c1, Pd7-b8, 19. a5-a6, Lb7-c8, 20. Lb5-d3, Tc7xc1†,

21. Tb1xc1, Te7-c7, 22. b4-b5, Tc7xc1†, 23. La3xc1, Dd8-c7, 24. Lc1-d2, f7-f5, 25. De2-e1, Pb8-d7, 26. Ld2-b4, Lg7-f8, 27. h2-h4, Pd7-f6, 28. Pf3-e5, Pf6-d7, 29. Pe5-f3, Pd7-f6, 30. Pf3-e5, Pf6-d7,

31. Pe5-c6, Lc8xa6, 32. De1-c1.

Zwart geeft op.

Negende ronde. Wit: Kamski (Vst). Zwart: Barejev (Sov). 1. e2-e4, e7-e6, 2. d2-d3, d7-d5, 3. Pb1-d2, Pg8-f6, 4. e4-e5, Pf6-d7, 5. f2-f4, c7-c5, 6. Pg1-f3, Pb8-c6, 7. g2-g3, b7-b5, 8. Lf1-g2, Dd8-b6, 9. c2-c3, Lf8-e7, 10. 0-0, 0-0,

11. Kg1-h1, Lc8-b7, 12. Dd1-e2, Ta8-e8, 13. Pd2-b3, a7-a5, 14. Lc1-e3, a5-a4, 15. Pb3-d2, f7-f5, 16. e5xf6 ep, Le7xf6, 17. d3-d4, b5-b4, 18. d4xc5, Db6-a5, 19. Pf3-d4, b4xc3, 20. b2xc3, Lf6xd4,

21. c3xd4, Lb7-a6, 22. De2-f2, La6xf1, 23. Ta1xf1, Pd7-f6, 24. Lg2-h3, Da5-c3, 25. Pd2-f3, Dc3-d3, 26. Tf1-e1, Te8-b8, 27. Lh3xe6†, Kg8-h8, 28. Pf3-e5, Dd3-e4†, 29. Kh1-g1, Pc6xe5, 30. d4xe5, Tb8-b1,

31. Le3-c1, De4-c4, 32. e5xf6, Tb1xc1, 33. f6xg7†, Kh8xg7, 34. Df2-b2†, Tc1-c3, 35. Te1-e3.

Zwart geeft op.

Twaalde ronde: Wit: Anand, zwart: Kasparov.

1. e2-e4, c7-c5, 2. Pg1-f3, d7-d6, 3. d2-d4, c5xd4, 4. Pf3xd4, Pg8-f6, 5. Pb1-c3, a7-a6, 6. f2-f4, e7-e6, 7. Lf1-d3, Pb8-d7, 8. 0-0, Dd8-b6, 9. Lc1-e3, Db6xb2, 10. Pd4-b5, a6xb5,

11. Pc3xb5, Ta8-a5, 12. Ta1-b1, Ta5xb5, 13. Tb1xb2, Tb5xb2, 14. Dd1-a1, Tb2-b6, 15. Le3xb6, Pd7xb6, 16. Da1-c3, Lf8-e7, 17. Tf1-b1, Pf6-d7, 18. Dc3xg7, Le7-f6, 19. Dg7-h6, Ke8-e7, 20. Ld3-b5, Th8-g8,

21. Tb1-d1, e6-e5, 22. f4-f5, pd7-c5, 23. Td1xd6, Lf6-g5, 24. Dh6xh7, Pc5xe4, 25. Td6xb6, Tg8-d8, 26. Lb5-d3, Lg5-e3†, 27. Kg1-f1, Le3xb6, 28. Ld3xe4, Td8-d4, 29. c2-c3.

Zwart geeft op.

■*INGRID KRISTIANSEN: recordhoudster in New York*

De winnaars van de New York Marathon

NEW YORK - De winnaars van de voorgaande 21 edities van de marathon van New York zijn:

MANNEN

1970: Gary Muhrcke (Vst)	2.31.39
1971: Norman Higgins (Vst)	2.22.55
1972: Sheldon Karlin (Vst)	2.27.53
1973: Tom Fleming (Vst)	2.21.55
1974: Norbert Sander (Vst)	2.26.31
1975: Tom Fleming	2.19.27
1976: Bill Rodgers (Vst)	2.10.10
1977: Bill Rodgers	2.11.29
1978: Bill Rodgers	2.12.12
1979: Bill Rodgers	2.11.42
1980: Alberto Salazar (Vst)	2.09.41
1981: Alberto Salazar	2.08.13
1982: Alberto Salazar	2.09.29
1983: Rod Dixon (NwZ)	2.08.59
1984: Orlando Pizzolato (Ita)	2.14.53
1985: Orlando Pizzolato	2.11.34
1986: Giovanni Poli (Ita)	2.11.06
1987: Ibrahim Hussein (Ken)	2.11.01
1988: Steve Jones (Wal)	2.08.20
1989: Juma Ikangaa (Tan)	2.08.01
1990: Douglas Wakiihuri (Ken)	2.12.39

VROUWEN

1971: Elizabeth Bonner (Vst)	2.55.22
1972: Nina Kuscik (Vst)	3.08.42
1973: Nina Kuscik	2.57.08
1974: Kathy Switzer (Vst)	3.07.29
1975: Kim Merritt (Vst)	2.46.16
1976: Miki Gorman (Vst)	2.39.11
1977: Miki Gorman	2.43.10
1978: Grete Waitz (Noo)	2.32.30
1979: Grete Waitz	2.27.33
1980: Grete Waitz	2.25.41
1981: Allison Roe (Nze)	2.25.29
1982: Grete Waitz	2.27.14
1983: Grete Waitz	2.27.00
1984: Grete Waitz	2.29.30
1985: Grete Waitz	2.28.34
1986: Grete Waitz	2.28.06
1987: Priscilla Welch (GBR)	2.30.17
1988: Grete Waitz	2.28.07
1989: Ingrid Kristiansen (Noo)	2.25.30
1990: Wanda Panfil (Pol)	2.30.45

Van 1976 tot 1984 was het parkoers in New York 155 meter te kort.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

FUNDASHON STUNTMAN
20.00 uur 'Monster Madness' - Stadion Dr. Antoine Maduro.

SQUASH
(Pierson Squash Open)
jden - Curaçao Golf & Squash Club te Emmastad.

****

ZONDAG
BASEBALL
(Liga Vruminga)
10.00 uur Ultimo Noticia vs STP;
12.00 uur Promac vs Le Mirage;
14.00 uur Holibay Beach vs Wallé Constructions;
16.00 uur Marchena Hardware vs Freeport - Santa Maria Ballpark.

FUNDASHON STUNTMAN
16.00 uur 'Monster Madness' - Stadion Dr. Antoine Maduro.

VOETBAL
(Kopa Antiyano)
17.30 uur Sithoc (Curaçao) vs Real Rincon (Bonaire) - Sentro Deportivo Kòrsou.

****

GEESTESKIND FRED LEBOW VOOR 22STE KEER VAN START

'Richttijd NOC voor Barcelona te hoog gegrepen'

Nijboer en Ten Kate in Marathon van New York

NEW YORK - Gerard Nijboer hoopt volgend jaar in Barcelona zijn vierde Olympische Spelen mee te maken. Twaalf jaar zijn er dan verstreken sinds hij in Moskou achter tweevoudig Olympisch kampioen Waldemar Cierpinski zilver veroverde. Zondag wil Nijboer, 36 jaar inmiddels, in New York laten zien dat hij niet mag worden afgeschreven.

Het hindert de blessuregevoelige Drent duidelijk dat hij niet meer voor "vol" wordt aangezien. "Ik heb de laatste jaren veel met blessures te kampen gehad. Bovendien is het niet meer mogelijk meer dan twee marathons per jaar goed te lopen."

Nijboer, die voor de vijfde keer aan de start komt in New York, heeft zich uitstekend voorbereid op de 22ste editie van de marathon. Soms in gezelschap van Marti ten Kate, die zondag zijn eerste marathon van dit jaar loopt. De atleet uit Hengelo moest in april de marathon van Rotterdam, waar de nationale titel op het spel stond, wegens een lastige blessure laten schieten.

Ten Kate: "Die blessure heeft enorme invloed gehad op het zomerseizoen. Ik heb mij met geforceerde training moeten plaatsen voor de tien kilometer van het WK in Tokyo. Daar kwam dan nog wel een finaleplaats uit maar Tokyo kwam voor mij gewoon een maand te vroeg. Pas eind september kwam ik goed in vorm." Ten Kate bewees dat met uitstekende resultaten in vijf wedstrijden over 20 kilometer of de halve marathon.

Op de startlijst van de New York City marathon staan de twee Nederlanders vermeld bij de 22 "top competitors". Over de richttijd van 2 uur, 11 minuten en 30 seconden, die het Nederlands Olympisch Comité heeft vastgesteld voor Barcelona, wil het tweetal niet echt praten. "In Tokyo bij het WK was Hiromi Taniguchi de enige loper die binnen de 2 uur en 15 minuten bleef. Wanneer je de wereldranglijst van dit jaar bekijkt zijn er slechts 31 lopers die binnen de 2.11.30 eindigden", aldus Nijboer. "Je zou dus kunnen stellen dat die richttijd redelijk scherp is."

RICHTTIJD

Nijboer en Ten Kate zijn ervan overtuigd dat volgend jaar in Barcelona de richttijd van het NOC niet gelopen zal worden. "Het is een ontzettend zwaar parkoers met aan het eind een klim van twee kilometer. Bovendien is de temperatuur tijdens de Spelen in Barcelona waarschijnlijk aan de hoge kant", aldus Ten Kate. Hij en Nijboer pleiten er voor dat niet alleen wordt gekeken naar de tijd, maar ook naar de klassering in een goed bezette marathon met een reputatie.

Zondag kan het tweetal zich in het geesteskind van Fred Lebow waar maken. De Amerikaan van Roemeense afkomst kreeg in 1970 met duizend dollar uit eigen middelen zo'n 250 Amerikanen zo gek 42 kilometer en 195 meter hard te lopen door Central Park. Zes jaar later, bij het 200-jarig bestaan van de Verenigde Staten zag Lebow zijn grote wens, een marathon door de vijf "boroughs" van New York in vervulling gaan.

Sinds die tijd is de NYC-marathon big bussiness. Vorig jaar werd becijferd dat de stad door de marathon extra-inkomsten had van 64 miljoen dollar (bijna 130 miljoen gulden). Dat bedrag kwam uit de zakken van zo'n 25.000 deelnemers uit ruim tachtig landen.

IMMENS LANGE RIJ

Nederland levert met zo'n duizend lopers en loopsters vier maal zoveel deelnemers als 22 jaar geleden bij de eerste Newyorkse marathon van start gingen. Donderdagavond stond een groot gedeelte van hen onder leiding van de oud-bondscoach lange afstand Wim Verhoorn geduldig in een immens lange rij voor het Coliseum, om het startnummer voor de marathon en de "breakfast run" op zaterdagmorgen af te halen.

Onder hen opnieuw Gerrie Knetemann, die een jaar geleden nadat hij de finish in Central Park na 3 uur en 50 minuten had gehaald, zwoer nooit meer een marathon te lopen.

"Toch ben ik weer bezweken. De sfeer is zo geweldig en uniek. Toen ik vorig jaar over de eindstreep kwam, had ik het "l'Alpe d'Huez"-gevoel, maar dan nog intenser. Ik had iemand eens horen zeggen dat wanneer je een keer in je leven een marathon wil lopen, je dat in New York moet doen. Die man had gelijk."

* * * * *

WIELRENNEN / GRENOBLE - Jeannie Longo heeft op de overdekte wielerbaan van Grenoble haar wereldrecord op de 5 kilometer scherper gesteld. De 32-jarige veelvoudig wereldkampioene voltooide de afstand in 6 minuten en 17,608 seconden. Dat was bijna vijf seconden sneller dan op 2 november 1986, toen zij op dezelfde baan het wereldrecord op 6.22,713 bracht. De Française was eigenlijk van plan haar wereldrecord op de 3 kilometer aan te vallen, maar veranderde kort voor de start van idee.

* * * * *

Twee keer hole in one!

MELBOURNE - De Australische golfer Trevor McDonald heeft bij een proftoernooi in Melbourne in een ronde twee keer een hole in one geslagen. Een bijna unieke prestatie.

Volgens de Australische vereniging van beroepsgolfers lukte dat pas een speler voor hem. Dat was twintig jaar geleden.

McDonald, die zijn brood als golfleraar verdient, sloeg de bal op de vijfde hole van 166 meter in een keer in het gat en herhaalde dat kunststukje op de zeventiende, van 154 meter.

Een hole in one wordt doorgaans alleen gemaakt op een par 3 hole, waar de standaardscore dus drie slagen is. Bij de andere holes is de afstand te groot. Een golfer heeft per ronde meestal niet meer dan vier par 3-opdrachten te vervullen.

McDonald: "Een hole in one slaan is de droom van elke golfer. Twee in een ronde is ongelooflijk." De speler had pech, dat zijn prestatie geen premie opbracht. Alleen op de elfde hole was een bonus van 40.000 gulden te verdienen voor de perfecte afslag.

* * * * *

WIELRENNEN / PARIJS - Van 13 tot en met 23 augustus wordt in Frankrijk een nieuwe wielerronde voor vrouwen gehouden. De organisatie is in handen van Paris Olympique Cycliste, de club van Jeannie Longo. De start is in Parijs, de aankomst van de laatste etappe op l'Alpe d'Huez.

Beschuldigd in bedekte termen

PDM boos over inhoud brief van Wielerbond

OOSTERHOUT -Manager Krikke van PDM heeft geprikkeld, en verbaasd, kennis genomen van de brief van voorzitter Drs. P. Zevenbergen van de nationale wielerunie (KNWU).

In het schrijven komt de voorzitter terug op de besmetting die de complete ploeg dwong tot het verlaten van de Tour de France. Zevenbergen beschuldigt in bedekte termen PDM ervan het gewraakte middel intralipid te hebben gebruikt om dopingprodukten te maskeren.

Krikke verwijst in zijn reactie naar het medisch rapport van Dr. Schollaert, dat werd overhandigd aan Tourarts Dr. Porte en de directie van de Tour. Na bestudering gaf de Tour-directie op 2 augustus een communiqué uit, waarin insinuaties als gebruik van erytropoetine of testosteron nadrukkelijk van de hand werden gewezen.

De PDM-manager heeft begrip voor de zorg die de KNWU uitstraalt voor het imago van de wielersport, maar vindt de brief schadelijk voor PDM in het bijzonder en de sport in het algemeen. Hij zal de medici, die destijds het onderzoek hebben geleid, verzoeken in contact te treden met de medische commissie van de unie. Bij terugkeer van ploegleider Gisbers uit het buitenland zal PDM zich beraden over eventuele acties.

* * * * *

VOETBAL / NIJMEGEN - Heino Jacobs wordt met ingang van 1 januari 1992 manager bij NEC. De 34-jarige Jacobs was sinds 1990 in dezelfde functie werkzaam bij De Graafschap.

* * * * *c SCHERMEN / ISTANBUL - De Hongaarse Alda Mohamed heeft tijdens de wereldtitelstrijd schermen voor junioren in Istanbul goud gewonnen op het onderdeel floret meisjes. Tweede werd de Hongaarse Honika Toth.

Michael Watson weer bij kennis

LONDEN - De Britse profbokser Michael Watson is, na veertig dagen in coma te hebben gelegen, in een Londens ziekenhuis bij kennis gekomen.

Volgens de Engelse krant Today reageert de 26-jarige zwaargewicht weer op prikkels van buitenaf.

Watson kan op commando zijn ogen sluiten en zijn hand optillen. Volgens de behandelende doktoren verkeert hun patiënt nog altijd in levensgevaar. Watson zal in elk geval blijvende schade overhouden aan zijn zware hersenletsel.

De prijsvechter raakte op 21 december meteen na zijn verloren duel om de wereldtitel tegen zijn landgenoot Chris Eubank in de ring bewusteloos. Tijdens twee spoedoperaties werd bloedstolsel in de hersenen verwijderd, dat door een serie zware stoten op zijn hoofd was ontstaan. Snelle eerste hulp was niet mogelijk, omdat in de ring een massale knokpartij aan de gang was.

Seguros Antilliano bestaat vijf jaar

WILLEMSTAD —De verzekeringsbroker Seguros Antilliano, aan de Doornmanweg/Reigerweg 5, herdenkt komende dinsdag het tienjarig bestaan. Seguros Antilliano heeft het afgelopen decennium een behoorlijke klantenkring opgebouwd. Oprichter is Madhu Shah, die ruim 14 jaar geleden op Curacao kwam wonen.

De oprichter van deze firma begon zijn carrière in het verzekeringswezen in zijn geboorte-land India bij de New India Insurance. Hij werd in 1977 overgeplaatst naar Curaçao, waar hij met de supervisie bij het filiaal van die zaak belast werd. Toen was het verzekeringswezen op Curaçao lang niet wat het vandaag de dag is: in die tijd was praktisch de hele handel in handen van twee grote verzekeringsfirma's, zo vertelde Shah gisteren op een persconferentie.

Shah richtte, na een tussenstop bij een ander bedrijf, in 1981 zijn eigen zaak op: een behoorlijk risico dat niet evenwel tevergeefs was, zo werd naar voren gebracht. Zoals met alles, maakt ook Seguros Antilliano hoogte- en diepte-punten door. De jaren '80 waren niet gemakkelijk vanwege de economisch delicate situatie waarin Curacao verkeerde: toch maakte het bedrijf juist in die jaren de belangrijkste groei door. Dat komt, zo werd gezegd, door de persoonlijke en professionele service die geboden wordt.

Omdat het aantal klanten groeide was het eerste pand aan de Handelskade al gauw te krap waardoor besloten werd een ruimer gebouw aan de Doormanweg te betrekken.

Het bedrijf heeft de afgelopen 10 jaar uitstekende relaties opgebouwd met vrijwel alle verzekeringsmatschappijen. Voor de toekomst wordt nog meer groei verwacht, hoewel, zo benadrukte de eigenaar/directeur, het wel [illegible] zal moeten [illegible] omdat de service niet onder groei mag leiden. In dit kader werd melding gemaakt van het tekort aan gekwalificeerd personeel op dit gebied.

In plaats van een receptie voor gendodigden besloot Seguros Antilliano een donatie te verstrekken aan een charitatieve instelling ter gelegenheid van de tiende verjaardag.

FIFA dreigt club met uitsluiting

RIO DE JANEIRO - Flamengo heeft de wereldvoetbalbond FIFA gedreigd met tegenmaatregelen.

De Braziliaanse voetbalclub is voor onbepaalde tijd uitgesloten van deelneming aan internationale toernooien en wedstrijden. "Ik waarschuw de FIFA dat ze zwaar moet boeten. Dit kan niet ongestraft blijven", dreigde voorzitter Marcio Braga vanuit Rio de Janeiro.

Zijn club werd geschorst omdat ze heeft geweigerd een rechtzaak tegen de Braziliaanse voetbalbond in te trekken. Flamengo wilde de rechter laten oordelen of de herverkiezing van Ricardo Teixeira tot voorzitter van de Braziliaanse voetbalbond (CBF) wel volgens de regels is gelopen. De FIFA verbiedt echter al zijn leden bij conflicten naar de burgerrechter te stappen.

Teixeira, schoonzoon van de voorzitter van de FIFA Joao Havelange, werd in juli zonder tegenstand door de 27 vertegenwoordigers van de afdelingen opnieuw voor vier jaar herkozen. Volgens Braga was de verkiezing onreglementair omdat ze een half jaar werd vervroegd. Braga denkt dat Teixeira op vervroeging heeft aangestuurd om het in aantocht zijnde nieuwe reglement voor te zijn.

Nieuw bestuur Skal Club Curaçao

WILLEMSTAD — De Skalclub Curaçao heeft een nieuwe bestuur. Skal, die een wereldorganisatie is met het hoofdkantoor in Torremolinos, Spanje, telt ruim 35.000 leden, die in meer dan zestig landen actief zijn. Dat zijn professionals, die zich bewegen op het gebied van het toerisme, zowel in de privé als in de publieke sector.

De Skalclub Curaçao, die [illegible] jaar bestaat, heeft nu het volgende bestuur: voorzitter [illegible]ard Hart (Van der Valk/[illegible]a Hotel), onder-voorzitter [illegible]olph Dovale (Holiday Publications), penningmeester Franklin Elenburg (vertegenwoordiger [illegible]isson Hotels Nederlandse Antillen) en algemeen secretaris dr. Johnny van Ierland (Panam marketing Curaçao). De commissaris/ledenrelaties zijn: commissaris internationale relaties en programmaleider Arturo J[illegible]run (Panam-vertegenwoordiger Nederlandse Antillen en Suriname), algemeen commissarissen Xio[illegible] Markwell-Colina (vertegenwoordigster ALM Curaçao) en Anthony [illegible]enos (directeur World [illegible]e Reisbureau), commissaris ledenrelaties José [illegible]a (directeur Intertravel Reisbureau).

De afgetreden voorzitter [illegible] Fillet is thans vicepresident geworden van de [illegible]ASC, dat zijn de geaffilieerde Skalclubs van het Noordamerikaans-Caribische en Centraalamerikaanse regio. Het bestuur wordt op [illegible] november geïnstalleerd tijdens de maandelijkse bijeenkomst.

De Curaçaoclub zal vertegenwoordigd zijn op het wereldcongres dat op 17 november te München gehouden zal worden. Delegatieleider is Arturo Jesurun. Volgend jaar september zal de zone-bestuursvergadering van Skal op Curaçao gehouden worden en de Curaçao Skalclub probeert Curaçao de zetel te laten worden van het Noordamerikaans-Caribisch Centraal-Amerika regiocongres in 1995.

De vergadering, waaraan een groot aantal leden deelnam, kreeg met genoegen uitleg van de eigenaar over het 'nieuwe' Trupial Inn Hotel, drs. Ben Rosheuvel. Hij vertelde over de uitbreidingsplannen, zoals casino, conferentielokaal, het nieuwe restaurant, nieuwe kamers enz.

WILLEMSTAD — En zo komen de vogels uiteindelijk terecht. Achter de tralies ter vermaak van... Voor elke vogel die er in de dierenwinkel zijn verkocht, zijn er vijf gestorven.

Het leed van gekooide vogels

Illegale dierenhandel = mishandeling

WILLEMSTAD — 'Wild birds should fly free' is de titel van een folder die wordt verspreid door het Animal Welfare Institute te Washington. De opgenomen foto's tonen de ellende die de vogels moeten doormaken wanneer ze uit hun natuurlijke omgeving worden weggevangen ter vermaak van vogelliefhebbers over de hele wereld.

Nog steeds worden deze folders en andere protestbrieven geadresseerd aan Curaçao om[illegible] de illegale handel in [illegible] vooral vogels, hier aan de orde van de dag is. Het CITES-verdrag ter bescherming van bedreigde dieren is weliswaar in de maak, maar zolang het nog niet is getekend, gaat de illegale dierenhandel onverminderd voort.

Het Animal Welfare Institute schrijft verbaasd te zijn dat Curaçao nog niet geschaard kan worden onder de CITES-leden. "Het vangen van vogels uit het wild voor commerciële handel heeft massaal lijden en vaak de dood tot gevolg, dat een stuk of dertig luchtvaartmaatschappijen al hebben besloten om niet meer mee te werken aan het vervoeren van de dieren. Verschillende landen verbieden de export van vogels uit het wild omdat het een onrechtvaardige daad is voor een onnodig doel. Wereldwijd wordt er kritiek geleverd op deze handel."

De bijgaande folder is nietsverhullend. "Voor elke vogel die in de dierenwinkel wordt verkocht, zijn er vijf doodgegaan", zo wordt geïnformeerd. Ieder jaar worden er miljoenen vogels (alleen in Senegal al 20 miljoen) gevangen voor de verkoop aan de VS, Europa en Japan. De helft van de vogels sterft al voordat ze de geboortegrond hebben verlaten, door stress en ziekten als gevolg daarvan, honger, dorst of omdat ze te dicht op elkaar gepakt zitten. In het vliegtuig en in de quarantaineruimten sterven er nog meer.

Soms wordt, om de vogels te vangen, een hele boom neergehaald, waarbij vele vogels direct al verwond raken of doodgaan. Ook gebeurt het dat een vogel wordt gebruikt om anderen te lokken. Hij wordt aan een pootje opgehangen of vleugellamgemaakt en op een plaats vastgebonden.

Tijdens de vlucht in het vliegtuig worden de vogels blootgesteld aan temperaturen van beneden het vriespunt tot een dikke dertig graden Celsius boven nul. Eenmaal op het vliegveld aangekomen, krijgen ze de eerste dagen vaak geen eten en drinken. Ook als een vracht vogels wordt ontdekt en ze door de autoriteiten direct van water worden voorzien, sterft een groot deel alsnog door de spanning.

Jeugddienst in Fortkerk

WILLEMSTAD — In de gerestaureerde Fortkerk vindt zondagavond (morgen) een jeugddienst plaats. Jonge mensen kregen de ruimte om zelf een kerkdienst in elkaar te zetten. Zij kozen voor het thema 'muziek'. In een muzikaal samenzijn zal dit thema breed uitgewerkt worden.

Een goede gelegenheid om de Fortkerk ook eens van binnen te zien. De aanvang van de dienst is om half acht en wordt geleid door dominee Bert Schüssler.

17-29 november a.s.

Internationaal medisch congres in Willemstad

WILLEMSTAD — Op 17 november zal door gezaghebber drs. Elmer Wilsoe het Curaçao Tropical International Congress geopend worden. Dit medisch congres zal voor de zevende maal op Curaçao plaatsvinden van 17 tot en met 29 november.

Het oorspronkelijk tandheelkundig congres is inmiddels uitgegroeid tot een uitgebreid medisch congres voor orthopeden, physiotherapeuten, implantologen, mondhygiënisten, tandartsen en huisartsen. Gedurende twee weken zullen zowel lokale als buitenlandse deelnemers een wetenschappelijk programma volgen.

In de middag- en avonduren is er een interessant sociaal programma zodat met name de buitenlandse deelnemers op een aangename manier kennis kunnen maken met het eiland. Diversen onder hen zullen na afloop van het congres een van de overige eilanden bezoeken. De sprekers komen uit Amerika en Europa, onder de deelnemers is zelfs een inschrijving uit Japan.

De initiatiefnemer van het tandheelkundig congres, tandarts Eric van Heeswijk, heeft zelf bijna zeven jaar in Tandheelkundige Kliniek Rio Canario te Curaçao gewerkt en was zodoende op de hoogte van de mogelijkheden voor het volgen van congressen en cursussen in de regio. Tijdens zijn verblijf kwam hij op het idee zelf een congres te organiseren op Curaçao om zijn collegae de gelegenheid te bieden dicht bij huis aan bijscholing te doen. Tevens nodigde hij zijn oud studiegenoten uit om deel te nemen aan het congres om zodoende een wetenschappelijk programma te kunnen volgen op het eiland waar hij met zoveel plezier werkte en woonde.

Inmiddels bestaat de organisatie uit diverse personen uit de medische en verzorgde sector, die zich eenmaal per jaar op organisatorisch gebied begeven en met overgave proberen een zo goed mogelijk congres voor te bereiden.

Ondanks het feit dat de samenwerking met de lokale verenigingen soepel verloopt, is de organisatie er trots op dat het congres zonder verdere eilandelijke steun tot stand komt. In 1990 hebben vijfhonderd reizigers Curaçao aangedaan, uiteraard hoopt men dit aantal te overtreffen. Reeds nu zijn er twintig procent meer reserveringen dan vorig jaar. Voor meer informatie kan men zich wenden tot telefoonnummer 618488 tijdens kantooruren of 687201.

WILLEMSTAD — Deze vogel heeft de tocht niet overleefd. Met de pootjes gebonden en de snavel dichtgeplakt is het dier een verschrikkelijke dood gestorven...

Beter iets dan niets

WILLEMSTAD — Een man met een emmer vol huishoudelijke spullen trok de aandacht van de politie toen deze inspecteerde te Saliña Abou. De man kon bij nader verhoor geen enkele zinnige reden aangeven waarom hij met deze spullen over straat liep. Van omstanders vernamen de agenten dat hij geprobeerd had in te breken in een huis aan de Dr. Maalweg, wat hem niet gelukt was. De inbreker heeft toen maar de gevulde emmer meegenomen, luidde de verklaring van omstanders.

GOBIERNU DI KORSOU

SERVISIO DI LIMPIESA DI KORSOU

SELIKOR

"PROGRAMA DI LIMPIESA DEN BARIO"

Hefe di Servisio di Limpiesa di Kòrsou (Selikòr) ta partisipá e "Programa di Limpiesa den Bario":

Di djaluna dia 4 di novèmber pa djabièrnè dia 8 di novèmber, trùk ta pasa kohe shushi gròf i shushi di kurá den e siguiente barionan:

P'ABOU DI BRUG:
- Wishi - Marchena - Sta. Helena - Seru Mahuma - Romar - Stenen Koraal - Cabo Verde

P'ARIBA DI BRUG:
- Steenrijk - Marie Pompoen;

Selikòr, Servisio di Limpiesa di Kòrsou ta pidi abitantenan di e barionan menshoná pa pone tur shushi di kurá i shushi gròf p'afó NA UN MANERA ORGANISA PROME KU TRUK PASA, pa evitá ku e shushi ta plama i duna otro molèster.

Pa kualke informashon òf sugerensia yama Departamentu Informashon i Keho di Selikòr telefòn: 614500 òf 614440.

Demostrá bo sentido síviko, sòru di tene bo kas, bo kurá i bo bario limpi i asina sigur nos ta logra mantené nos pais limpi.

E Hefe menshoná,
R.J. Fransisca, Bac.

Olijftakken van Palestijnse jeugd

■ *RAMALLAH - Palestijnse jongeren verrasten donderdag Israëlische militairen met olijftakken als teken van vrede. Deze Palestijnen toonden daarmee hun steun aan de vredesconferentie in Madrid.* *(AFP-satellietfoto)*

Negen en zeven jaar geëist wegens smokkel

DEN HAAG/WILLEMSTAD — De officier van justitie bij de rechtbank in Den Haag heeft vrijdag negen, zeven en twee jaar cel waarvan zes maanden voorwaardelijk tegen drie verdachten geëist. Zij worden verdacht deel te hebben genomen aan een misdaadorganisatie die vanuit Den Haag opereerde en vanaf 1989 tot juni 1991 cocaïne vanuit Colombia naar Nederland en Duitsland heeft gesmokkeld. In beginsel zou het om transporten van circa vijf kilo zijn gegaan, die via de havens van Rotterdam en Antwerpen binnenkwamen. Circa zeven kilo zou zijn doorgevoerd naar een ijssalon in Bremen. In mei zou er 25 kilo cocaïne via Rotterdam zijn binnengesmokkeld, waarvan een klein gedeelte is teruggevonden. Vier verdachten werden begin juni in België opgepakt met veertien kilo coke afkomstig van het schip African Queen. Zij werden donderdag door de rechtbank in Brugge tot straffen van zeven en vijf jaar cel veroordeeld en verschenen vrijdag als getuige in Den Haag. Ook werden begin juni vier verdachten, van wie er inmiddels een is veroordeeld tot drie jaar cel, in Nederland ingerekend. Bij de aanhouding werd ruim een half miljoen gulden in een kluis gevonden. De top van de organisatie zou zich volgens de officier, die zijn bewijs onder meer haalt uit telefoontaps en getuigenverklaringen, nog in Colombia bevinden. De zwaarste eis ging uit naar de Colombiaan C.-Q., die wordt gezien een van de "grotere mannen", die in het voorjaar naar Nederland kwam en de organisatie van de cocainetransporten overnam van de 38-jarige L-G. (Londono-Garcia), tegen wie zeven jaar werd geëist. In de organistie hadden ook de andere verdachten een plaats, zoals de 41-jarige Haagse S.P. tegen wie de eis 24 maanden cel waarvan zes voorwaardelijk luidde. Zij verklaarde samen met haar man, die in België is opgepakt, uit vouwfietsen pakketjes te hebben gehaald, maar niet te weten dat het om cocaïne ging. Volgens de raadslieden van de verdachten kan niet worden bewezen dat er sprake was van een criminele organisatie. C.-Q. En L-G. ontkennen elke betrokkenheid bij cocaïnesmokkel. Getuigenverklaringen tegen hen zouden tegenstrijdig en niet bruikbaar zijn. Uitspraak op 15 november.

Tientallen ministeries weg in SU

MOSKOU - De leiders van acht Sovjetrepublieken hebben vrijdag besloten rond tachtig federale ministeries en regeringsorganen - op een totaal van honderd - op te heffen. De ontmanteling van de Sovjetministeries gaat op 15 november in, zo heeft het persbureau TASS gemeld.

De ministeries van Buitenlandse zaken, Binnenlandse zaken, Defensie, cultuur, spoorwegen en energie en de leiding van de douane blijven gehandhaafd, aldus de beslissing van de tijdelijke interrepublikeinse commissie, de nieuwe regering van de unie. In deze commissie zitten de regeringsleiders van de Russische republiek, Armenie, Wit-Rusland, Kazachstan, Kirgizie, Tadzjikistan, Toerkmenie en Oezbekistan. In de overgangsperiode zullen de gemeenschappe[illegible] van [illegible] republieken op het gebied van de zeescheepvaart, telecommunicatie en burgerluchtvaart blijven bestaan. Ook zal er een gemeenschappelijk monetair comite en een pensioenfonds zijn.

Schaduw-regering ook in vergadering bijeen

Mobuto getrouw kabinet beëdigd

KINSHASA - President Mobutu Sese Seko van Zaire heeft vrijdag in zijn zwaar bewaakte paleis de officiele regering beedigd. Het rivaliserende kabinet van de oppositie vergaderde op hetzelfde moment in het huis van oppositieleider Etienne Tshisekedi.

Honderden aanhangers van Mobutu juichten toen premier Mungul Diaka en zijn ministers trouw beloofden aan de omstreden president en de grondwet waarin het eenpartijstelsel is vastgelegd dat Mobutu al 26 jaar lang in het zadel houdt. Loyale troepen bewaakten de vijftig kilometer lange snelweg naar Mobutu's residentie in Nsele, waar hij zich verschanst heeft sinds het begin van de bloedige onlusten zes weken geleden.

Tshisekedi [illegible] schaduwkabinet voor, dat volgens hem niet alleen wordt gesteund door de Zairese bevolking maar ook door "vrienden in de internationale gemeenschap". "Het is daarom verkeerd te spreken van een parallelle regering. Dit is de enige legitieme regering", verklaarde Tshisekedi.

Mungul had een kabinet van 34 ministers voorgedragen, maar twee bewindslieden kwamen tijdens de beediging niet opdagen. Mbemba Fundu liet weten dat hij geen minister van hoger onderwijs wilde worden uit loyaliteit met Tshisekedi en Urbain Rubul Difand, de voorgenomen minister van Verkeer, bleef zonder bericht weg. Minister Midagu Bahati, die donderdag nog verklaarde dat hij zijn benoeming had afgewezen, legde de eed af met een verband om zijn hoofd.

PAPIAMENTU:

E único idioma na mundo qu ní e gremio más educá no sa papia drechi....

AWOR NOS TA HAÑA E CUENTA PRESENTÁ

Na tur parti di mundo nos ta haña qu bou di cierto gremio di un comunidad, por ejemplo esnan cu menos educación of esnan qu ta bini di cierto parti di e país, nan ta expresá nan mes na un manera incorecto den nan propio idioma. Anto bou di e gremio aqui més e erornan ta ser cometé na un escala relativamente limitá.

Na Corsou, sin embargo, e situación aqui ta otro: No solamente esnan qu diariamente ta cometé erornan ridículo den nos idioma ta pertenecé tambe na e gremio qu supuestamente ta más educá, pero tambe e regularidad y e cantidad di erornan qu esaquinan ta cometé ta birando día pa dia más preocupante.

Laga nos ilustrá esaqui qu un serie di ejemplo, esta erornan gramatical of di pronunciación, expresá diariamente sea na radio of na televisión último tempu.

1. Promé Minister M. Liberia:
   a. "Mi quier a strech aki qu...."
   b. "Esaki ta un cambio masha fundamental."
   c. "Después qu Shell tabata na Corsou pa más [illegible]"
   d. "Ayudo tegnico for Ulanda...."
2. Ex-Promé Minister D. Martina:
   a. "Nos mester ta masha cautela...."
   b. "E prijs di combestible...."
   c. "Un eror flagrante ("g" di "generación").
   d. "Ta deficel pa quere...."
3. Minister S. Inderson:
   "Antombra m'a trece dilanti...."
4. Ex-minister F. Rozendal:
   "E sistema aki ta funcioná más miyón."
5. Ex-Minister L. Navarro:
   "Algu sumamente imposibel...."
6. Diputado F. Metri:
   a. "E gastunan aki ta conducí cun'é...."
   b. "Un escenario financiero pesimístico y no optimístico."
7. Diputado R. Isebia:
   a. "Un aumento más minimal...."
   b. "Djespués el a laga sa...."
8. Diputado E. Mendez:
   a. "Akinannan nos ta mira...."
   b. "Den centro di nos culdad...."
   c. "Mayornan mester envolví nan mes...." (aviso di Gobierno grabá)
9. Diputado H. Francisca (riba Día di Telecomunicación):
   "E servicio na nos clientelanan...."
10. Parlamentario C. Eisden:
   "Nunca economía tabata florecé manera actualmente e ta floresando."
11. Hefe di Departamento Ambiental:
   "Nos mester cambia nos actitudo...."
12. Hefe di Relaciónnan Público di SETEL:
   "E aparatonan qu e públiconan ta usa...."
13. Programa di SEDUKAL na radio:
   "Hobennan mester scoje un pareja responsabel..."
14. Director di Feffyk:
   "A yega na un compromisio entre Korpodeko y Feffyk".
15. Radio Z-86 (O. Cuales):
   "Mientras tantu ningún hende no tuma acción, tur cos ta queda mescos...."
16. Radio Hoyer I (M. Augusta):
   "Actualmente ta mitar di siete."
17. TeleCuraçao (S. Trinidad):
   "E noticianan más principal dj'awe ta...."

Erornan qu nos ta tende tur dia y qu a ser generalmente aceptá:

- Referí na djé
- Recibel (recibo)
- Eigenlijk (en realidad)
- Durante di e ceremonia
- Propagandá
- Compositá
- Vooral(mente....)
- Actividadesnan

Pa lectornan por comprendé mihó quico nos tabata quier meen ora qu mas ariba nos a bisa qu na Corsou - contrario na otro paísnan - hasta e gremio más educá ta cometiendo regularmente erornan [illegible] Hulandés of Spaño e expresionnan mencioná aqui riba bou di por ejemplo e numbernan 2a, 5, 6a, 7a, 9, 12, 13, 15, 16 y 17. Laga nos traducí nan un rato na Hulandés, e idioma estranjero qu mayor parti di nos población ta dominá por escrito mihó qu otro idiomanan:

2a: "We moeten erg voorzichtigheid zijn...."

5: "Dit is ontzettend onmogelijk...."

6a: "De kosten leiden met zich mee...."

7a: "Een verhoging die het meest minste is...."

9: "De service aan onze clientèlen...." (en vez di "cliënten").

12: "De apparaten die onze publieken gebruiken...."

13: "Jongeren moeten een verantwoordelijk echtpaar uitkiezen" (en vez di "partner").

15: "Ondertussen niemand actie neemt, blijft alles zoals het was...."

16: "Tegenwoordig is het half zeven."

17: "De meest belangrijkste berichten van vandaag zijn...."

Bo por imaginá'Bo un minister di Inglatera, Hulanda of Venezuela cometé barbaridadnan asina den declaraciónnan público den nan propio idioma? Y no laga nos gaña nos mes qu aqui ta trata di "slips of the tongue", pasobra varios di e ejemplonan aqui sa ser expresá asina pa otro hendenan tambe.

ORIGEN DI E CAOS

Awor, si ní e personanan di distinción mencioná aqui riba no por expresá nan mes na drechi den nos idioma, anto cón nos por verwacht qu nos maestronan di schoolnan básico - después di qu pa di promé biaha den purá a sigui un curso di Papiamentu (pa colmo fonológico!) - sí por haci esaqui na un manera aceptable? Y laga nos no papia aqui més di e maestronan qu te aínda obligatoriamente nos tin di laga bini for di Surnám y Hulanda, of e Antillanonan qu a haña nan preparación na Hulanda....

Y di e manera aqui nos a yega na e eror cardinal qu a conducí na e situación caótico aqui, esta e hecho qu na 1979 Schooladviesdienst (awe'n día "SEDUKAL") na sú manera a pensa di introducí Papiamentu na schoolnan básico. Pero esei ta un capítulo riba su mes qu quizas nos por ilustrá na un otro ocasión.

Anotaciónnan

1) E ejemplonan di mal uso di Papiamentu qu nos a mencioná den e artículo aqui naturalmente ta verídico, únicamente e contexto den cual nan a ser expresá a ser adaptá aqui y aya pa haci nan mas comprensibel (y no komprendibel!) pa e lector.x

2) Escritor di e artículo aqui obviamente ta partidario di un ortografía etimológico, locual ta un tema diferente y qu por ser tratá na un otro ocasión. (Nó qu nos ta djé irrealista ei di pensa qu nos por bai back na un ortografía etimológico: e daño ta hací caba y ya nos ta hañando e cuenta presentá.)

Òpsérfàdó....

"Op weg naar een beter onderwijs"

Onderwijsnota ziet na vier jaar het licht

KRALENDIJK — Ruim vier jaar na het instellen van een driemanscommissie is er op Bonaire een onderwijsnota verschenen. De nota met de Papiamentstalige titel 'Na kaminda pa un mihó edukashon', is volgens de samenstellers een systematische behandeling van alle belangrijke sectoren uit het onderwijsveld. In november en december zullen verschillende groeperingen uit de maatschappij hun mening kunnen geven. Daarna zal het Bestuurscollege de nota als een officieel document bekrachtigen.

De nota bestaat uit vier onderdelen die gevormd worden door de formele educatiestructuur, de informele educatiestructuur, de beroepsscholing en het kostenaspect. Samenstellers P.D. Cecilia, A.A. Molina en drs. E. Anthony hebben getracht op een zo realistisch mogelijke basis een aantal aanbevelingen te doen. Naar de mening van de commissie geeft het geheel een zorgwekkend beeld en de conclusie kan volgens de commissie niets anders zijn dan een noodzaak tot krachtig en planmatig ingrijpen op korte termijn. Dit wordt gezien als een conditio sine qua non voor alle verdere ontwikkelingen in de samenleving.

Zoals bekend, zijn er op Bonaire twee onderwijsdiensten. Een afdeling van het departement van Onderwijs en de eilandelijke afdeling onderwijs, bekend als SEF (Servisio di Enseñansa i Formashon). Van beide diensten werd een vertegenwoordiger aangetrokken als medeopstellers van de nota, waardoor een praktische en een aangepaste benadering van de problematiek gegarandeerd wordt. De beide instanties bestrijken op actieve wijze het gehele onderwijsveld op Bonaire. Dat maakte het tevens mogelijk om vrijwel op elk onderdeel met kennis van zaken de problemen aan te geven. Wel zegt de commissie dat de aanbeveling eerst getoetst moet zijn op hun haalbaarheid binnen het Bonaireaanse onderwijs. Daarmee pretendeert de driemanscommissie tevens dat er een praktische nota is samengesteld die gericht is op onmiddellijke actie.

Uiteraard speelt het kostenaspect een belangrijke rol en een van de aanbevelingen is om met zekere regelmaat de verschillende buitenlandse fondsen aan te boren. Het tekort aan kader en deskundigheid kan opgevangen worden door het aantrekken van kader vanuit Curaçao of Aruba. Dit kan dan op basis van de zogenaamde samenwerkingsprotocols.

De commissie wijst erop, dat dit op kleine schaal trouwens zijn nut al heeft bewezen zoals bij de schoolleiderstrainingen, de introductie van Papiamentu, de systematisering van het kleuteronderwijs en de hulp op het terrein van het speciaal onderwijs. De commissie hoopt om vele suggesties uit 'het veld' te mogen ontvangen. "Er is visie, creativiteit en durf geboden om met beperkte middelen toch een gunstig resultaat te boeken", aldus de boodschap van het driemanschap.

Taalkennis

MET NADRUK zegt de commissie die de nota van onderwijs heeft samengesteld dat de situatie uiterst zorgwekkend is. In de nauwelijks anderhalve pagina tellende conclusie presteert de commissie het om niet minder dan elf taal- en stijlfouten te maken.

De vraag mag toch wel gesteld worden of een officiële nota die aan verschillende instanties ter beoordeling wordt gestuurd, met niet wat meer aandacht op taalfouten is gecorrigeerd.

"Het onderwijs is slecht en de taalkennis is abominabel", zegt de commissie bestaande uit het hoofd van de afdeling Onderwijs en een inspecteur van basisonderwijs.

We weten nu in elk geval waar het probleem zijn oorsprong vindt.

KRALENDIJK — Voor de derde achtereenvolgende maal zullen Faried Ayoubi en Suzy Angela deelnemen aan het International Carnival Costume Festival. Ook dit jaar wordt dit kostuumfeest weer in het International Trade Center (ITC) op Curaçao georganiseerd.

Op zaterdag 2 november zullen beide Bonaireanen zich presenteren als 'carnival warriors'. Er zal overigens een sterke competitie zijn voor het tweetal, want behalve uit Curaçao zijn er deelnemers uit Miami, Florida, Aruba, Nederland, Trinidad, Venezuela, Barbados, Brazilië en Sint Maarten.

Ayoubi en Angela hebben vooral de laatste maal succes gehad op Curaçao waar zij favorieten bleken van het publiek. Dit jaar heeft het duo zich nog beter voorbereid om deel te nemen en op zijn minst met een van de beschikbare prijzen huiswaarts te reizen. Een van de juryleden is Aubrey Sealy, die is uitgenodigd in zijn kwaliteit als voorzitter van de Kamer van Koophandel Bonaire.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

ZATERDAG
DIVERSEN
HAPPY TEEN MODELS
20.00 uur Missverkiezing - aula Scholengemeenschap Bonaire.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SINT BERNARDUSKERK
09.00-14.00 uur plantenmarkt/koffiemorgen - koraal voormalige fraterschool.

SPORT
ATLETIEK
(Comcabon)
06.30 uur start 5th Bonaire International Triathlon - Karel's Beach Bar.

VOETBAL
(Kopa Antiyano)
17.30 uur Vitesse (Bonaire) vs Jong Colombia (Curaçao) - Stadion Kralendijk.

****

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur;
zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur;
zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

Man verdacht van dubbele kindermoord

ALKMAAR - Justitie verdenkt de 49-jarige M.Stoks uit Assen naast de mogelijke moord op de elfjarige Jessica Laven ook verantwoordelijk te zijn voor de dood van het Duitse jongetje Thattil. Het jongetje werd op 15 augustus vorig jaar in zijn woonplaats Neustadt vermist. Zijn stoffelijk overschot werd een dag later in Lelystad gevonden. In het belang van het onderzoek door de politiekorpsen van Hoorn en Lelystad verstrekt justitie geen nadere mededelingen. Het meisje werd vermist nadat het met vriendinnen was gaan zwemmen. Haar stoffelijk overschot werd elders in Nederland langs een weg gevonden. Ook het kennelijk gewurgde jongetje werd langs een weg gevonden. In beide moordzaken werd aanvankelijk een andere verdachte aangehouden.

TCB-counterpart vraagt zich af:

"Welk soort toerisme wil Bonaire?"

KRALENDIJK — Met de benoeming van Gironimo Pieters afgelopen woensdag is alle opwinding rond de Tourism Corporation Bonaire (TCB) geluwd. Voorlopig zal de nieuwe directeur als counterpart werk‹ ı van de door de CDC ingebrachte algemeen direce. : Peter van der Veen. Pieters merkte op dat hij in alle commotie rond de TCB vooral één kardinale vraag gemist had: "In welke richting willen we dat het Bonaireaanse toerisme gaat?"

De nieuwe directeur heeft niet alleen een Bonaireaanse achtergrond, maar heeft tevens een groot aantal jaren als geschiedenisleraar op Curaçao gewerkt. Ook heeft Pieters een M.A.-graad in marketing. Hij is derhalve kennelijk de juiste man op de juiste plaats. Bij zijn kennismaking met het Bestuurscollege merkte Pieters op, dat iedereen mogelijk zijn eigen ideeën had over het doel van toerisme. Hij benadrukte evenwel dat het zijn bureau in samenwerking met de gedeputeerde van Toerisme zal moeten zijn die het beleid uitstippelt. Ook al dient dat in overeenstemming te zijn met alle betrokken partijen.

Het kon uiteraard niet uitblijven dat Pieters lang voor zijn benoeming op de hoogte was van hetgeen er in en rond het vroegere toeristenbureau speelde. Het was de nieuwe directeur echter wel opgevallen dat er totaal niet werd gediscussieerd over het produkt 'toerisme' en evenmin over wat het eiland in feite te bieden had. Hij had echter wel begrepen uit uitlatingen uit het bedrijfsleven dat de toerist die naar Bonaire kwam, weinig besteedde. Hij dacht dat dit een onderzoekje waard was.

Pieters: "Niet het feit dat wij veel mensen op straat zien, betekent dat het goed gaat. Belangrijk is, dat er geld achter blijft wanneer de toerist weer is vertrokken. Opzet is, dat de overheid en het bedrijfsleven er beter van wordt. Dat is nog niet naar voren gebracht en evenmin de rol die een bedrijf als de TCB in dit geheel moet gaan spelen". Naar de mening van Pieters kreeg in feite alleen de benoeming maar aandacht, hetgeen hij overigens ook van belang achtte. De nieuwe directeur gelooft dat het zeker drie tot vier jaar zal kosten alvorens het succes van de TCB afgemeten kan worden aan de resultaten.

"Het is nu november 1991 en het team dat op het TCB moet gaan werken, is nog in geen velden of wegen te bekennen. Toch moeten er zeker twaalf personen in dienst van de stichting benoemd worden", aldus Pieters, die er ten overvloede op attendeerde dat de stichting slechts een algemeen directeur en een counterpart heeft. Ook zal er een directeur marketing en een directeur toeristische ontwikkeling aangetrokken moeten worden en beiden moeten naar de mening van Pieters deskundig en volledig gekwalificeerd zijn.

De nieuwe directeur verwacht dat begin januari aandacht besteed zal worden aan het aantrekken van personeel. Maar hij verwacht ook, dat een gedegen samenspel in de TCB een jaar zal vergen. Hij vergeleek de situatie met Curaçao, waar het twee jaar duurde alvorens het team op elkaar ingespeeld was. Ondanks het feit dat het potentieel van krachten daar beduidend groter was dan op Bonaire.

Hartelijk welkom voor Marcos Jr

■ *ILOCOS NORTE - De gelijknamige zoon van de overleden Filipijnse dictator Ferdinand Marcos kreeg een warm onthaal bij de woning van zijn vader in Ilocos. De zoon die beter bekend staat als Bong Bong is deze dagen teruggekeerd uit ballingschap. Zij moeder Imelda volgt hem dezer dagen.*

(AFP-satellietfoto)

"Het is niet alles goud..."

ORANJESTAD — "Als er goud op de zeebodem ligt, dan had men dat allang naar boven gebracht", merkte premier Nelson Oduber tijdens zijn wekelijkse persconferentie op.

Ook de premier liet duidelijk merken niet te geloven in de aanwezigheid van goud. "Ik geloof er niet zo in", aldus de premier, "anders hadden de eigenaren van 'Vera' reeds lang gezocht en het goud naar boven gebracht".

Premier Ouber:

"Kamerleden hebben recht op eigen mening"

ORANJESTAD —Minister-president Nelson Oduber is van mening dat Nederlandse politici — zoals dat op Aruba óók gebeurt —het recht hebben hun mening te laten horen. Zo ziet hij dan ook de VVD-verklaring in de Tweede Kamer. Daarom vindt hij het ook vreemd dat men meent de Kamerleden rechtstreeks te moeten aanspreken hierover.

Voor Oduber is het standpunt van de Nederlandse regering belangrijk. In dit verband haalt hij de duidelijke afspraken van juli vorig jaar en mei dit jaar aan. De premier wees erop, dat hij reeds een week het concept in huis heeft uit Den Haag ter wijziging van de Rijkswet en de solidariteitswet.

KRALENDIJK — Voor de bridgecompetitie 1990-1991 is de eerste periode geëindigd in een overwinning voor mevrouw Relyveld en de heer Verbrugge. Dit paar behaalde bij negen zittingen een gemiddelde score van 60.2 procent. Dat wordt algemeen beschouwd als een goede score.

De Regatta-drive werd een overwinning voor het koppel Jack Anderson en Edwin de Wit. De winnende score was 67 procent en dat betekende een grote voorsprong op het tweede paar de dames Meiss-Kotsubka die 56 procent scoorden.

Aanslag in Athene

ATHENE - Bij een aanslag met twee raketten op een politiebus in de Griekse hoofdstad Athene zijn zaterdagochtend vijf agenten gewond geraakt. De bus stond geparkeerd voor het hoofdkwartier van de Griekse socialistische partij (PASOK), zo heeft de politie meegedeeld. Een agent liep zware verwondingen op. Niemand heeft de aanslag nog opgeeist.

Arubaans carnaval op Curaçaose bodem

ORANJESTAD — Onder leiding van Dede Ruiz is een delegatie van 25 personen naar Curaçao vertrokken om zaterdagavond in het International Trade Center deel te nemen aan het derde International Carnival Costume Festival.

Vijftien personen zullen de vele kleurige kostuums van het Arubaanse carnaval tonen. Ook Claudius Philips, de calypsokoning, is present terwijl verder een grote groep carnavalsenthousiastelingen de reis meemaakt. In juni werd op Aruba reeds begonnen met het treffen van voorbereidingen.

Zowel in 1989 als in 1990 nam Aruba aan dit festival op Curaçao deel en ging met het merendeel van de prijzen naar huis.

Plantenmarkt

KRALENDIJK — De parochie van de Sint Bernarduskerk organiseert op zondag 3 november een plantenmarkt op het erf van de voormalige fraterschool.

De binnenkomende gelden zijn bestemd voor de renovatie van de parochiekerk. Behalve de verkoop is er ook een tentoonstelling van planten. Voor de mooiste planten zijn er prijzen beschikbaar.

Ook is er een koffiemorgen en behalve dat zijn er natuurlijk velerlei lekkernijen verkrijgbaar. De plantenmarkt/koffiemorgen begint om negen uur 's morgens en duurt tot twee uur 's middags.

Problemen bij Lagun Bonaire opgelost

KRALENDIJK — Maandag worden de werkzaamheden bij Esmeralda Beach Resort weer hervat. Zoals bekend, werden de werkzaamheden gestaakt, omdat de aandeelhouders die tevens het recht op erfpacht hadden, niet mee wilden samenwerken met de financierder van het project. De Kaelkergroep heeft nu alle aandelen in handen en tevens de meerderheid bij het aannemersbedrijf.

In gesprek met Dieter Kaelker bleek dat nauwelijks nog iets mis kan gaan. De investeerder die zijn thuishaven heeft in San José (California) heeft niet alleen veel geld in het project gestoken, maar werst geen enkele overheidsgarantie. Om alle eventualiteiten te voorkomen heeft Kaelker er ook voor gezorgd dat hij in het Venezolaanse aannemersbedrijf Constructora Rigovan nv — voorheen onder directie van Manolo Rodríguez — het meerderheidspakket van aandelen bezit.

Maandag 4 november worden de werkzaamheden hervat met de bedoeling dat de eerste fase in december 1992 voor het publiek opengesteld zal worden.

Kaelker zei blij te zijn dat een groot gedeelte van de bevolking in het project geloofde en ook inderdaad het geduld toonde. Meer dan eens, benadrukte hij, moet de overheid gezien worden als een van de voornaamste factoren in de realisatie van het project. Overigens beaamde de Amerikaan dat er nog enkele kleine problemen waren die een oplossing nodig hadden. Dat zou in korte tijd gerealiseerd zijn.

Projectontwikkelaar van Esmeralda Beach Resort, dat nu Laguna Bonaire heet, is Alejandro Rodríguez, zoon van de architect Manolo Rodríguez.

Aan vooravond terugkeer Imelda Marcos

Filipijnse coup-leider en kader geven zich over

MANILA - Een belangrijke Filipijnse legerkolonel en dertien voortvluchtige officieren hebben zich vrijdag overgegeven en beloofd dat ze niet opnieuw betrokken zullen raken bij een staatsgreep tegen de regering van Corazon Aquino. Chef-staf generaal van het Filipijnse leger, Lisandro Abadia, deelde dit vrijdag op een persconferentie in Manila mee.

Abadia meldde de overgave van Eduardo Kapunan, luitenant-kolonel bij de luchtmacht, en zei dat hij optimistisch was dat ook de rebellerende kolonel Gregorio Honasan zich binnenkort zou overgeven. Volgens Abadia kunnen de militairen die aan Honasan trouw zijn gebleven niet langer een nieuwe coup beramen, omdat met de arrestatie van Kapunan en dertien anderen "die mogelijkheid sterk geminimaliseerd is". Kapunan was betrokken bij diverse couppogingen - er zijn er zes geweest sinds 1986 - tegen het regime van Aquino.

Abadia kwam met zijn verklaring kort nadat de Filipijnse autoriteiten bekend maakten dat Imelda Marcos toestemming had gekregen om naar haar land terug te keren, zonder overigens het stoffelijk overschot van haar man, de voormalige dictator Ferdinand Marcos, mee te mogen nemen. De autoriteiten beschuldigen Imelda Marcos ervan de laatste grote coup tegen Aquino, in 1989, voor een deel te hebben gefinancierd. Daarbij kwamen 113 mensen om het leven.

ANC:toezeggingen regering lijken hol te zijn

Pretoria breidt grond gebied thuisland uit

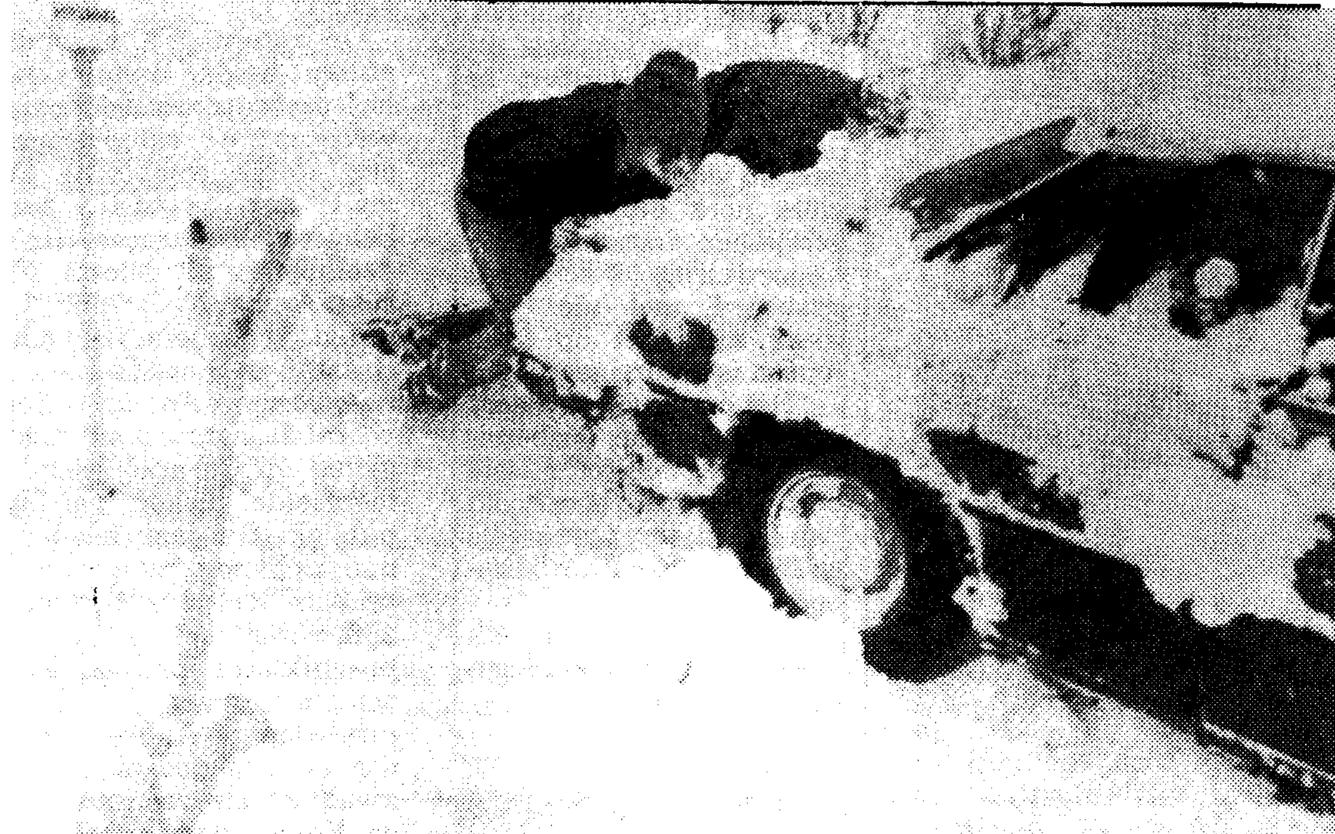
JOHANNESBURG - De Zuidafrikaanse regering heeft besloten nieuwe stukken grond in te lijven bij het thuisland Bophuthatswana. Dat heeft het Afrikaans Nationaal congres (ANC) vrijdag bekendgemaakt.

Het ANC heeft nogmaals laten weten, dat het tegen de uitbreiding van het thuisland is. De thuislanden worden alleen door de Zuidafrikaanse regering als onafhankelijk beschouwd. "De verklaringen dat de apartheid gaat verdwijnen lijken hol als men verneemt dat de grote apartheid doorgaat met de vorming van thuislanden", aldus de ANC- verklaring.

De Zuidafrikaanse regering besloot donderdag een aantal boerderijen in te lijven bij Bophuthatswana. Het ANC eist dat de vier in naam onafhankelijke thuislanden weer opgenomen worden in Zuid-Afrika.

Woordvoerder Peter Soal van de Liberale democratische partij veroordeelde het besluit van de regering "dat op een slecht tijdstip komt nu de onderhandelingen over een nieuwe grondwet gaan beginnen en de terugkeer van de thuislanden deel uitmaakt van die besprekingen". Ook andere Zuidafrikaanse anti-apartheidsbewegingen hebben hun potest laten horen tegen deze beslissing.

MENSEN

■ *Begin november en ijskoud. In Minneapolis is de afgelopen 24 uur al een dik pak sneeuw gevallen van meer dan 20 inches. Een nieuw record voor deze tijd van het jaar. De stadsbewoners Jerry Yerrigan (links) en Roman Blaschko moeten de buren te hulp schieten om hun ingesneeuwde wagen los te duwen.*

Recreatiepark Flevohof failliet

De rechtbank in Zwolle heeft vrijdag het faillissement uitgespoken over **De Flevohof** in Dronten. Het park heeft een schuld van ongeveer 16 miljoen gulden.

Jaarlijks werd het park, dat met een combinatie van recreatie en educatie voorlichting over landbouw gaf, bezocht door zo'n 300.000 mensen. Volgens bewindvoerder mr. C.W.J. Okkerse was een aantal van 450.000 nodig om het park uit de rode cijfers te houden. Het park werd op poten gehouden door subsidies van diverse landbouwschappen.

De afgelopen weken heeft Okkerse tevergeefs gezocht naar een koper of partner voor De Flevohof. Ook een onderzoek naar de mogelijkheid om in afgeslankte vorm verder te gaan, leverde volgens hem niets op. De afgelopen jaren hebben besturen van de stichting Flevohof geprobeerd het park nieuw leven in te blazen. "Het gaat mij te ver om te zeggen dat het concept verouderd was," vindt Okkerse.

■ *Morgen 3 november wordt juffrouw Chaya Willems 79 jaar. De Ceciliaschool werd 16 jaar terug vernoemd naar deze onderwijzeres die zich ten volle heeft ingezet voor haar pupillen en de gemeenschap in het algemeen.*

Juffrouw Maria Rosaria Willems verdient de eer van het vernoemen van de school naar haar persoon, ten volle. Alle oud-leerlingen, leerlingen en collega's van Kolegio Chaya Willems, hopen dat de dag van morgen een prettige en vreugdevolle zal zijn voor juffrouw Chaya.

Godskinderen verboden

De regering in Argentinië heeft de sekte **'gods kinderen'** verboden omdat was ondekt dat de leden gedwongen werden tot prostitutie, om geld voor de sekte bijeen te brengen.

De sekte werd enkele jaren geleden opgenomen in het overheidsregister van niet-katholieke godsdiensten, wat betekende dat zij haar activiteiten in Argentinië mocht ontplooien. Al spoedig kwamen er echter klachten van onder anderen sekteleden, dat jonge vrouwelijke leden werden gedwongen als prostituee te werken "om getuigenis af te leggen van hun geloof". De overheidsinstantie die het register bijhoudt, heeft daarop besloten de sekte uit het register te schrappen.

Vader van 106 jaar

Assadollah Zandi Tcharkhestani, een inwoner van Arak in het midden van Iran, is **op 106 jaar oude leeftijd vader** geworden. Dit heeft de Iraanse pers zaterdag bekendgemaakt. Tcharkhestani werd op zijn oude dag vader van een zoon, Mohammed. De nieuwe loot aan de familieboom woog bij geboorte drie kilo en mat 51 centimeter. De 40-jarige moeder is de vierde echtgenoot, de vorige drie zijn inmiddels overleden, van Tcharkhestani.

De blijkbaar nog levenslustige vader is al 60 jaar koetsier. Om oud te kunnen worden, zo legt hij uit, is het nodig "goed je tanden te poetsen, vers vlees te eten en veel te lopen". Toen hij vernam dat zijn echtgenote zwanger was, werd Tcharkhestani getroffen door een lichte beroerte, waarvan hij echter zeer snel herstelde, zo voegden de Iraanse kranten er aan toe.

Rouwen om biddende aap

Tien jaar lang daalde hij iedere morgen om vier uur neer uit zijn boom, zonk voor de Bagichi-Ram-Chander-Shiva tempel in New Delhi door de poten en verzonk in diep gebed. Nu is de oude **zwarte aap** niet meer, zo schrijft het Indiase persbureau UNI zaterdag. Een dag eerder overleed hij vredig door ouderdom. De aap werd nog dezelfde dag naar de heilige rivier Ganges vervoerd, daar volgens de hinduriten gewassen en verbrand. 20.000 mensen, zo meldt UNI, **woonden de plechtigheid** bij toen de as van de aap werd uitgestrooid over het water van de Jamuna, een zijrivier van de Ganges.

Minidosis aspirine probaat tegen infarcten

Een dagelijkse **mini-dosis** van 30 milligram aspirine verkleint net zo goed - en wellicht nog meer - de kans op een hersen- of hartinfarct dan de gebruikelijke dosis van 300 milligram. De lage dosis geeft bovendien minder bijwerkingen.

Dat blijkt uit een onderzoek waaraan 3.131 patiënten uit 63 Nederlandse ziekenhuizen hebben meegedaan. Dit onderzoek is het grootste dat ooit ter wereld op dit gebied werd gehouden. De resultaten ervan zijn donderdag gepubliceerd in het vaktijdschrift the New England journal of medicine.

Initiatiefnemer was prof. Dr. J. van Gijn van het academisch ziekenhuis Utrecht (Azu). Ongeveer 200 neurologen werkten er aan mee. Financiering kwam vooral van de Nederlandse hartstichting, het praeventiefonds, het Azu en de farmaceutische industrie. Op een bijeenkomst in Utrecht stelde een aantal onderzoekers dat vanaf nu het voorschrijven van de lage dosis waarschijnlijk algemeen in Nederland zal worden overgenomen.

Al lang staat vast dat aspirine het risico op een infarct vermindert. Aspirine remt namelijk het samenklonteren van bloedplaatjes. Bloedpropjes zijn de grote boosdoeners bij vaataandoeningen. Schiet zo'n propje los dan kan het een slagader afsluiten. Door zuurstoftekort ontstaat dan een infarct. Een herseninfarct (beroerte) kan ernstige verlamming tot gevolg hebben.

Buitenlands onderzoek toonde al aan dat 300 tot 1.000 mg aspirine per dag de kans op een niet-dodelijk hersen- of hartinfarct met 25 procent verkleint. Die hoge dosis heeft ook een nadeel, **omdat aspirine dan in de bloedvaatwand** een natuurlijke anti-samenklonteringsstof uitschakelt wat de kans op vaataandoeningen weer vergroot.

Auteursrecht op computerprogramma's

Er komt een specifieke **auteursrechtelijke bescherming** voor computerprogramma's, waarin zowel met de belangen van de gebruiker als de maker van het programma rekening wordt gehouden. De ministerraad ging vrijdag akkoord met een wijziging van de auteurswet die dit mogelijk maakt.

Volgens het voorstel krijgt **de maker van een programma** het exclusieve recht zijn werk "te verveelvoudigen en openbaar te maken". Wel zijn ten aanzien van deze exclusiviteit enige beperkingen opgenomen ten gunste van het gebruikersgemak van degene die het computerprogramma aanschaft.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Cocktail Turistiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'Canyon River';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Robbery';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku..... Boeli Capriles;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Modisima met Saida en Annemarie: 'Modeshow Locha/La Locha';
20.00 Telenotisia;
20.30 Special Setel: 'Fiber Optics'
20.40 Trekking Beautiful Home;
20.50 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala: 'Weekend Reunion';
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
******

NBC

ZATERDAG

21.00 Golden Girls
21.30 The Torkelsons
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters.

ZONDAG

20.00 Adventures of Mark and Brian
20.30 Eerie, Indiana
21.00 Man of the People
22.30 Pacific Station
23.00 Movie: 'Luck of the Draw: The Gambler Returns'.

Wega di Number Kòrsou

8 5 1
3 9 6
10 7
4 2

4665
9705
7962

HBO

ZATERDAG

17.30 Movie: 'Every Which Way b Loose' (1978, Clint Eastwood/Sond Locke)
19.30 Movie: 'The Abyss' (1989, E Harris/Mary Elizabeth Mastrantonio
22.00 Movie: 'Prisoner of Honor' (199 Richard Dreyfuss)
23.30 Movie: 'Funny About Lov (1990, Gene Wilder/Christie Lahti)
01.15 Movie: 'Rocky' (1976, Sylvest Stallone/Talia Shire)
03.20 Movie: 'Why Me?' (198 Christopher Lambert/Christoph Lloyd)
04.50 Movie: 'Sister, Sister' (198 Eric Stoltz/Jennifer Jason Leigh)
06.25 Doing Time: Life Inside the B House.

ZONDAG

13.30 Movie: 'Summer School' (198 Mark Harmon.Kirstie Alley)
15.30 Movie: 'Fast Food' (189, Ji Varney/Randall Patrick)
17.00 Movie: 'Overboard' (198 Goldie Hawn/Kurt Russel)
19.00 Movie: 'El Diablo' (199 Anthony Edwards/Lou Gossett Jr.)
21.00 Movie: 'Avalon' (1990, Arm Mueller-Stahl/Aidan Quinn)
23.10 Sessions
23.45 Movie: 'Body Chemistry' (199 Marc Singer/Lisa Pescia)
01.15 Losing It All: Real;ity of Al heimer's Disease
02.15 Movie: 'Smokescreen' (198 Kim Cattrall/Dean Stockwell)
03.45 Movie: 'Season of Fear' (198 Michael Bowen/Clara Wren)
05.20 Movie: 'The Unbelievable Trut (1990, Adrienne Shelly/Christoph Cooke)
06.50 Night Rap.

TBS

ZATERDAG

17.00 CHIPs
18.00 CHIPs
19.05 World Championship Wrestli
20.35 NBA Basketball Pistons Hawks (L)
23.00 U.S. Olympic Gold
24.00 Some Fun Now
24.30 Movie: 'Burnt Offerings' (197 Karen Black)
03.00 Movie: 'Vault of Horror' (197 Glynis Johns)
04.45 Night Tracks: Chartbusters.

ZONDAG

13.35 Movie: 'Logan's Run' (197 Michael York)
16.05 TBS Remembers Gil ligan'sIsland
18.00 Tom and Jerry's Funhouse
18.35 Captain Planet and the Plane teers
19.05 WCW Main Event
20.00 Movie: 'Cat's Eye' (1985, Dre Barrymore/alan King)
22.00 National Geographic Explorer
24.00 Network Earth
24.30 Paid Program
01.30 World Tomorrow
02.00 Paid Program
05.00 WCW Main Event
06.05 Hogan's Heroes
06.35 CNN Headline News.

CBS

ZATERDAG

21.00 CBS Saturday Mobie
22.00 P.S.I. LUV U.

ZONDAG

20.00 60 Minutes
21.00 Murder, She Wrote
22.00 CBS SUnday Movie
24.00 CBS News.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Zwelbast door Marten Toonder

3275 — De opkomende zon wierp een rode gloed op heer Bommel en Zwelg de Zwelbast. Ze zaten aan de rand van het bos en keken naar de Zwarte Bergen, die in de verte zichtbaar waren.

"Daar ligt je land", zei heer Ollie naar de bergtoppen wijzend. "Je bent veilig, want daar zullen ze je niet komen zoeken".

"En jij dan?" vroeg de ander verbaasd. "Ga je niet mee? Mijn familie zal je graag ontvangen, hoor. Wij Zwelbasten zijn heel gastvrij voor andere woeste rovers!"

Heer Ollie schudde het hoofd. "Nee", zei hij. "Ik ga niet mee. Ik ben een heer en ik heb ontdekt dat een heer geen rover is".

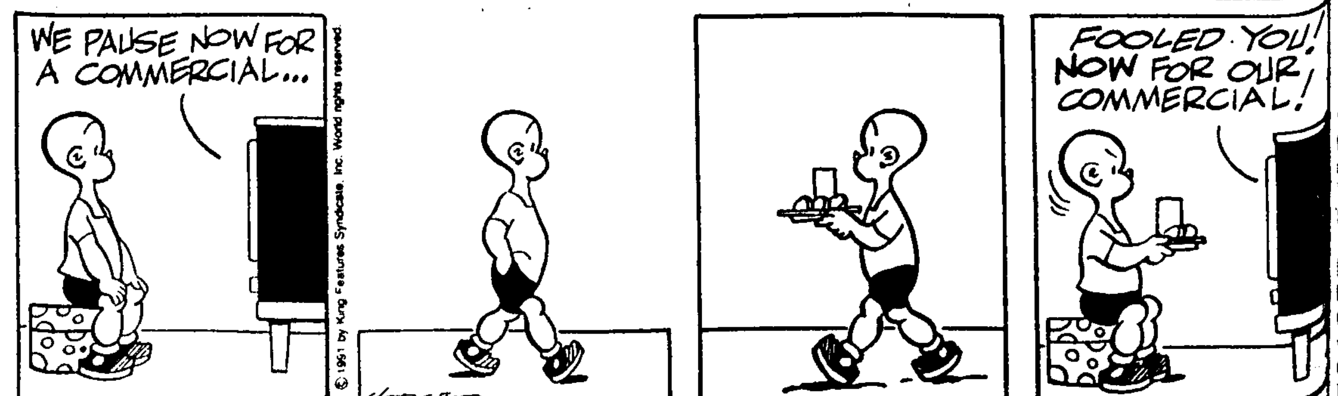
"Zo!" riep Zwelg schamper. "En wat is een heer dan wel? Een stoofjesklant soms?"

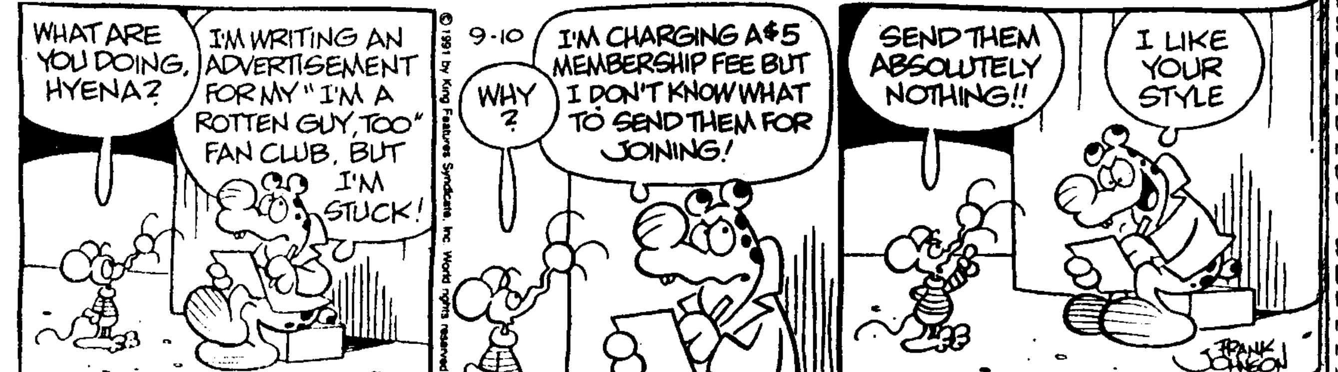
"Ook niet", hernam heer Bommel. "Hij is een tussenvorm die door niemand begrepen wordt in deze duistere tijden. Daar moet hij nu eenmaal onder lijden".

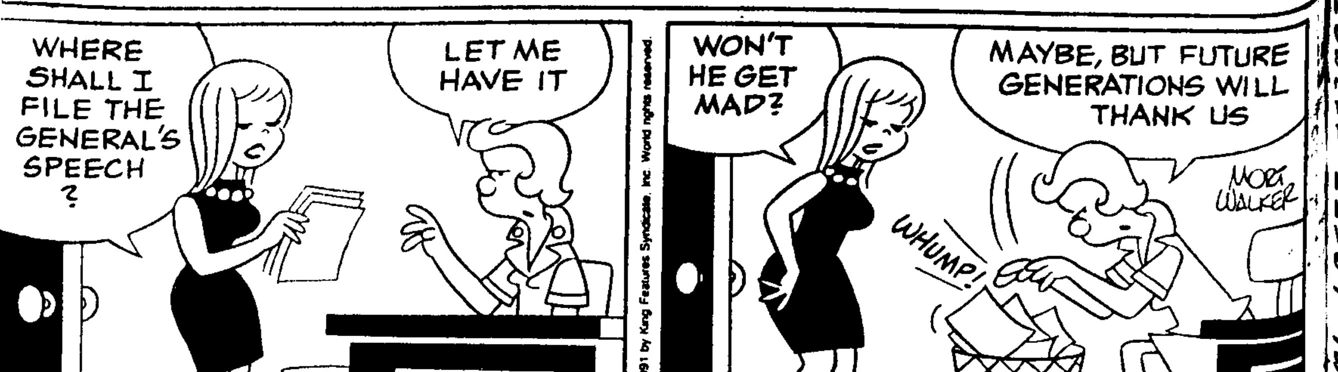
Hij snoof eens en staarde bedrukt voor zich uit. "Maar daar is niets aan te doen", prevelde hij. "Ik zal mijn lot dragen als een Bommel, als je begrijpt wat ik bedoel".

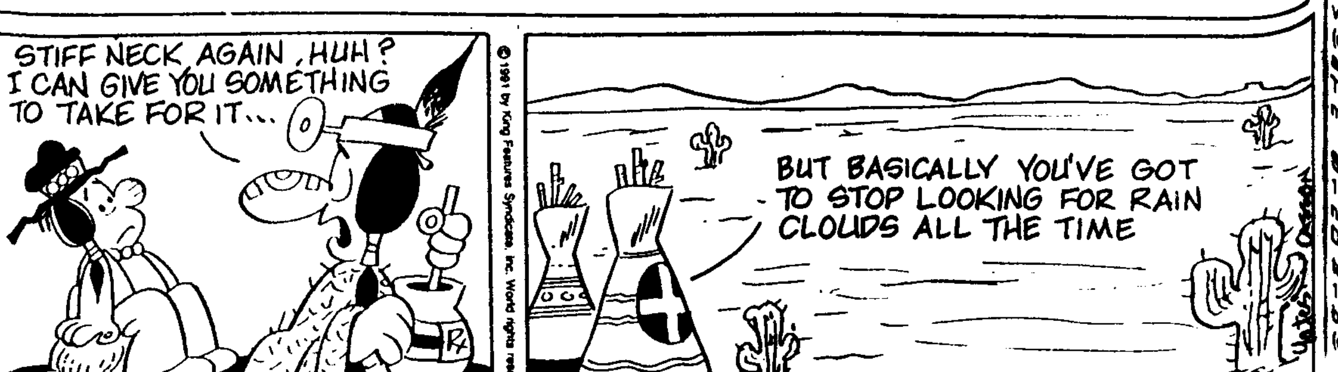
"Ik begrijp er niets van", zei de Zwelbast. "Maar goed, ieder zijn lol, hoor. In ieder geval bedankt voor je hulp. We hebben een leuke tijd gehad samen en de buit onder de oude eik is voor jou". Hij zweeg en luisterde oplettend.

In de verte was een dof geluid van vele voeten hoorbaar. Het was de politiemacht van Bulle Bas, die de reusachtige voetsporen van Zwelg door het woud volgde en die nu naderde om heer Bommel te redden..........

In de rij voor wodka

MOSKOU - Bij de overheidswinkels in Moskou staan dagelijks lange rijen. Dezer dagen gebeurde dit onder meer om een voordelige aanbieding voor wodka in de wacht te slepen met het oog op de komende vrije dagen zoals voor de herdenking van de Oktoberrevolutie. Ondanks de bittere koude stond men zeven tot acht uur in de rij voor deze drankaankoop. Er werden nummers uitgereikt aan de kooplustigen om de zaak wat beter in de hand te houden.
(AFP-satellietfoto)

Volgens uitgelekt geheim rapport van Airbus:
Smeergeld Boeing en GE hield concurrenten buiten BA-deur

LONDEN - De Amerikaanse vliegtuigbouwer Boeing heeft de Britse luchtvaartmaatschappij British Airways (BA) honderden miljoenen ponden korting geboden om de concurrentie buiten de deur te houden. Ook General Electric, Amerikaans producent van vliegtuigmotoren, heeft zich aan deze praktijk schuldig gemaakt.

Dit staat in een vertrouwelijk rapport dat Airbus Industrie, het consortium van Europese vliegtuigfabrikanten, heeft gedeponeerd bij Sir Leon Brittan, lid van de Europese commissie met concurrentie-aangelegenheden in zijn portefeuille. Het Britse dagblad the Guardian heeft beslag op het rapport weten te leggen en maakte daar in zijn uitgave van vrijdag melding van.

Airbus wil dat Sir Leon direct een onderzoek laat instellen. Aanleiding is de gang van zaken rond een order van BA in augustus ter waarde van vijf miljard dollar bij Boeing en General Electric. Het besluit om de order in de VS te plaatsen betekende een gevoelige klap voor Airbus en voor de Britse vliegtuigmotorenfabrikant Rolls-Royce.

TE HOGE PRIJS

Op dezelfde dag verkocht BA zijn werkplaats in Cardiff aan General Electric. Deze transactie wordt onderzocht door de Britse autoriteiten omdat BA er een veel te hoge prijs voor zou hebben gekregen. Volgens het rapport van Airbus zou de concurrentie daarmee BA naar zich hebben toegelokt.

Verder zou Boeing de Britse luchtvaartmaatschappij gunstige voorwaarden hebben aangeboden bij de aanschaf van enkele 747's als BA over een paar jaar ook de 777 van Boeing zou kopen. Een woordvoerder van BA heeft al laten weten dat Airbus op dezelfde voorwaarden zijn aanbiedingen heeft kunnen doen als andere vliegtuigfabrikanten.

In het rapport staat verder dat sinds de huidige directie van BA in 1978 aantrad Airbus systematisch opzij is gezet ten gunste van Boeing. Een van de ernstigste beschuldigingen is geuit aan het adres van BA-topman Lord King. Deze zou General Electric hebben gevraagd bepaalde concessies aan Airbus in te trekken, zodat zijn maatschappij vrijwel automatisch bij Boeing terecht moest komen.

Dollar in VS nog verder weggezakt
Discontoverlaging blijft uit:Dow Jones index lager

NEW YORK - De beurs van New York heeft teleurgesteld gereageerd op het uitblijven van de discontoverlaging door de FED. De Dow Jones-index van de dertig belangrijkste aandelen verloor 13,20 punten op 3055,90. Bij een rustige handel gingen toch nog 205 miljoen aandelen om tegenover 180 miljoen aandelen op donderdag.

Wall Street maakte vrijdag een onzekere indruk. In de ochtendhandel zakte de index met 22 punten omlaag door de eerder op vrijdag gepubliceerde slechte economische cijfers. De stijging van de werkloosheid en de achteruitgang van de leading economic indicators lieten zien hoe smal het draagvlak voor een economisch herstel was. De markt verwachtte een discontoverlaging door de FED, het stelsel van Centrale banken. De Dow Jones kon zich rond het middaguur omhoog werken tot een plus van twaalf punten. Toen de renteverlaging uitbleef, werden obligatieposities verminderd en de aandelenmarkt zakte als een plumpudding in elkaar tot een min van 25 punten. Daarna volgde enig herstel. In de aanbieding waren Du Pont en Philip Morris, terwijl Disney omhoog klom.

De dollar zakte in New York nog verder weg. Op de valutamarkt noteerde de "Greenback" tegen het eind van de handel Nf 1,8520 tegenover Nf 1,8835 op donderdag. Op de Amsterdamse valutamarkt behaalde de dollar nog een notering van Nf 1,8750 (donderdag Nf 1,8820 in Londen). Volgens handelaren zal de FED het disconto volgende week verlagen.

Akkoord bereikt na dagenlang overleg
Madagaskar: Oppositie zit in overgangsbestuur

ANTANANARIVO - Leiders van de gezamenlijke oppositie in Madagaskar bekleden sleutelposities in een overgangsbestuur dat het resultaat is van een akkoord met vertegenwoordigers van de regering, president Didier Ratsiraka, de kerk en het leger.

De diverse partijen bereikten donderdagavond overeenstemming over de nieuwe regeling van het bestuur, zo meldden waarnemers vrijdag. Het akkoord is het resultaat van twee dagen van bespreking. Deze volgden op een periode van zes maanden van protesten en stakingen tegen de regering en de president. Het overgangsbestuur vervangt de Opperste revolutionaire raad (CSR), het hoogste machtsorgaan op het eiland sinds de staatsgreep waarbij Ratsiraka's socialistische bewind in 1975 aan de macht kwam. Behalve de CSR werd tevens de nationale assemblee ontbonden.

President Ratsiraka zou in de nieuwe constellatie bevoegdheden moeten opgeven. Hij blijft echter hoofd van de strijdkrachten. Maar hij zit niet meer de ministerraad voor en benoemt ook niet meer ministers of andere hoge functionarissen. De woordvoerder van de oppositie, Richard Andriamanjato, krijgt de leiding over een nieuw opgerichte Raad voor eonomisch en sociaal overleg. Volgens het akkoord kan de bevolking zich op het einds van dit jaar per referendum uitspreken over dit akkoord.

Secretaris-generaal Jean-Claude Paye van de Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO) heeft gepleit voor de toetreding van ZUID-KOREA tot de OESO. Volgens de Zuidkoreaanse minister van Buitenlandse zaken Lee Sang Ock kan de toetreding in 1996 een feit zijn.

British Telecom:
Record winst

LONDEN - Het Britse telecomunicatieconcern British Telecom (BT) heeft in de eerste helft van het op 1 april begonnen boekjaar een recordwinst voor belastingen behaald van 1,61 miljard pond sterling (Nf 5,3 miljard).

In de eerste helft van het voorgaande boekjaar bedroeg de winst 1,53 miljard pond. De omzet nam toe met 2,4 procent tot 6,63 miljard pond (Nf 21,7 miljard), zo heeft BT vrijdag bekendgemaakt. De resultaten bieden een goed vooruitzicht voor de verkoop van de helft van het belang van 47,8 procent dat de Britse overheid nog in BT heeft. Deze verkoop, later deze maand, levert naar schatting vijf miljard pond (Nf 16,4 miljard) op. Topman Iain Vallance is niet geheel gerust op de gang van zaken voor de korte termijn. De concurrentieregels zijn verscherpt en het economische klimaat in Groot-Brittannie is nog niet goed, aldus Vallance.

ECO-NOTEN

SHELL OIL, de VS-dochter van de Koninklijke/Shell groep, heeft opnieuw het resultaat zien dalen. In het derde kwartaal noteerde Shell Oil een verlies van 14 miljoen dollar tegenover een winst van 227 miljoen dollar in dezelfde periode van vorig jaar. In het tweede kwartaal van dit jaar behaalde Shell Oil eveneens een verlies (68 miljoen dollar). De verliezen werden veroorzaakt door het treffen van voorzieningen van in totaal 90 miljoen dollar. Het bedrag was bestemd voor de herstructurering van de 68-jaar oude raffinaderij bij Wilmington in Californie en het treffen van een juridische schikking. Zonder de voorzieningen zou Shell Oil een winst hebben behaald van 76 miljoen dollar, een daling van 66 procent ten opzichte van 227 miljoen dollar in 1990.

***

De Shell Oil-resultaten stonden in het derde kwartaal ook onder druk van de sterke daling van de olieprijs met gemiddeld vijf dollar per vat (159 liter). In het derde kwartaal van 1990 schoot de olieprijs omhoog door de Golfcrisis. De omzet ging in de derde periode omlaag met 11 procent van 6,2 miljard dollar naar 5,5 miljard dollar. In de eerste negen maanden van 1991 behaalde Shell Oil een winst - na het treffen van voorzieningen - van 43 miljoen dollar tegenover 590 miljoen in dezelfde periode van het jaar ervoor. De omzet daalde van 17,13 miljard dollar naar 16,54 miljard dollar.

***

De rendementen van de VS-dochter van het SHELL-concern staan al enige tijd onder druk. In juli werd een radicale REORGANISATIE aangekondigd waarbij maximaal ruim 4600 werknemers - ongeveer vijftien procent van het personeelsbestand -hun baan konden verliezen. Shell Oil had zeker in de eerste helft van dit jaar problemen met de benzineraffinage. Volgens deskundigen heeft Shell Oil dure benzine moeten inkopen van andere oliemaatschappijen in verband met de naweeen van een explosie in een Shellraffinaderij in 1988. Daardoor waren de winstmarges voor Shell Oil lager dan die van de concurrenten.

***

Het ZUIDKOREAANSE concern HYUNDAI heeft een boete gekregen van 136,1 miljard won (Nf 258 miljoen) wegens belastingontduiking. Het is de grootste boete die ooit in Zuid-Korea is opgelegd.

***

JAPAN heeft in september een overschot op zijn handelsbalans geboekt van 9,65 miljard dollar na een overschot van 9,62 miljard dollar in augustus en een overschot van 5,54 miljard dollar in september vorig jaar. Het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans kwam uit op respectievelijk 7,57, 7,11 en 2,39 miljard dollar. De bedragen zijn gecorrigeerd voor seizoensinvloeden.

***

Bij de VOLKSWAGEN-fabrieken in Duitsland is vrijdag de zestigmiljoenste auto van de band gelopen, een VW GOLF. VW is het vierde autoconcern in de wereld dat dat aantal heeft gehaald. Topman Hahn sluit niet uit, dat nog deze eeuw de honderd miljoen wordt bereikt.

***

De inflatie in de EG is in september met 0,4 procent gestegen ten opzichte van de voorgaande maand. In Nederland bedroeg de inflatie 0,6 procent. De gemiddelde prijsstijging in de EG over een periode van twaalf maanden kwam daarmee uit op 4,6 procent, vergeleken met 4,9 procent in augustus. Ondanks die verbetering scoort de EG nog altijd slechter dan de VS en Japan, waar de inflatie vorige maand op respectievelijk 3,4 en 2,4 procent lag. Samen met Duitsland en Ierland vormde NEDERLAND een club van drie waar de consumentenprijzen vergeleken met september vorig jaar zijn gestegen. In september 1990 bedroeg de Nederlandse inflatie op jaarbasis nog 2,7 procent, vorige maand was dat 4,6 procent.

***

Union Carbide's branchegenoot MONSANTO zag zijn kwartaalwinst stijgen van 74 miljoen tot 116 miljoen dollar. Per aandeel was er sprake van een winststijging van 59 tot 91 dollarcent. Het concern zette voor 2,04 miljard dollar om tegen voor 2,14 miljard in het derde kwartaal van vorig jaar. Topman Maloney sprak van een goed kwartaal, waarin de kosten werden verminderd en de prijzen van enkele grondstoffen daalden. In de eerste negen maanden daalde de winst van Monsanto van 515 miljoen tot 230 miljoen dollar. In deze cijfers is inbegrepen een post van 325 miljoen dollar voor herstructurering, die ten laste van het tweede kwartaal kwam. De omzet was met 6,74 miljard dollar vrijwel onveranderd.

***

Mede-oprichter en bestuursvoorzitter van het VS- computerconcern COMPAQ, Joseph Canion, heeft zijn biezen moeten pakken. De vice-voorzitter, Eckhard Pfeiffer, zal de leiding van de computerfabriek overnemen. Een woordvoerster van Compaq zei vrijdag had het plotselinge vertrek van Canion niets te maken heeft met de onlangs gepubliceerde, slechte kwartaalcijfers. De 47-jarige Canion mocht, nadat hij zijn voorzitterschap af had gestaan, van de overige leden van de raad van bestuur nog wel een directeursfunctie bekleden, maar Canion bedankte voor de eer en verliet de onderneming. Voor het eerst in de geschiedenis van COMPAQ noteerde het bedrijf rode cijfers.

***

NORSK Hydro, een chemieconcern dat voor 51 procent in handen van de NOORSE overheid is, maakte bekend dat de winst in de eerste drie kwartalen van dit jaar is gedaald van 639 miljoen kroon (Nf 183 miljoen) tot slechts 39 miljoen kroon (Nf 11,2 miljoen). Het concern schrijft de winstval toe aan de sterke prijsdaling van chemische producten.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt met voornamelijk in de nacht- en ochtenduren kans op een plaatselijke bui.
Matige tot vrij krachtige oostelijke wind (tussen tien en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:
In de komende 24 uur zal de aangevoerde lucht voldoende vochtig en onstabiel zijn om een plaatselijke bui op de Benedenwindse eilanden tot ontwikkeling te doen komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	zwaar bewolkt	31	27	0.0
Bonaire	zwaar bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	33	27	0.0
St Eustatius	half bewolkt	31	25	3.3
St Maarten	licht bewolkt	32	27	0.4
Amsterdam	licht bewolkt	13	11	9.0
Kingston	licht bewolkt	34	24	0.0
Miami	zwaar bewolkt	28	20	0.0
New York	geheel bewolkt	17	12	sp
Paramaribo	zwaar bewolkt	34	--	sp
Port-of-Spain	licht bewolkt	33	24	0.0
Sto Domingo	licht bewolkt	32	23	3.3

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
Voor de dienstdoende arts belt U tel.: 684900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
Voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
Voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, 683412 en 682947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 van 30 oktober t/m 5 november na ... uur bereikbaar: zuster Alberto, tel.: ...

CENTRALE WIJKVERPLEGING
Kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Concencion, tel.: 685381, pageboy 027-053 b.g.g. 691838. Kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 148, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Concencion, tel.: 685381.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691843, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Pannekoekin 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Van Herwijnen, tel.: 642798 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA CORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672...

GENEESK. DIENST

STAD- EN 2DE DISTRICT OOST
2 november 1991 vanaf 08.00 uur tot 4 november 1991 om 07.00 uur:
Dokter Suiters, Sentro Mediko Marie Pompoen, tel.: 615265/615044; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 680991 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
2 november 1991 vanaf 17.00 uur tot 4 november 1991 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Sentro Mediko Seru Fortuna, tel.: 684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371661 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Hoose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
1 november 1991 vanaf 17.00 uur tot 4 november 1991 om 07.00 uur.
Dokter Dunker, Sentro Mediko Tera Cora, Kaya Andesit 27, tel.: 648079; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG
Otrobanda
Santa Maria, Winston Churchillweg 155, tel.: 680800.
Punda
Banda Ariba, Herst 31, tel.: 676822.
ZONDAG
Otrobanda
Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15, tel.: 682857.
Punda
Dominguito, Caracasbaaiweg 127, tel.: 617988.

DIVERSEN

VERLOF
BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
2 november: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.
3 augustus: R.A. de Windt, Uteweg 53.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

DISKOBIERNE-GROEP
20.00 uur 3th International Carnival Costume Festival - International Trade Center, Piscaderaweg z/n.

ZONDAG

FARAH'S PRODUCTIONS
16.00-19.00 uur verkiezing Miss Hawaiian Tropics - around the pool Curaçao Caribbean Hotel & Casino.

VERENIGING VAN CHRISTEN-VROUWEN CURAÇAO
11.00-15.00 uur koopjesdag - Jeugdclub De Tamarijn.

LANDSHUIS ASCENCION
10.00-14.00 uur 'open house'.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.00-17.00 uur 'Sagafjord'
08.30-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHAÑO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur dienst (H.A.);
16.30 uur dienst (katechismus).
Seru Fortuna
10.00 uur dienst (H.A.);
19.00 uur samenkomst.
Buena Vista
08.30 uur dienst (H.A.);
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst (H.A.);
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds O.G. Haasnoot (H.C)
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds H. Gilhuis;
19.30 uur jeugddienst ds G.J. Schüssler.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds G.J. Schüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 2 NOVEMBER 1991
Weekend Bijlage

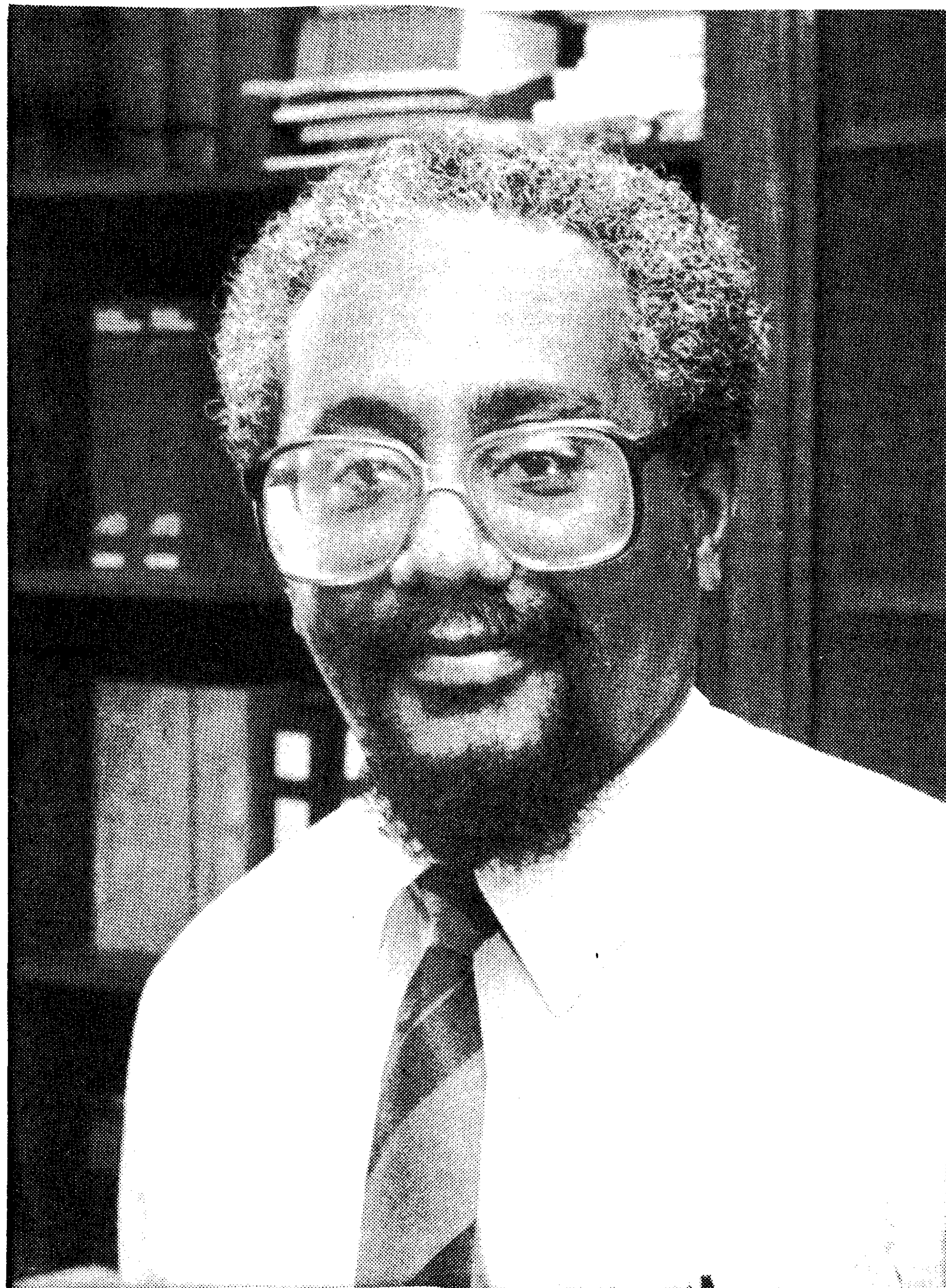
DIENST ARBEIDSZORG BESTAAT 25 JAAR

Kwart eeuw strijd voor werkzoekenden

Drs. Alvin Nicatia: "Er zijn geen zwartwerkers"

= door Hennie Harinck =

De Dienst Arbeidszorg viert dit jaar haar vijfentwintigjarig bestaan. Dat gebeurde tot nu toe vrij onopgemerkt. Alleen de opening van het nieuwe gebouw in januari van dit jaar aan de Bellisimaweg te Klein Kwartier ging gepaard met enig tamtam. Volgende week zondag houdt de dienst open huis en dan zal het Curaçaose publiek een kijkje kunnen nemen op het terrein waar vroeger de Dienst Water Distributie huisde. De gebouwen hebben een ingrijpende renovatie ondergaan en het geheel oogt na deze face-lift fris, niet zakelijk gelikt. Vooral de ligging is rustig en ruimtelijk: vanaf het terrein heeft de bezoeker een wijds uitzicht naar de westzijde van het eiland waar tijdens het afgesproken uur van het onderhoud met drs. Alvin Nicatia de ondergaande zon de skyline van de Isla met zalmroze contouren omgeeft.

DRS. ALVIN NICATIA
...geen zwart werk...

Binnenskamers heerst bedrijvigheid. Het hoofd van dienst Alvin Nicatia, sinds vier jaar werkzaam in deze functie, komt net terug van een cursus beleidskunde en loopt tijdens het gesprek diverse malen heen en weer om de telefoon te beantwoorden.

De Dienst Arbeidszorg bekommert zich om de 11.000 werklozen op Curaçao, die volgens Nicatia voor het overgrote deel tot de groep 'ongeschoolden' gerekend kunnen worden. De dienst zit volop in een vernieuwingsproces waarbij efficiëntie en professionalisme de sleutelwoorden zijn. Het aantrekken van geschoold personeel staat dan ook hoog op de prioriteitenlijst van het hoofd van dienst. De ironie wil dat de dienst zelf met datgene geconfronteerd wordt wat haar zo dwarsboomt in haar werkzaamheden: het tekort aan geschoold, deskundig personeel. Momenteel zoekt men bij voorbeeld naar twee beroepskeuze-adviseurs, die echter niet bepaald voor het oprapen liggen'.

TWEE VUREN

We zitten tussen twee vuren. Aan de ene kant trekt het bedrijfsleven aan ons om geschoolde krachten en aan de andere kant wordt de deur platgelopen door - vaak langdurig en ongeschoolde werklozen die we moeten tewerkstellen", aldus Nicatia, die van huis uit socioloog is. Het ontbreken van een vakaturebank, waar overigens wel hard aan gewerkt wordt, maakt dat de werkzoekenden een verkeerd beeld krijgen van de werkzaamheden van de ambtenaar in kwestie. Vaak heerst het idee dat wij vakatures verzwijgen voor hen en dat idee wordt in de hand gewerkt omdat we nog niet over een voor werkzoekenden toegankelijk vakaturebank beschikken." Ook kampt de dienst met personeel dat nog niet geheel toegerust is voor deze bemiddelingstaak. Er is, kortom, nog heel wat werk aan de winkel voordat gesproken kan worden van een soepel draaiende bemiddeling in vraag en aanbod van werk.

Het bedrijfsleven op haar beurt vangt voortdurend bot bij de dienst omdat men nauwelijks geschoold personeel kan aanbieden. "Onze slechte imago is hoognodig aan een opknapbeurt toe", aldus Nicatia. Dat de dienst voornamelijk ongeschoolde krachten in haar bestand heeft, wijt het hoofd van dienst aan het feit dat deze groep werklozen geen andere kant op kunnen. "Zij missen de kansen waarover geschoold personeel beschikt. Die mensen komen hier niet terecht want zij kunnen dikwijls al dankzij eigen initiatief aan werk geraken." Scholieren die een opleiding starten zijn er in veel gevallen al vóór vertrek naar Nederland of Amerika van verzekerd dat zij een passende baan zullen vinden op Curaçao, maar juist de groep mensen die ternauwernood de lagere school weet af te maken en zij die enkele klassen vervolgonderwijs hebben genoten, raken in de vicieuze cirkel van de werkloosheid.

VROUWEN

Het is opvallend dat het bestand werkzoekenden voor meer dan de helft uit vrouwen bestaat en dat de werkende bevolking meer mannen dan vrouwen telt.

Nicatia ziet als oorzaak voor het toenemend aantal vrouwelijke werkwilligen zowel de emancipatie van de vrouw als de noodzaak van ongehuwde moeders om geld te verdienen. Ook de aantrekkende economie speelt hierbij een rol: er zijn meer banen te vergeven.

De onderstand die mensen zonder werk ontvangen maakt niet, zoals sommigen denken, deel uit van een sociaal verzekeringssysteem zoals Nederland dat kent. Curaçao kent eveneens - nog - geen werkloosheidswet. "Eigenlijk zijn die paar honderd gulden onderstand een vorm van armenzorg." In die zin bestaat op Curaçao niet het fenomeen van het zwartwerken. Mensen met onderstand werken er, zoals dat heet 'informeel' bij. "Dat is ook goed want het vormt de arbeidsbuffer in onze samenleving. Deze mensen doen schoonmaakwerk, wassen auto's en verkopen kranten en doen dit nooit in het kader van een arbeidscontract." Dat de informele sektor geld genereert toont volgens Nicatia aan dat Curaçao redelijk welvarend is. "In een land als Haïti valt zelfs in deze sektor geen droog brood te verdienen."

Een systeem van werkloosheidsuitkering zal er ooit wel eens komen, 'maar wan-

De afgifte van werkboekjes aan het loket van de Dienst Arbeidszorg (archieffoto)

neer is mij niet duidelijk'. Het is volgens de socioloog vooral een politiek item. "De overheid moet dit middels een premiesysteem gaan financieren en dat legt op zowel werkgevers als werknemers een druk: zij zullen immers beiden premies moeten gaan afdragen en daar staat men niet echt om te springen mijns inziens." Het vereist ook een vorm van solidariteit met de werklozen die momenteel nog ten ene male ontbreekt, aldus Nicatia. "De maatschappij beschouwt - langdurig - werklozen als minderwaardig." De werkloze gaat gebukt onder het stigma van de 'nutteloze'. De tweedeling van de maatschappij in nuttigen, c.q. werkenden, en 'onnuttigen'- niet zelden profiteurs genoemd -, zet zich ook in de Curaçaose maatschappij, waar werken blijkbaar steeds meer beladen raakt met calvinistische kenmerken, onverminderd door.

ADVERTENTIES

Regelmatig staan in de kranten bekendmakingen van de dienst, waarin een aantal beroepen - variërend van journalist tot kok - vermeld staan. Het is de taak van de dienst voor arbeidszorg om te peilen of er inderdaad geen lokale werknemers voor deze banen voorhanden zijn en de gezaghebber te adviseren tot het al dan niet verlenen van een werkvergunning voor buitenlanders. Nicatia schat dat er jaarlijks ongeveer tweeduizend aanvragen voor werkvergunningen op Curaçao behandeld worden, maar dat betekent niet dat er evenveel buitenlandersjaarlijkstewerkgesteld worden, want er zijn ook verlengingen voor vergunningen bij.

"Hoeveel illegalen hier werken? In elk geval niet zoveel als op St. Maarten, maar eerlijk gezegd hebben we geen goed overzicht. Vergeleken met vier jaar geleden is wel een duidelijke toename van illegale werknemers te bespeuren wat samenhangt met de opleving in de economie." Nicatia noemt het 'fenomeen Van der Valk' waar men greep op probeert te krijgen. "We weten dat ze veel Nederlanders in dienst hebben, die hier in het kader van stages - dat mag - maar ook als vakantieganger binnenkomen en vervolgens aan de slag gaan als kelner of kok."

Technisch, financieel administratief, maar ook dienstverlenend personeel in de toeristensektor en bouwvakkers zijn veelgevraagde arbeidskrachten. Is dat dan niet voorhanden op Curaçao? Nicatia: "Jawel, maar het bedrijfsleven schreeuwt om ervaren personeel en daar ontbreekt het hier aan." Een ander probleem is dat het onderwijs niet is toegesneden op de situatie op de arbeidsmarkt.

Zo worden nog steeds machine bankwerkers opgeleid, terwijl daar al lang geen vraag meer naar is, terwijl een bedrijf als de Dokmaatschappij hard lassers en plaatwerkers nodig heeft. Lichtpuntje is het nieuwe LADVO/BVO onderwijs waar beroepsvoorbereidend onderwijs wordt gegeven dat beter aansluit op de lokale behoefte. "Toch zal het onderwijs nooit precies kunnen aansluiten op de vraag omdat onderwijs nu eenmaal een traag instituut is en de vraag naar arbeid een grillig verloop kent."

Grote bedrijven als Kodela, KAE, Refineria Isla en Dokmaatschappij lossen hun vraag naar deskundig personeel op door zelf op te leiden, dan wel op het eiland dan wel door middel van cursussen in het buitenland. ' 'Armere', kleinere bedrijven hebben die mogelijkheid niet." In de bouwwereld doet zich prijsopdrijving in de loonsfeer voor omdat de vraag vele malen groter is dan het aanbod. Bedrijven kopen van elkaar over en weer de beste krachten weg. De verwachting leeft dat met de komst van het Sonesta hotel zich deze 'wegkoperij' ook in het hotelwezen gaat voordoen.

Zo kun je de vraag stimuleren door bepaalde belastingfaciliteiten en stimuleringspremies voor werkgevers te creëren. Maar dit vraagt om een gericht beleid en bepaalde instrumenten. Zo beschikken wij over arbeidsvoorzieningsfaciliteiten die overigens veel efficiënter en sneller moeten werken. Een en ander staat beschreven in de conceptnota 'Ban traha pa mas trabou' (Aan het werk voor meer werk, HH) "

Ook de zogenaamde aanvullende werkvoorziening, die vroeger werkverschaffing heette, in het kader waarvan schoonmaak- en onderhoudsprojekten gaande zijn, is geen echte structurele oplossing. "Met deze werkzoekenden hebben wij een bepaalde hulpverleningsrelatie. Ze krijgen geld voor de verrichte werkzaamheden maar dit valt niet echt als een salaris te beschouwen daar zij van ons geen arbeidscontract krijgen. Deze mensen zijn tijdelijk tewerkgesteld en niet in dienst van de overheid." Een deel van het 'personeel' dat op deze wijze bij de dienst voor arbeidszorg werkzaam is doet dit echter al jaren. Een als incidenteel bedoeld werklozenprojekt lijkt op deze manier toch nog een structureel karakter te krijgen.

Of de dienst de kloof tussen werkenden en het leger 'nuttelozen' in enigermate zal weten te overbruggen valt nog te bezien. Er wordt door Nicatia in elk geval hard aan getrokken om zijn dienst te bevrijden van het imago 'dat zowel werkgevers als werkzoekenden tevergeefs aankloppen bij de dienst voor arbeidszorg'.

Ook werkverschaffing is geen oplossing

Decentralisatie, het politieke toverwoord van de jaren negentig, is ook een 'trend' waar de dienst mee van doen krijgt. "Het is nog niet duidelijk welke taken de dienst erbij krijgt. Het kan best zijn dat er een aparte dienst wordt opgericht die het takenpakket, wat het departement van arbeid- en sociale zaken zal gaan afstoten, krijgt toebedeeld." Arbeids- en veiligheidsinspectie, de ontslagwet, de vakantieregeling, kortom die zaken die te maken hebben met de arbeidsverhoudingen zullen worden overgeheveld naar eilandniveau.

STRUCTUREEL

"Van een structurele aanpak van de werkloosheid tot nu toe kan inderdaad nauwelijks gesproken worden", aldus Nicatia. Er is volgens hem hard een structurele aanpak nodig en niet alleen maar wat prikacties in de sfeer van cursussen. "We moeten de vraag en aanbodzijde op elkaar afstemmen.

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Poolse landdag' dreigt door grote verdeeldheid

Meeste Polen bleven thuis bij eerste vrije verkiezingen

WARSCHAU - Slechts veertig procent van de stemgerechtigden in Polen is afgelopen zondag naar de stembus gegaan om deel te nemen aan de eerste vrije verkiezingen sinds de Tweede Wereldoorlog. Met deze verkiezingen werd het land de laatste in de rij van Oosteuropese naties waar de parlementaire democratie volledig wordt hersteld. Maar gezien de matige opkomst, stonden de Polen nu niet bepaald te springen om naar de stembus te gaan. Om te voorkomen dat er niemand op zou komen dagen, had de regering voor alle zekerheid de verkoop van alcohol op de dag voorafgaande aan de verkiezingen verboden. Hiermee hoopte men te voorkomen dat de Polen, die teleurgesteld zijn over de slechte economische situatie, hun roes zouden uitslapen in plaats van hun democratische recht te benutten. Maar ook nuchter bleken ze weinig behoefte te hebben om naar de stembus gaan, gezien de matige belangstelling.

De bevolking is de afgelopen twee jaar bitter teleurgesteld geraakt over de verrichtingen van de regering van de vakbond Solidariteit. De beloftes die president Lech Walesa vorig jaar deed tijdens zijn campagne voor de presidentsverkiezingen over een flitsende economische verbeteringen zijn uitgebleven. Na twee jaar van stijgende werkloosheid, stijgende prijzen en achterblijvende lonen is de hoop op een lichtende toekomst verdwenen. Naar schatting 2 miljoen mensen zitten zonder werk.

NIETS VERANDERT

"Ik stemde deze keer niet, omdat er toch niets zal veranderen", aldus marktkoopman Krzysztof Kluszynski in Legionowo, nabij Warschau. "Twee jaar geleden gaf hij bij de gedeeltelijk vrije verkiezingen zijn stem aan de vakbond Solidariteit van Lech Walesa. "Ik vertrouwde de ploeg van Walesa, maar waar hebben ze ons gebracht? Ik werkte toen in een fabriek en ik was goed af. Ik had toen zelfs een auto.... En nu sta ik hier in de kou". Zijn collega Wlodzimierz Galazka is het er niet mee eens. "De Polen vergeten zo snel hoe erg het drie jaar geleden nog was. Nu liggen de schappen in de winkels vol en rijden er overal auto's rond, er is vooruitgang." Volgens hem waren de mensen gewend dat vadertje staat hen van banen voorzag, ook al viel er dan weinig te consumeren en stonden er altijd lange rijen voor de winkels. Vooral de stringente bezuinigingspolitiek van de minister van Financiën, Leszek Balcerowicz, kwam hard aan. Veel bedrijven konden zich op de vrije markt niet staande houden en moesten hun deuren sluiten. Ziekenhuizen ontbreekt het aan geld voor verwarming en de aanschaf van medicijnen en schoonmaakmiddelen. Deze bezuinigingspolitiek werd al onder ex-premier Tadeusz Mazowiecki doorgevoerd en was vorig jaar de belangrijkste reden voor zijn nederlaag tijdens de presidentsverkiezingen, die door Walesa werden gewonnen. Mazowiecki trad af, maar Balcerowicz is blijven zitten en bezuinigde onverdroten voort. Met zijn 'schoktherapie' is Balcerowicz er niettemin begin dit jaar in geslaagd de gierende inflatie terug te dringen van meer dan 1000 naar 60 procent.

INGEWIKKELD

De meeste Polen hebben niet de indruk dat een nieuwe regering het land uit de economische malaise kan sleuren. Daarnaast wordt de apathische houding van de bevolking geweten aan de kieswet, die door westerse diplomaten wordt omschreven als de "ingewikkeldste die ooit door mensen is gemaakt". Volgens een regeringsfunctionaris weet slechts vier procent van de bevolking hoe te stemmen. Ondanks fel protest van president Lech Walesa werd deze zomer deze kieswet aangenomen, die stelt dat de mensen op kandidaten moeten stemmen in plaats van op partijen, zoals Walesa wilde. Het door de communisten overheerste parlement overstemde tot tweemaal toe een veto van de president. Het gevolg is een wildgroei aan kleine partijtjes.

Aan de verkiezingen namen ruim 110 partijen deel, die geen van allen een meerderheid in het parlement konden behalen. De ex-communisten van de Alliantie van Democratisch links behaalden 12,9 procent van de stemmen. De partij eindigde daarmee vlak achter de Democratische unie van ex-premier Thadeus Mazowiecki. Waarnemers vrezen dan ook een 'Poolse landdag', een zwak parlement met kissebissende partijen en een weinig daadkrachtige coalitieregering die te maken krijgt met gigantische economische problemen.

De politieke partijen in Polen vallen ruwweg in twee grote blokken uiteen. In het ene kamp zitten communisten, nationalisten, en conservatieve boerenpartijen. Deze groeperingen spelen in op de onvrede onder de bevolking over de bezuinigingen en werkloosheid. In het andere kamp zitten hervormingsgezinde partijen die uit Solidariteit zijn voortgekomen, zoals de Democratische Unie (DU) van ex-premier Tadeusz Mazowiecki en de populaire Jacek Kuron, het Liberale Democratische Congres (LDC) van premier Jan Krzysztof Bielecki en de Christelijke burgeralliantie van het centrum die pro-Walesa is. De invloedrijke katholieke kerk heeft volgens het linksliberale blad *Gazeta Wyborcza* een voorkeurlijst met namen van partijen uitgegeven. De kerk, die de kiezers had opgeroepen op kandidaten te stemmen die tegen invoering van abortus zijn, stelt zich achter de christelijke partijen. De namen van de DU en de LDC kwamen op de lijst niet voor.

HERVORMINGEN

Het was trouwens voor de Polen niet eenvoudig om de verschillende verkiezingsprogramma's uit elkaar te houden. Om stemmen te winnen, keerden veel partijen zich tegen het stringente bezuinigingsbeleid van Balcerowicz en beloofden ze gedurende de verkiezingscampagne economische groei in plaats van stabilisatie van 's lands huishouding waarop de huidige regering mikt. De meeste partijen zijn voor economische hervormingen, zodat de vorming van een eventuele coalitieregering wat dat betreft niet op al te grote moeilijkheden hoeft te stuiten. Zelfs de socialistische democratische partij (SDP) van ex-communisten zegt niet terug te willen naar het oude systeem. Het vooruitzicht op een stormachtige herfst in Polen tekent zich levensgroot af boven Warschau, waar politici veel water bij de wijn zullen moeten doen, wil het land niet lange tijd stuurloos blijven.

Voor velen is er echter een grote geruststelling: De Pools-Canadese zakenman Stanislaw Tyminski, die vorig jaar als de grote onbekende uit de lucht kwam vallen en tijdens de presidentsverkiezingen tweede werd, deed deze keer niet mee. Vlak voor de verkiezingen verliet hij met stille trom het land, zijn partij zonder leider achterlatend. Een nieuwe wet die dit jaar werd aangenomen, en vooral tegen Tyminski gericht leek, bepaalt dat een kandidaat voor het parlement instens vijf jaar de Poolse nationaliteit moet hebben, iets waaraan de Canadees niet kon voldoen. De rechter bepaalde dat de partij van Tyminski maar met 44 kandidaten aan de verkiezingen mocht meedoen, omdat er gesjoemeld was met handtekeningen en de meeste namen van de 360 kandidaten vals waren.

Er waren nauwelijks muren genoeg in Warschau voor het opplakken van de reclameposters van de 120 verschillende partijen die aan de verkiezingen van afgelopen zondag deelnam...

Kerken bepleiten vredesmacht

Plan frontvorming zwarten Zuid Afrika

DURBAN - Anti-apartheidsgroepen in Zuid-Afrika zijn van plan een 'Patriottisch front' te vormen om daarmee de blanke minderheidsregering tot opstappen te dwingen. Volgens waarnemers gaat het om de belangrijkste poging tot nu toe om een organisatie te vormen voor onderhandelingen met de blanke regering over machtsoverdracht. Van kerkelijke zijde is aangedrongen op een toezichthoudende instantie voor het nakomen van het "vredesakkoord" dat een einde moet maken aan het zwarte geweld.

Het Afrikaanse Nationaal congres (ANC) en zestig andere anti-apartheidsgroepen zijn al aangekomen in Durban, waar vandaag de conferentie begint. Zij zullen proberen de onderlinge ideologische geschillen, die nogal eens uitmonden in geweld, te overbruggen. Waarnemers toonden zich niet optimistisch. Zij wijzen erop dat de Inkatha-beweging onder leiding van Zulu-chef Mangosuthu Buthelezi niet is uitgenodigd, terwijl de radicale Azania volksorganisatie (AZAPO) de conferentie boycot.

Bij confrontaties tussen aanhangers van beide organisaties sinds half september zijn er al weer 150 doden gevallen. Azapo laat verstek gaan nadat niet voldaan was aan haar eis dat veertien organisaties moeten vertrekken omdat zij zouden voortkomen uit een politieke structuur die is gecreëerd door het blanke minderheidsbewind.

De Zuidafrikaanse kerken vinden dat er een instantie in het leven moet worden geroepen die toezicht houdt op de naleving van het nationale vredesakkoord dat enkele weken geleden is gesloten. In deze 'vredesmacht' moeten alle politieke groeperingen vertegenwoordigd zijn. Dit staat in een verklaring die de kerken donderdag hebben uitgegeven na afloop van hun beraadslagingen met de Wereldraad van Kerken. Eventueel moet voor het toezicht ook de internationale gemeenschap worden ingeschakeld, aldus de kerken.

PDS kopstuk Gregor Gysi bij bezoek aan Nederland:

'Oostduitse jongeren moeten wereld nog leren kennen'

DEN HAAG - "Ik leg er steeds weer de nadruk op dat er mogelijkheden moeten komen om de jongeren uit de voormalige DDR in staat te stellen naar het buitenland te reizen zodat ze de wereld kunnen leren kennen. Wanneer de jongeren niet alleen geïnformeerd worden over hun eigen economische situatie maar ook over de problemen in de derde wereld, zou dat een bijdrage kunnen zijn om de racistische tendenzen in Duitsland de kop in te drukken'. Dat zegt Gregor Gysi, de voorzitter van de PDS, de opvolger van de Oostduitse communistische SED, die een bezoek bracht aan Nederland waar hij sprak met politici en onder meer het Anne Frankhuis bezocht.

PDS-voorzitter Gregor Gysi (links) hier in gesprek met de Oostduitse premier Hans Modrow.

Om een einde te maken aan het racistische geweld in Duitsland, waarbij jonge 'skinheads' het hebben gemunt op buitenlandse asielzoekers, is het volgens Gysi noodzakelijk dat het probleem duidelijk gesteld wordt. De bevolking in de voormalige DDR moet geleerd worden wat de oorzaken zijn van hun eigen economische problemen als gevolg van de Duitse eenwording. Daarnaast moeten ze ook geïnformeerd worden over de problemen in de derde wereld en de achtergronden van de asielzoekers, waardoor mogelijk een beter begrip ontstaat. Gysi wijst erop dat de xenofobie niet gericht is tegen 'rijke' buitenlanders zoals Nederlanders, Britten, Fransen of Amerikanen, maar uitsluitend tegen asielzoekers uit arme landen.

CRISIS

De jongeren zitten in een soort identiteitscrisis nadat de DDR is opgeheven, zo verklaart de voormalige advocaat de brandstichting in de asielzoekerscentra. Ze zijn geen DDR-burgers meer en voelen zich nog niet thuis in de nieuwe Bondsrepubliek. Extreem-rechtse 'rattenvangers' maken hier misbruik van waarbij ze handig inspelen op de sociale problemen, zoals de grote werkloosheid en de hoge kosten van levensonderhoud. De onvrede wordt afgereageerd op anderen die nog lager op de sociale ladder staan. Gysi wijst er bovendien op dat de rechtspleging tegen deze vorm van vandalisme consequent moet zijn, wil men succes hebben in de beteugeling van het oplevend neonazisme.

Tijdens zijn bezoek aan het Anne Frankhuis in Amsterdam - Gysi heeft joodse voorouders - kwam het racisme en anti-semitisme uitgebreid aan de orde. De PDS-leider zou graag een breed front willen vormen tegen het racisme. Hij noemde het een verheugende ontwikkeling dat er steeds meer anti-racistische demonstraties zijn van met name linkse groeperingen als reactie op het geweld van de extreem-rechtse partijtjes. Gysi hoopt dat deze extremistische groeperingen hierdoor in het politieke spectrum geheel naar rechts verdreven worden, waar ze geen kans maken. Gysi, die in Bonn in het parlement zit, hoopt dat hij met zijn PDS het politieke spectrum in D... sland kan verbreden. ... hoopt dat zijn partij een li... radicale partij wordt die li... van de SPD staat, "zoda... SPD zich niet langer al... op de *grünen* of de liber... hoeft te richten om stem... te winnen maar ook ter... kerzijde moet kijken". G... de opvolger van E... Honecker en (even) E... Krenz, moet toegeven ... zijn partij van ex-com... nisten in Bonn een vree... eend in de bijt is die ... veel partijen veelal me... nek wordt aangekeken.

GESPREKSPARTN...

Tijdens zijn gesprekken ... de ontwikkelingen in O... Europa met vertegenwoo... gers van linkse partije... Den Haag, wees Gysi ... onder meer op dat de ex-... leden in de toekomst ... gesprekspartners zo... kunnen worden, omdat z... situatie in het oosten ... kennen. Binnen de D... socialistische SPD w... momenteel een discu... gevoerd over de vraag o... partijgelederen niet vers... moeten worden met voo... lige SED-leden. De kw... stuit nog op tegenstand, ... toch groeit in Bonn het ... dat de SED "toch niet a... uit 2,3 miljoen schoften, ... rièrejagers en misdadi... bestond", zoals SPD-top... Wolfgang Thierse onlan... *Der Spiegel* opmerkte. ... 43-jarige en welbespra... Gysi is daar het beste be... van. Hij is nagenoeg de e... topman van de voorm... SED die geen connecties... met de Stasi, de Oostdu... geheime politie, en die ... niet verrijkt heeft door ... joenen op buitenlandse b... rekeningen te zetten. ... gens Gysi heeft zijn p... momenteel 180.000 le... waarbij hij eerlijk de ... wachting uitspreekt da... aantal in de toekomst ... zal dalen. Maar hij te... hierbij wel aan dat de ... in de nieuwe bondsla... nog steeds de grootste p... is en dat 27 procent va... bevolking meent dat de ... als regionale partij ... belangen het best kan be... tigen.

Volgens Gysi moeten ... problemen in de voorm... DDR snel aangepakt wo... door onder meer te in... teren en de marktke... onder de bevolking te ... groten. Temeer daar ... duitse vraagstukken als w... loosheid spoedig Duitse ... blemen zullen worden. ... problemen verdienen de ... gste prioriteit, aldus ... en zijn belangrijker dan ... voorbeeld de uitlevering ... ex-staatshoofd E... Honecker die in Moskou ... De regering in Bonn h... om uitlevering gevraagd ... Honecker te berechten in ... band met het doodschie... van vluchtelingen bij ... Muur. Volgens Gysi be... men zich hiermee juridi... gezien op glad ijs en ... berechting moeilijk ... omdat de DDR op ... moment een soevereine st... was.

Monument in Australië voor oorlogsveteranen

De plaatsing van een **nationaal monument** in Canberra moet de Nederlandse en Nederlands-Indische strijdkrachten die in de Tweede Wereldoorlog Australië hebben helpen verdedigen uit het vergeetboek halen.

De stichting Netherlands ex-servicemen and women's association in Australia (Neswa), die al jaren ijvert voor het gedenkteken, heeft dinsdag bekendgemaakt dat de Australische regering heeft toegestemd met het monument en dat het benodigde geld vrijwel binnen is.

Het monument wordt 7 december door de Australische premier onthuld. Op die dag is het vijftig jaar geleden dat koningin Wilhelmina de oorlog verklaarde aan Japan. Het gedenkteken omvat vijf panelen. Die zijn gewijd aan de koninklijke marine, het knil, de luchtmacht en de koopvaardij.

Neswa heeft zich sterk gemaakt voor het monument omdat het feit dat Nederlandse en Nederlands-Indische strijdkrachten en de Nederlandse koopvaardij waren ingezet bij de verdediging van Australië altijd onderbelicht is gebleven.

BINNENKORT, op 14 november a.s. wordt er in het ITC een seminar gehouden op het gebied van Telematica. Dit seminar, waaraan de Amigoe vorige week reeds aandacht besteedde, wordt georganiseerd door Setel n.v., Telease n.v. en Carib Consult n.v.
Wat is telematica en welke mogelijkheden worden er door deze combinatie van telecommunicatie en informatie geboden? Wij spraken hierover met ir. Barend Houtsmuller, direkteur van Carib Teleconsult en een van de sprekers tijdens het komende seminar.

SNELLER EN BETER COMMUNICEREN MET DE WERELD

Ir. Barend Houtsmuller: "Curacao verdient dikke zeven"

Telematica is de toekomst

DOKTER B. BETER heeft zojuist een nieuwe patiënt bezocht in Santa Rosa. Het ziet er niet best uit en ofschoon hij al een indicatie heeft wat er aan mankeert, wil hij toch graag een 'second opinion' van de arts die de man eerder behandeld heeft. Kan niet, zegt de familie. Die zit in Dordrecht waar de patiënt de afgelopen zeven jaar bij zijn geïmmigreerde zoon heeft gewoond. Geen probleem denkt de arts. Terug in zijn auto pakt hij zijn schoolcomputer en toetst het gewenste programma in. Hij krijgt een alfabetische lijst met namen van Nederlandse artsen en specialisten. Ziet inderdaad de naam J. Jansen, Dordrecht die hij van de familie doorkreeg, compleet met adres, telefoon- en faxnummer; kiest een blanco scherm om zijn boodschap op te stellen en vervolgens het telefoonnummer van Jansen. En dan is het maar even wachten op het antwoord: een korte samenvatting van de 'history' van de patiënt, die inderdaad zijn eerste vermoedens bevestigt.

= door Norbert Hendrikse =

Verre toekomst? Integendeel, een simpel voorbeeld van wat er nu al al mogelijk is met Telematica. Het programma heet 'Lifelink' en is binnenkort ook hier beschikbaar voor personen en instellingen uit de medische sector die zich erop willen abonneren.
Telematica, afkomstig van het franse *Telematique* is een samentrekking van telecommunicatie en informatica.
Het klinkt als een magisch woord en het is inderdaad wonderbaarlijk wat er allemaal mogelijk is. Snel en efficiënt kan geschreven en/of gesproken informatie over alle uithoeken van de wereld worden uitgewisseld. Of het nu medische gegevens zijn, cijfers uit de boekhouding van bedrijven, bankgegevens, kortom alles kan.
Het 'transport' van deze informatie vindt plaats via de kabel (zowel de conventionele, als de glasvezelkabel), radio- en satellietverbindingen. En naar gelang de behoefte aan gecomputeriseerde informatie systemen toeneemt, breidt het gebied dat Telematica bestrijkt zich uit.

TELEPORT

Ir. Barend Houtsmuller, direkteur van Carib Teleconsult n.v. geniet er zichtbaar van als hij vertelt over al die mogelijkheden en als een blij kind even later op zijn 'lap top' het een en ander demonstreert in het *cleane* kantoortje in het ITC.
Hij is nu een paar jaar bezig in de Nederlandse Antillen. In 1988 werd de Nederlandse PTT benaderd door een aantal initiatiefnemers op Curaçao die een teleport-project wilden opzetten. Dat project is uiteindelijk niet geworden wat men ervan verwacht had, maar de behoefte aan betere infrastructuur op het gebied aan telecommunicatie bleef bestaan. De bedoeling van het teleport-project was Curaçao een beter aanzien en betere faciliteiten te geven, als spilpunt van informatiedistributie. Een schakel tussen het Caribisch gebied, Noord- en Zuid Amerika en Europa. Dat had men willen koppelen aan de bestaande logistieke functie met de haven, het luchtverkeer enz.
Houtsmuller kan geen duidelijk antwoord geven op de vraag waarom het project mislukt is. 'Het heeft te maken met een onduidelijke vraagstelling en wat lange trajecten', zegt hij vaag, er meteen verontschuldigend aan toevoegend dat hij zelf niet persoonlijk bij het project betrokken is geweest.
Inmiddels ging Incercai B.V., een in Nederland gevestigde internationale onderneming, een initiatief ontplooien om buiten Nederland adviezen aan bedrijven te geven op gebied van telecommunicatie, datacommunicatie en telematica.

In 1989 werd Houtsmuller door een van zijn vroegere studievrienden, Alain Lichtveld, met wie hij aan de T.U. in Delft had gestudeerd, uitgenodigd om op vakantie naar Curaçao te komen. Houtsmuller stelde aan de direktie van Intercai voor om een deel van zijn reis te betalen, in ruil waarvoor hij de markt zou verkennen naar mogelijkheden om de aktiviteiten naar de Antillen uit te breiden. Intercai-direkteur Henk Kievits vond het zo'n goed idee, dat hij niet alleen de reis van Houtsmuller graag betaalde, maar besloot om zelf mee te reizen.

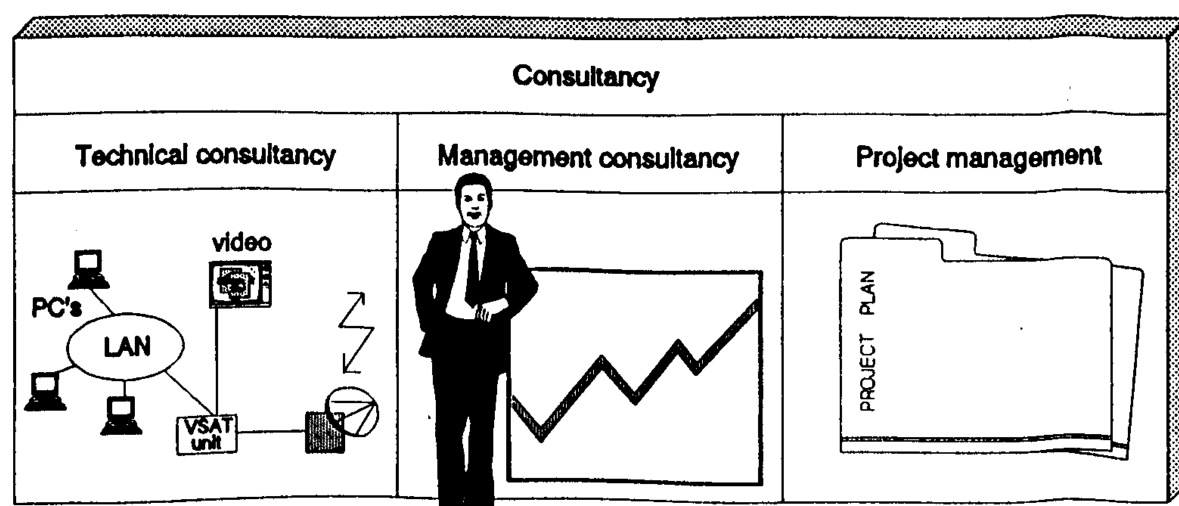
'Het verbaasde ons dat wij op Curaçao een hele andere situatie aantroffen dan wij aanvankelijk verwacht hadden. Wij hadden eigenlijk een verkeerd beeld over de mogelijkheden, het tempo en de efficiency waarmee er gewerkt wordt', zegt Houtsmuller nu.
Wat bleek namelijk? Binnen vijf dagen waren er op dat vakantiereisje al dertig zakengesprekken gevoerd, waarbij er zeven mondelinge en één schriftelijke opdracht binnenkwam.
Bij die gelegenheid ontmoette Houtsmuller ook voor het eerst marketing-specialist Humphrey Hato, toen nog werkzaam bij CPA en nu een collega bij Carib Teleconsult. In december 1989 werd Houtsmuller door minister van Verkeer en Vervoer Louis Gumbs gevraagd om gedurende de periode van een jaar in opdracht van Landsradio de reorganisatie van Telem op St. Maarten te begeleiden.
'Leuke opdracht. Telem bestiert een belangrijk deel van de telecommunicatie op de Bovenwindse eilanden en ik kreeg te maken met een stelletje heel enthousiaste mensen. Ik gaf b.v. cursussen en als die om een of andere reden alleen in het weekeinde konden plaatsvinden bleek dat voor de mensen geen enkel probleem'.
Houtsmuller merkt daarbij op dat in het Telemgebouw de werknemers van de eilandelijke telefoondienst nauw samenwerken met het personeel van Landsradio, anders dan op Curaçao het geval is bij Setel en Landsradio. Behalve een aantal projecten ter verbetering van de organisatie, werden een aantal gerichte trainingsprogramma's afgewerkt, b.v. voor *packet-switching*, de aanleg van data-netwerken, maar ook simpele trainingen voor pc-gebruik met spreadsheets, databases enz. waarvoor grote belangstelling bestaat bij het personeel.
Inmiddels werd in overleg tussen de direkties van Landsradio, Setel en Nepostel (Nederlandse PTT) gesproken over het opzetten van een consultancy-operatie op Curaçao en gezien de ervaring van Houtsmuller op St. Maarten werd hem gevraagd dit project onder de naam Carib Teleconsult te gaan leiden.

Ir. BAREND HOUTSMULLER
...nieuwe mogelijkheden...

BEHOEFTE

Deze consultancy, legt Houtsmuller uit, is in de eerste plaats gericht op bedrijven die een hele concrete behoefte hebben aan een praktische invulling voor hulp. Zij zitten vaak met de vraag welk systeem en welke hardware en software zij zullen kiezen uit het onwaarschijnlijk grote aanbod.
'Op Curaçao alleen zijn er niet minder dan honderd verschillende pc-leveranciers. De klanten zien als ze iets willen aanschaffen, op een gegeven moment door de bomen het bos niet meer en hebben behoefte aan onafhankelijke informatie voor het doen van de juiste keuze. En ze krijgen die het liefst van een *neutrale* instantie die niet direkt verbonden is met de leverancier van de hard- en software.
Als het om betrekkelijk eenvoudige vragen gaat, bieden wij de helpende hand zonder daarbij iets in rekening te brengen. Bij voorbeeld als iemand wil weten hoe hij een verbinding kan opzetten naar een VN-database in New York. Dan verschaffen wij die informatie zonder dat het iets hoeft te kosten. Maar wij komen natuurlijk wel met een rekening als het gaat om een netwerk-concept waarvoor het nodige voorbereidings- en schrijfwerk moet worden gedaan.
Er zijn bedrijven op het eiland die behoorlijke investeringen hebben gedaan in apparatuur en software die achteraf niet blijkt te voldoen. Of waarbij het in het begin wel draaide, maar er problemen ontstonden door het wegvallen van de *support* van de leverancier. Zij blijken dan geschrokken van het kapitaal dat ze in zo'n netwerk hebben gestoken, zonder dat het gewenste resultaat werd bereikt. Kijk, dan proberen wij door advisering tot betere resultaten te komen. Het begint met een diagnose, waarbij de klant alle gewenste informatie moet spuien. Uiteraard geven wij daarbij de zekerheid dat dit strikt vertrouwelijk gebeurt. Dat hoort bij de beroepsethiek, zoals bij de huisartsen'.

VERTROUWEN

Houtsmuller zegt dat het hier niet gaat om een door zijn consultancy bedrijf opgelegde zelfdiscipline, maar dat het gebruikelijk is voor de branche waarin hij werkzaam is.
'Wij zijn aangesloten bij de ORI, het overlegorgaan van raadgevende ingenieurs, en die hebben een beroepscode waarbij nadrukkelijk wordt bepaald dat indien de klanten daar prijs op stellen, niets van de door hen geleverde informatie zonder toestemming mag worden gebruikt. Dat is trouwens logisch, niemand wil graag dat zijn concurrent ervan op de hooge is van wat er zich binnen zijn bedrijf afspeelt'.
In datzelfde kader zijn er ook een aantal 'exclusiviteits regelingen'. Northern Telecom heeft b.v. indertijd aan Intercai hulp gevraagd bij bij marktresearch en om de hele marketing organisatie op te zetten. Op voorwaarde echter dat Intercai niet binnen een tijdsbestek van een jaar voor een andere telecommunicatie-organisatie hetzelfde zou doen.
Uiteraard kost dat de opdrachtgever wat meer, want er wordt daardoor een stuk van de markt afgepakt van het consultancy bedrijf.
Houtsmuller: 'Het past echter ook in onze ethische doelstellingen. Het is niet goed dat je werk, dat je exclusief voor iemand doet, die de uren van research en ontwikkeling betaalt, later nogmaals doorverkoopt aan een andere klant'.
Na de diagnose volgt de uitwerking, zowel technisch als commercieel en tenslotte de implementatie.

Het terrein waarop Carib Teleconsult zich beweegt is vrij uitgebreid. Houtsmuller noemt daarbij adviezen op het gebied van telefonie (voice communication), datacommunicatie, mobiele communicatie (cellulaire telefonie, straalverbindingen, marine telecommunicatie, beveilingssystemen), netwerken en satellietcommunicatie.
Bij het opzetten van telefoonnetten moet men zich uiteraard houden aan bestaande regels en normen. Er wordt bij de klant gekeken wat de behoefte zijn, er worden technische specificaties gemaakt en aan de hand daarvan kan de leverancier een systeem leveren dat min of meer 'op maat' gemaakt is.
Houtsmuller benadrukt ht belang dat dit gebeurt binnen de bedrijfsplanning, dus ook aangepast aan de groei en eventuele inkrimping van het bedrijf.

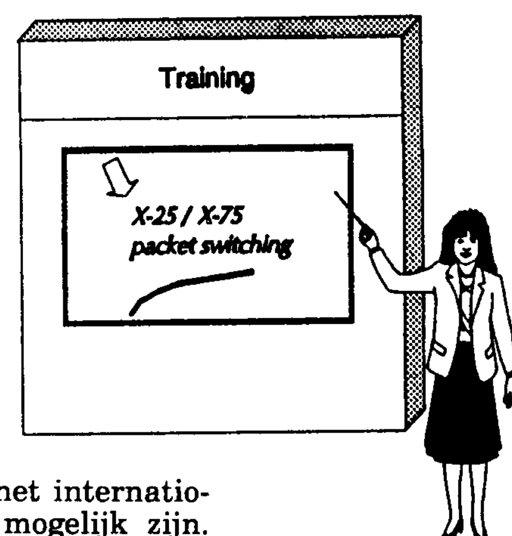
DATABASES

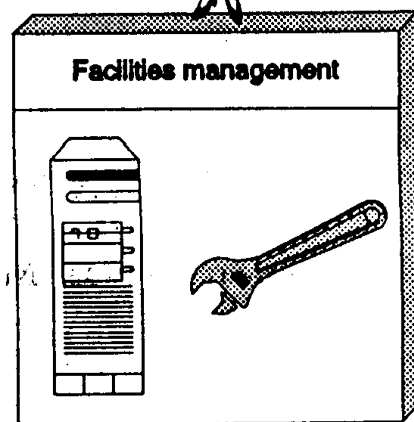
Een van de meest interessante aspecten van al deze vormen van communicatie vind Houtsmuller de mogelijkheid om in te haken op allerlei applicatie-mogelijkheden die in het internationale verkeer mogelijk zijn. Hoe men zich b.v. kan abonneren op de toegang tot databases van gespecialiseerde organisaties. Hij noemt daarbij het eerder aangehaalde 'Lifeline' videotext systeem, waarmee huisartsen in Nederland met elkaar communiceren. Momenteel is Carib Teleconsult in gesprek met de lokale Vereniging van Huisartsen over de mogelijkheid ook Curaçao hierop aan te sluiten. Maar ook ziekenhuizen, laboratoria, apotheken en andere medische instellingen zouden ervan kunnen profiteren.
Of het een kostbare zaak is? 'Allerminst', zegt Houtsmuller. 'Het kost uiteraard geen dubbeltje of kwartje', maar het is geen investering die in de tonnen loopt. 'Voor de gebruiker die aangesloten is, zijn de kosten beperkt tot een pc - en dat hebben de meesten al - een modem en dan het abonnement dat hooguit zo'n duizend gulden per jaar kost.
Curaçao heeft al een goedwerkend datanet-systeem. Wat er nog bij zou moeten komen is een centraal systeem voor de lokale artsen en andere medische instellingen'.

Houtsmuller beaamt dat een goede samenwerking met Landsradio en Setel voor het opzetten van dit soort systemen belangrijk is, al is het volgens hem toch geen noodzakelijke voorwaarde.
'Wij gaan er van uit dat je met de bestaande infrastructuur iets moet kunnen bouwen. Telematica kan je mooier opzetten als de systemen die dit moeten dragen ook meer *sophisticated* zijn, maar het kan ook met heel eenvoudige hulpmiddelen. Uiteraard moet je wel de beschikking hebben over voldoende lijnen'.
De direkteur van Carib Teleconsult is overigens best te spreken over de infrastructuur op Curaçao, vergeleken bij die van andere landen in de regio. 'Het is weliswaar nog niet op het niveau van de Verenigde Staten, Europa, of als b.v. Puerto Rico, maar als ik in een rijtje van 1 tot 10 een cijfer moet geven dan wordt dat een dikke zeven'.
Er zijn bovendien voortdurend projecten in uitvoering om het bestaande systeem bij ons verder te moderniseren, zoals b.v. het glasvezel net waaraan nu gebouwd wordt.

REGIO

Carib Teleconsult is behalve in de Nederlandse Antillen ook aktief op Aruba en andere eilanden in het Caribisch gebied. Kortgeleden werd over telematica en consultancy een presentatie gehouden in Puerto Rico, die goed is aangeslagen en waaruit men zeker opdrachten verwacht. De doelstelling van Carib Teleconsult is ook om na vaste voet te hebben gekregen op Curaçao, de werkzaamheden uit te breiden naar andere eilanden en naar het Zuidamerikaanse vasteland. Houtsmuller noemt in het rijtje van potentiële klanten de banken, Refineria Isla, credit card organisaties, die allemaal 'hevig communiceren' met Zuid Amerika.
De technische mogelijkheden zijn er, maar hoe is het gesteld met de 'human resources'? Zijn er voldoende capabele en getrainde personen aanwezig om de groei in deze sector te voeden?

Houtsmuller: 'Dat kan inderdaad een knelpunt worden. Niet alleen voor wat betreft het aantal beschikbare krachten, maar ook wanneer het gaat om het enthousiasme. Je moet een club van enthousiaste mensen bij elkaar hebben om bepaalde dingen te kunnen doen. Een ander probleem is hoe een bestaand systeem technisch in de lucht te houden. Er moet een regelmatige service plaatsvinden. Wij hebben daarvoor een programma bedacht *Facility management*, dat de nodige mankracht moet leveren voor het beheren van geïnstalleerde systemen. De bedoeling is dat dit op tijdelijke basis geschiedt, waarbij binnen het bedrijf dat wij assisteren personen worden opgeleid die het overnemen. Het zou immers een te kostbare zaak worden indien bedrijven permanent afhankelijk blijven van consultants om hun programma's te laten draaien'.

SIMPEL

Telematica is eigenlijk heel simpel. Het is niets anders dan computers met elkaar laten communiceren. Het is een modewoord, waar sommigen nog geen raad mee weten, omdat ze het nog niet goed kunnen plaatsen. Maar nogmaals, het is heel eenvoudig en maakt ons leven ook zo veel simpeler. Het biedt ons nieuwe mogelijkheden die ons via de telecommunicatie-infrastructuur aangereikt worden. Het vergroot onze efficiency, verkleint afstanden en bespaart ons tijd die wij dan kunnen besteden aan meer creatieve bezigheden. Kortom, Telematica is de toekomst en wel een toekomst die dichter bij is dan velen van ons beseffen.

Brood in alle soorten onmisbaar als voedsel

VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL

= door Olivia Wong Loi Sing =

WIJ ETEN HET elke dag, soms wel drie keer op een dag: brood. Brood behoort tot ons basis voedsel. Brood is heel belangrijk in onze dagelijkse voeding omdat het voedingsstoffen bevat zoals ijzer, veel vitamine B etc., die ons lichaam nodig heeft. Brood heeft in vele gevallen dezelfde betekenis als 'leven'. Dit blijkt ook uit een groot aantal spreekwoorden. We hoeven maar te denken aan 'ons brood verdienen', 'de één zijn dood is de ander zijn brood', 'brood op de plank hebben', 'iets broodnodig hebben' enzovoorts.

Er zijn verschillende broodsoorten. Heel vaak wordt de vraag gesteld 'is bruinbrood beter dan witbrood?' Wat is de voedingswaarde van witbrood? Er is inderdaad verschil in voedingswaarde tussen bruin en wit brood. Het lichaam heeft eiwitten nodig voor de groei en de ontwikkeling van de spieren. Brood is onmisbaar omdat het zeker een kwart van de totale hoeveelheid eiwitten en de B-vitamines levert in onze dagelijkse voeding.

Hoe is het brood ontdekt?
Duizenden jaren geleden voedden de mensen zich door op tarwekorrels te kauwen. Het speeksel in de mond zorgde ervoor dat de tarwekorrels voldoende werden geweekt. Later kwam men op het idee dat men de tarwekorrels ook in water kon weken en zo lichter verteerbaar kon maken, nadat ze eerst werden gekneusd m.b.v. een hard voorwerp. Op deze manier kreeg men een soort broodpap. Later ontdekte men dat je het brooddeeg ook kon laten rijzen en verhitten in de zon tot brood.

Welke voedingsstoffen zitten in brood?
Brood heeft verschillende stoffen die ons lichaam nodig heeft. Daartoe behoren o.m. koolhydraten, eiwitten, vitaminen en ijzer. Hoe donkerder het brood, hoe meer ijzer het bevat. Volkoren heeft dus meer ijzer dan bruinbrood.

Voornamelijk de koolhydraten die in het brood zitten, leveren energie voor ons lichaam. De eiwitten zijn nodig voor de groei en de ontwikkeling van onze spieren. Het ijzer speelt een belangrijke rol bij de aanmaak van rode bloedlichaampjes. En om al die processen goed te laten functioneren hebben we vitamines nodig als een soort hulpkracht. Voornamelijk vitamines van het B-complex komen voor in brood.

Doordat de eiwitwaarde van plantaardige (tarwe) minder hoog is dan die van dierlijke eiwitten, moet een broodmaaltijd gelijktijdig gebruikt worden met melk of kaas of andere dierlijke eiwitsoorten. Eiwitten van dierlijke oorsprong hebben een hoge biologische waarde. Dat wil zeggen dat deze eiwitten door ons lichaam goed worden benut omdat de samenstelling van dierlijke eiwitten wat betreft de aminozuren beter is dan die van de plantaardige eiwitten.

Van de mineralen zijn het vooral ijzer, natrium en fosfaat die het meeste voorkomen in brood. Van de vitamines zijn thiamine, en nicotinezuur die het meeste voorkomen in brood.

De basisingrediënt van brood.
Brood wordt gemaakt van tarwebloem. De tarwekorrel wordt fijn gemalen en er wordt bloem van gemaakt. Landen waar de beste tarwe vandaan komt zijn Canada en de Verenigde Staten. Er zijn verschillende soorten tarwe. Tarwe uit gebieden met een landklimaat heeft een mooie harde korrel en heet 'harde' tarwe. In landen waar er een zeeklimaat heerst (b.v. Nederland) wordt er 'zachte' tarwe verbouwd. Brood wordt meestal gemaakt van een melange van harde en zachte tarwe. Roggebrood wordt gemaakt van roggebloem.

Is bruinbrood nou beter dan witbrood?
Voor dat het brood klaar ligt in de winkel voor de consument, wordt het graan gemalen en vermengd tot tarwebloem of tarwemeel. Om de tarwekorrel zit een huid of een schil die de zemel wordt genoemd. Wanneer de zemelen uit de gemalen tarwe worden gezeefd (=het builen van de tarwe), blijft er een fijne witte stof over =de tarwebloem. Van deze bloem wordt witbrood gemaakt. Tarwemeel= wanneer de gemalen zemelen vermengd blijven met de bloem.

Bruin en volkorenbrood wordt gemaakt van tarwemeel. Bruinbrood heeft een hogere voedingswaarde dan witbrood. Om te beginnen bevat bruinbrood meer ijzer dan witbrood. Verder bevat bruinbrood meer vitamine van het B-complex. De graankorrel wordt zelden in zijn geheel gebruikt. De samenstelling van het binnenste gedeelte van de graankorrel is niet gelijk, het neemt van binnen naar buiten toe. Het binnenste gedeelte bestaat voornamelijk uit zetmeel en wat eiwit dat geconcentreerd is in de kiem. In de daaromheen liggende lagen neemt het eiwitgehalte toe.

Ook het gehalte aan mineralen neemt van binnen naar buiten toe. Vitamine E komt alleen in de kiem voor. Net onder de zemel en in de zemel liggen de voedingsstoffen geconcentreerd. In bruine broodsoorten zit ook nog wat van de zemel erin i.t.t. witbrood waar alle zemelen eruit zijn gezeefd. De vezels zijn goed voor het stimuleren van de stoelgang. Men kan niet zeggen dat bruin brood beter is wat de hoeveelheid voedingsstoffen betreft. Eerst moet naar de voeding over de gehele dag moet worden bekeken.

Door het bakproces gaat ongeveer 15% van de aanwezige thiamine verloren. Geroosterd brood heeft door de hoge temperatuur minder een hoger thiamine verlies. Maar hier staat ook weer tegenover dat geroosterd brood lichter verteerbaar is dan niet geroosterd brood.

Melkbrood is witbrood waaraan melk is toegevoegd. Bruinbrood is een verzamelnaam van brood gemaakt van ongebuilde graan. Volkorenbrood wordt alleen bereidt van de volledig uitgemalen graankorrel. Volkorenbrood bevat dus veel voedingsvezel en is rijk aan vitamines van het B-complex. Knäckebrot is van Scandinavische oorsprong. Het wordt bereid van 90% roggemeel en 10% tarwemeel, waaraan geen vet en weinig water wordt toegevoegd. Door het lage watergehalte is knäckebrot lang houdbaar. Luxebroodjes, zoals pan frances, pandushi enzovoorts, worden meestal uit de allerfijnste bloem met verschillende toevoegingen (melk, boter en soms vruchten en suiker) bereid.

BELEG

Het is goed om het brood te besmeren met (dieet) margarine of (dieet) halvarine. Brood bevat van zichzelf niet zoveel vet. Maar het is beter om weinig vet te gebruiken want per dag nemen we al voldoende vet op. Er zijn verschillende mogelijkheden om de boterhammen te beleggen zoals vleeswaar, ei, kaas, pindakaas en verse groente en fruit zoals tomaat, komkommer, radijs, appel, bacoba etcetera.

Zoetigheid zoals jam, hagelslag op brood is wel lekker, maar probeer te matigen hiermee. Men kan gerust meer brood eten, van brood alleen wordt men niet dik. Dat wordt men alleen wanneer de boterham versierd wordt met te veel vet en te veel suiker.

Volgende week gaat het artikel van Rudolf de Wit over de bereiding en de hygiëne van brood wat heel belangrijk is bij de bereiding.

Planten

Carawara en Carawara Spanjó

DE carawara, (carawara blanco, carawara di mondi) (Latijnse naam: Cordia alba) is een in het wild groeiende, dikwijls veelstammige boom. Meestal vind je de carawara di mondi in de nabijheid van rooien, zoals bij Palo Marga, Sero Preto, Rooi Taki op Aruba en diverse plaatsen op Curaçao.

Hoewel hij een lage boom is, kan het op deze plaatsen tot een flinke boom uitgroeien. De carawara di mondi kan op alle grondsoorten groeien, met uitzondering van rotsachtige grond en salińas. De afhangende twijgen zijn taai, gaaf en zonder knopen en worden gebruikt voor het maken van ribben van kleine boten. Met de dikkere takken worden handvatten van hakken, harken, bijlen e.d. gemaakt.

De onregelmatig getande, eivormige bladeren zijn grof en worden snel aangetast door insecten, vooral in de droge tijd. De carawara di mondi kan altijd groen zijn bij voldoende besproeiing of op een gunstige standplaats. Een afgekookte aftreksel van de bladeren wordt gebruikt tegen irritatie van de maag. Maar zowel de bladeren als de bloemen worden medicinaal gebruikt voor verschillende kwalen.

De carawara di mondi kan verscheidene keren per jaar bloeien. De kleine geligwitte bloempjes staan in grote tuilen (tot 30 cm) aan het eind van de twijgen. Deze prachtige bloemtuilen trekken veel bijen aan. De eetbare vrucht is een ovale glazigwitte bes, met een langwerpige pit. De rijpe bessen zijn zoet, maar zeer slijmerig en kleverig. Ook deze bessen kunnen door insecten aangetast worden.

De Caribische spotlijster (chuchubi) en de troepiaal lusten deze bessen graag. De carawara di mondi is windresistent en erg droogte resistent. Het heeft een penwortel, maar de zijwortels zijn ook ontwikkeld. De carawara di mondi is een snelle groeier. Vermenigvuldiging geschiedt door middel van zaad en de kiemingsduur is tussen de drie à vier weken.

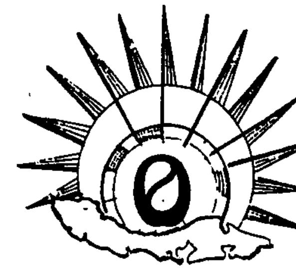
DE carawara SPAÑO (Latijnse naam: Cordia sebestena) is een ingevoerde boom, die nu semi verwilderd in de omgeving van woningen te vinden is. Deze meestal kleine boom is inheems in tropisch Amerika. De carawara spañó heeft hangende twijgen en de grote ovale bladeren zijn grof. Het verliest de bladeren in de droge tijd, maar is altijd groen bij voldoende besproeiing. De carawara spañó is een goede schaduwboom en is bovendien zeer ornamenteel. Het bloeit de hele jaar door met oranje of rode buisvormige bloemen in tuilen.

De bloemen zijn gerimpeld en lijken op crêpe papier. De witte ovale vruchten in trossen zijn eetbaar. De parkiet en de chuchubi lusten deze vruchten.

Vroeger werden deze vruchten aan varkens en geiten gevoerd. De carawara spañó geeft grote afval van bladeren, bloemen en vruchten, die optimaal gebruikt kan worden voor het maken van compost. De carawara spañó is windresistent en extreem droogte resistent. Het groeit goed nabij de zee en is zout resistent. Het heeft een penwortel en ook zijwortels. Men kan de carawara spañó in vele tuinen zien. Vermenigvuldiging geschiedt door middel van zaad, stekken en marcottage.

(Informatie afkomstig van de lokale planten afdeling van het Departement van Landbouw, Veeteelt en Visserij Aruba).

'Het gemiddelde kind'

Onderwijs anders bekeken

Elisabeth Hollander

"EIGENLIJK HAD ik onderwijzer aan een lagere school moeten blijven. Daar voelde ik me gelukkig als ik in mijn eigen klas een sfeer kon scheppen en behalve Nederlands kon ik er ook vakken als rekenen, aardrijkskunde en zingen geven. Aan het eind van het schooljaar keek ik dan met voldoening terug op wat ik had bereikt".

Tot deze conclusie komt Jules de Palm in zijn verleden jaar verschenen boek "Lekker warm, lekker bruin" en hij vervolgt zijn overpeinzing met: "Frater Sidonius had veertig jaar in hetzelfde lokaal aan leerlingen van de eerste klas les gegeven en elk jaar opnieuw had hij er zich tegen verzet wanneer het hoofd hem een hogere klas aanbood. Indertijd vond ik dat erg gek, maar frater Sidonius was helemaal niet gek, nee ik was gek om —gedreven door mijn ambitie — verder te gaan studeren. Na zeven jaar aan de universiteit van Leiden kon ik als doctorandus aan de HBS-leerlingen van 1a, 1b, 1c en 1d het verschil bijbrengen tussen een bijvoeglijk naamwoord en een bijwoord!"

De schrijver hunkert hier blijkbaar naar de tijd dat je als onderwijzer nog het gevoel had, dat je autonoom was, dat je binnen bepaalde grenzen je eigen gang kon gaan en dat de dingen die je deed belangrijk waren en voldoening gaven. De gedachte dat je als onderwijzer een grote zelfstandigheid bezat is echter een illusie gebleken.

Aan alle kanten komt een onaangename werkelijkheid de klas binnen, terwijl daarbuiten de onderwijzer ook niet meer over het maatschappelijk aanzien beschikt van weleer. De onderwijzer en met hem het onderwijs is klemgezet door een verfoeilijk onderwijssysteem.

Al tientallen jaren richt de **gemiddelde** school zich op het **gemiddelde** kind dat beoordeeld wordt naar een **gemiddelde** norm aan de hand van het **gemiddelde** van de behaalde cijfers. Zo'n systeem noemen we het leerstofjaarklassensysteem.

Het principe van een leerstofjaarklassensysteem is dat een bepaalde hoeveelheid leerstof per jaar behandeld moet worden. De adder onder het gras zit hem in het feit dat **de leerstof** hierdoor doel, criterium en zorggebied van het onderwijs geworden is.

De leerstofjaarklassikale school stelt in principe voor elk kind gelijke eindtermen en richt zich daarbij op een fictief "gemiddelde kind". Daarmee versmalde de school niet alleen haar zorg, maar holde ook haar eigen positie uit.

Op Curaçao deden we er, ambitieus als we zijn, nog een schepje bovenop en werd het "gemiddelde" maar meteen vervangen door "de top". "Slechts 5% van de Antilliaanse kinderen slaagt in het onderwijs" werd zodoende de geliefkoosde strijdkreet van onderwijsdeskundigen van de smalle basis.

Hele groepen leerlingen vielen uit de boot, werden gedegradeerd tot wegwerpmateriaal (bo'n ta sirbi) en voorbestemd tot het leven van een burger in de marge. De lange rijen van onderstandtrekkers, geduldig wachtend in de zon, werden al spoedig een algemeen aanvaard maatschappelijk verschijnsel. Met een uniform, sterk cognitief getint leerstofpakket, werd het Antilliaanse kind voorbereid op een samenleving waarin kennis tot macht en welstand zou leiden.

(Over "kunnen" wordt niet gerept). Voor het steeds groeiende aantal 'drop-outs' resteren dan verder nog drugs, de kleine criminaliteit en de troost van het moederschap op veel te jonge leeftijd.

Dat er op een eiland als Curaçao, dat over geen grondstoffen beschikt en waar de "mensen" dus de voornaamste "rikesa" vormen, al zo lang, zo nonchalant en zo verkwistend met de capaciteiten van jonge mens[en] wordt omgesprongen is na[u]welijks te bevatten. Wa[nt] het hoeft niet zo te zijn. Er [is] een heel andere kijk op me[ns] en samenleving mogelijk, d[ie] ook verregaande cons[e]quentie voor het onderw[ijs] met zich meebrengt.

Deze nieuwe visie ga[at] o.a. uit van de uniciteit v[an] de mens: ieder heeft e[en] unieke combinatie van mog[e]lijkheden en beperkthede[n]. De samenleving zal diente[n] gevolge een leefgebi[ed] moeten zijn waarin ied[er] mens zijn mogelijkheden v[an] welke aard dan ook, k[an] inzetten, gedragen door [de] overtuiging dat respect vo[or] elk ontwikkeld talent, [de] basis is voor een goed uitg[e]balanceerde maatschappij.

Indien we de uniciteit v[an] de mens als uitgangspu[nt] nemen, dan zal dat voor h[et] onderwijs betekenen dat h[et] **kind** weer het doel, crit[e]rium en zorggebied wordt, [in] plaats van de leerst[of]. Anders dan "het gemiddel[de] kind" zijn echte kinderen al[le]maal verschillend. Ze v[er]schillen in begaafdhe[id], belangstelling, tempo, we[rk]houding en sociale acht[er]grond.

De zorg van de school [zal] zich dan echter moeten u[it]strekken tot **alle** kinder[en]. Alle kinderen die een ba[sis]school bezoeken, moeten kunnen leven, groeien [en] leren en hebben daarbij [uit] het oogpunt van gelijkwa[ar]digheid recht op de bege[lei]ding die aangepast is aan [de] mogelijkheden van ieder afz[on]derlijk.

In deze opvatting is [de] zorg van de basisschool [zo] breed mogelijk, omdat h[ier] het fundament wordt gel[egd] voor een nieuwe betere sam[en]leving. Niet alleen ver[eist] dit een heel nieuwe aan[pak] die grote consequenties [zal] hebben voor:
- de onderwijzersopleidin[g]
- de leerkrachten
- de onderwijsstructuren,
- de opstelling van de oud[ers]

maar op de eerste plaats [zal] er een politieke besliss[ing] genomen moeten word[en] waardoor de grote geldstro[om] allereerst naar de verni[eu]wing van de basisschool [zal] gaan, inplaats van de ge[ld]stroom te versnipperen [over] de her en der, ad hoc, op[ge]richte stichtingen, die in a[llerij]l, de overal openvalle[nde] gaten in muren en da[k] van het "onderwijsbouw[val]" moeten dichten.

Jules de Palm weet [het] nu, Frater Sidonius wist [het] eerder, en de bijbel ver[telt] het al eeuwen: "Wie hoort [en] niet doet, is gelijk [aan] iemand die een huis op [de] grond bouwt zonder fun[da]ment. Toen de stroom d[aar] tegenaan sloeg, stortte [het] terstond in en het huis w[erd] één grote bouwval".

Kook mee met May

EEN VERFRISSING voor warme dagen en een oploss[ing] voor de gelukkige eigenaar van een lamunchi boom is [het] recept van vandaag: Lamoenijs en lamoensorbet.
U heeft hiervoor het volgende nodig:
3 cups water
$\frac{3}{4}$ cup lichte corn siroop
1 $\frac{1}{4}$ cup suiker
1 eetlepel geraspte lamoenschil
$\frac{2}{3}$ cup lamoensap.

Voor de sorbet heeft U dezelfde ingrediënten nodig m[et] daarbij nog het opgeklopte wit van twee eieren.
Bereiding:
U doet het water, de siroop, de suiker en de lamoenschil [in] een pan. Op een laag vuur koken en roeren tot de suiker [is] opgelost. Aan de kook brengen en 5 minuten koken zonder roeren. Laten afkoelen. Het lamoensap toevoegen, zeven [en] in de ijslaatjes van uw vriesvak doen, waar U het helem[aal] moet laten bevriezen.
Het ijs moet U dan in een gekoelde kom doen, in stuk[ken] breken met een houten lepel en dan met een elektris[che] handmixer kloppen tot het een schuimige massa [is] geworden.
Dan terugdoen in de laatjes en verder laten vriezen. Daar[na] kunt U het ijs in plastic dozen bewaren. Voor de sorbet mo[et] U na het kloppen van het ijs het eiwit toevoegen [en] vervolgens het recept van het ijs volgen.
U kunt het lamoenijs b.v. in een glas ijswater doen en ['n] 'kwast' drinken. Ook kunt U het heel goed opdienen na [een] visgerecht in een glas champagne. Succes verzekerd!

MAY

LETTERKUNDIG LEVEN ROND DE EEUWWISSELING

Fascinerend hoe Columbus ongeziene wereld beschreef

Columbus herdenking honderd jaar geleden

HOGE BOEKENSTAPELS beginnen nu al hun schauwen vooruit te werpen over het magische jaar 1992 n zijn vijfhonderdjarige Columbus-herdenkingen. oals bekend zijn zowel het oorspronkelijke dagboek an Columbus uit 1492-1493als de copie voor Koningin sabella verloren gegaan, maar dook een enkele ecennia later door de bekende Fray Bartolomé de as Casas gemaakte transcriptie rond 1790 nog weer p. Dat werd in de 19de eeuw talrijke malen al of niet n vertaling gepubliceerd, maar over het algemeen et tal van onnauwkeurigheden en verschrijvingen.

Nu verscheen onlangs bij de Nijmeegse SUN de ederlandse vertaling van het in 1989 door Oliver unn en James E. Kelly Jr. uitgegeven *Diario,* dat als e eerste wetenschappelijke tekstkritische editie van as Casas' werk beschouwd kan worden. Deze twee uteurs volgden Las Casas' manuscript teken voor eken en legden van hun transcriptie van de oorpronkelijke tekst, de ernaast geplaatste Engelse ertaling en een uitgebreide concordantie volledige erantwoording af. Hans Werner vertaalde de ngelse tekst nu op zijn beurt in het Nederlands en aakte er een mooi boek van.

= door Wim Rutgers =

Het is fascinerend te varen hoe Columbus een ooit geziene wereld schreef. Hij prees het ydilsche klimaat, de prachtige atuur, de vruchtbaarheid an de in cultuur gebrachte ronden en de schoonheid en chtmoedigheid van de bewoers. Verschillende malen eldde hij dat hij en zijn annen als goden werden erwelkomd. Maar als een de draad liepen er al de ee leidmotieven van goudrst en bekering door zijn onieken.

Hij oordeelde dat de dianen' in het geheel geen dsdienst bezaten en wel makkelijk tot het Christendom bekeerd zouden nnen worden. Evenmin zaten de bewoners volgens en taal. Hier wijkt de ederlands" "vertaling eemd af van het manuspt en van de Engelse verling ("om ze te leren reken" wordt "om te leren ch verstaanbaar uit te ukken"), maar ze lijkt wel overeenstemming met de ededelingen van een maand er toen Columbus wat eer ervaring met de ensen had opgedaan. Wat na korte tijd op ongekende eedheid zou uitlopen leek de woorden van Columbus nvankelijk nog zo idyllisch.

e zijn nu vijfhonderd jaar rder en onze kennis van at er spoedig na 1492 beurde en eeuwenlang recht bleef, kleurde het issieboekje *De kracht van s erfgoed,* waarin de Aruanse priester Armando ampe het eerste deel laven en Kerk op Curaçao" hreef. Samen met de Surimer Joop Vernooy verkent mpe op zeer kritische wijze rol van de kerk ten opzite van de slavernij. Hij etst de kerk niet alleen of lfs in de eerste plaats muit haar zichzelf wegcijende missietaak, maar als n instituut, als een regime t op macht uit was en ardoor ook een historische uld heeft. Vooral Lampe's tparagraaf geeft weer dat or hem de Columbusering problematisch is en leen maar zin heeft vanuit Bevrijdingstheologie.

Van deze kritische tonen s een eeuw geleden, toen raçao zich opmaakte voor vierhonderdjarige herdenng, nog niets te bespeuren. gin 1892 vormde zich al n commissie om de grootse stelijkheden, kennelijk in volging van het vier jaar rder zo succesvol verlopen *esta Willem III,* nu *Feest ristophorus Columbus* noemd. De organisatie verp spoedig, er was al volende geld, een programma s in voorbereiding. Toen en in april Gouverneur Ch. H. Barge traditiegetrouw t beschermheerschap aanod, weigerde deze omdat niet-katholieke beroepsrnalist Casten David eyer, redacteur van het piamentstalige *Civilisadó* 871-1875), en de Nederndstalige bladen *De Vrijmoedige* (1875-1920) en het anti katholieke *De Wekker* (1879-1915), voorzitter van de voorbereidingscommissie was. Daarop bedankte de commissie, bestaande uit J. Capriles, J.P.G. Ecker en A.J. Maal in haar geheel voor de eer en ontbond ze zichzelf.

Geen nationaal feest ter ere van Columbus dus, maar wel een Katholiek. Op de bekende datum 12 oktober vlagden de Spaanse consuls, werd in de St. Ana kerk een pontificale mis gecelebreerd waar Padre Baralt een Lofrede op Columbus afstak, waarop een déjeuner bij de bisschop volgde en 's avonds nog een fakkeloptocht en muziek van de kapel van de Schutterij. De Sint Jozefgezellenvereniging speelde het toneelspel 'Columbus' in de landstaal.

Het net op dat moment op bezoek zijnde Italiaanse gezelschap van beroepstonelisten Roncoroni speelde in Teatro Naar eveneens een drama 'Cristoforo Colon of De ontdekking van Amerika', geschreven door de Italiaanse auteur Paolo Giacometti (1816-1882). *La Union* kwam volgens een kort en zakelijk verslag in *De Curaçaosche Courant* (14 X 1892) met een speciaal feestnummer uit. De *Amigoe* drukte op haar voorpagina een anoniem gedicht "Bij het vierde eeuwfeest van Christophorus Columbus' af in zeventien kwatrijnen, geheel in de retorische traditie, waarvan begin en einde als illustratie voldoende getuigen:

"Columbus' zegekar, met hengsten stout bespannen,
Die, louter vuur, de hand der Glorie, slechts kan mannen,
Rijst, in een stralengloed gelijk der aarde Bruid
Aan morgenwolken leent, de duistre baren uit.

De Roomsche volkren van vijf werelden vergaadren.
Heel de Aarde ligt geknield. De hoogste Heemlen naadren.
Ik zie een priesterschaar van offerglans omstraald...
Een Salems Vorst herrijst, daar Abram zegepraalt".

De Wekker (15 X 1892) maakte neutraal melding van Roncoroni's toneeloptreden: "Den 12n dezer voerde dit gezelschap, ter eere van den ontdekker der Nieuwe Wereld, het historisch drama *Cristobal Colon* op. Vóór den aanvang der voorstelling staken leden van het gezelschap eenig vuurwerk vóór den ingang van het schouwburggebouw af", maar kon niet nalaten naar de Sint Jozefgezellen te sneeren, dat spelen in de 'landstaal' zeer leerzaam voor hen was. Volgens *De Wekker* was het volkomen natuurlijk dat de R.K. kerk een mis celebreerde, en "het houden daarbij door een vreemden geestelijke, van een praatje over de ontdekking van Amerika". De Columbus-herdenking moest als een echt Roomsch feest gezien worden, want *"De Roomsche geestelijkheid toch, heeft meer voordeel bij de ontdekking van Amerika gehad, dan wie anders ook: zij kreeg een nieuw wereld-deel te exploiteren, hetgeen noodig was, want in Europa begonnen de oogen reeds open te gaan".* (De Wekker 15 X 1892).

De Vrijmoedige (13 X 1892) gaf een recensie van Roncoroni's opvoering. De zaal was vol en enthousiast, het gezelschap kon dus tevreden zijn, *"minder aangenaam zullen echter stellig in hunne ooren geklonken hebben het stamppoen met de voeten, het slaan op den vloer met wandelstokken enz. welke bijvalsbetuigingen — als deze naam aan dergelijke uitingen mag worden gegeven — bepaald niet strooken met de beschaving van verreweg de meeste schouwburgbezoekers".*

Een week eerder had dezelfde krant ook al over het gedrag van een deel van het publiek geklaagd, *"vrij onplezierig stemmen ook de gedragingen van een gedeelte van het parterre, hetwelk door stampen enz. de acteurs op het tooneel roepen of terugroepen en door smoken de zaal met rook vult". (De Vrijmoedige 6 X 1892).*

Was het toenmalige schouwburgpubliek dan zo cultuurbarbaars? In het geheel niet, want men bezocht de goede voorstellingen en bleef thuis bij de slechte of middelmatige, zoals een paar weken eerder bij het Gezelschap Ramon Janer nog bleek. *"Ook dient men niet uit het oog te verliezen, dat het beschaafde gedeelte van ons publiek een nog al ontwikkeld kunstgevoel heeft, zoodat het zich niet met klatergoud op het gebied van kunsten laat verlakken". (De Vrijmoedige 1 IX 1892).*

Dit soort getuigenissen komen we vaker tegen, onder meer van R. Boskaljon in zijn bekende boek *Honderd jaar muziekleven op Curaçao.* Nu was Giacometti ondanks een flinke produktie (zijn verzameld werk verschenen in vijf delen) niet de meest bekende auteur, en zijn *Cristoforo Colon* zeker niet zijn bekendste werk. Het gezelschap zal het al decennia eerder verschenen stuk terwille van het Columbus-jubileum op het repertoire genomen hebben. Het is jammer dat we van het door de Sint Jozefgezellen opgevoerde stuk geen nadere gegevens meer hebben, want dat zou een voorbeeld van een heel vroege Papiamentse vertaling uit onze toneel-traditie opgeleverd hebben. Gelukkiger zijn we evenwel met een stuk van zes jaar later.

Colegio Santo Tomas

Op de 'prijsuitreiking' van Colegio Santo Tomas werd gewoonlijk een door Rector M. Victor Zwijsen geschreven drama uit de geschiedenis van Latijns Amerika opgevoerd. In het jaar 1898 behandelde de Pater in het onder een Latijnse titel-vlag geschreven Spaanstalige *Vexilla Regis Prodeunt* de vierhonderd jarige herdenking dat Columbus het vasteland van Zuid-Amerika betrad. Zwijsens kennelijke uitgangspunt was de passage van Columbus, zoals Las Casas die in zijn weergave van het *Diario* vermeldde:

"De Admiraal ging aan land in de bewapende sloep met Martin Alonso Pinzón en diens broer Vicente Yañez, die kapitein was op de Niña. De Admiraal had de koninklijke standaard bij zich en de kapiteins hadden elk een vlag met een groen kruis erop, die de Admiraal op elk schip liet meevoeren als scheepsvlag, met een F en een Y erop (voor Ferdinand en Ysabella) en boven elk van beide letters een kroon, elk aan een kant van het +". (Geciteerd uit de SUN-uitgave).

Het anachronisme zij hem vergeven (Zwijsen beschreef immers een gebeurtenis van zes jaar later) want de procedure was standaard. De teneur van het stuk is in het kort: "Columbus heeft Christendom en Beschaving naar ons continent gebracht!". Over de inhoud het volgende, om een beeld te geven.

Een oude magiër, Cara heeft van zijn stervende vader de voorspelling gekregen dat zodra de vulkaan Capaco vuur en donder zal spuwen er blanke mannen zullen komen, die een nieuwe taal, een nieuwe wet en een nieuwe godsdienst zullen brengen. De twee kinderen van de oude cacique Barona, Samaná en Goma, willen wegens een innerlijke stem die hen het natuurlijke godsbewijs voorhoudt, niet meer aan de traditionele rituelen deelnemen. Juist op het moment dat daarover een hevig conflict zal losbarsten, rommelt de vulkaan en komt Columbus inderdaad, vergezeld van een priester en zijn manschappen.

De 'blanke god' spreekt tot zijn 'rode vrienden' over zijn Koning en zijn Godsdienst: vaandel en kruis en zwaard zullen de heidenen redden. Als bewijs laat hij de musketten vuur spuwen en donderen; van een zonsverduistering maakt hij handig gebruik om de oude cacique te overtuigen. De Indianen aanvaarden de onderwerping aan vaandel en kruis en Columbus dankt zijn god in een slotwoord, in de *Amigoe*-vertaling,

"O, ik zie reeds van alle kanten toestroomen de volkeren van dit werelddeel en als gij zich nederwerpen aan den voet van het kruis. Ze verzaken hunne afgoden, en ik, ik sterf gelukkig, — omdat ik in Gods hand het werktuig heb mogen zijn van dien omkeer. (...) Komt, mijne gezellen, voor Christus en Spanje vooruit! Tot nieuwe buit, tot nieuwe glorie. Vooruit! Vooruit!"

Het zal duidelijk zijn dat het stuk de historische gebeurtenis aangreep om de overwinning van de Moederkerk te demonstreren en om tot moderne bekering op te roepen. In Zwijsens stuk hoefden Columbus en de zijnen de 'Indianen' niet meer 'het spreken te leren'. Dat Columbus en de Indianen direct probleemloos met elkaar konden converseren, trok de auteur in een voetnoot recht door op te merken, dat voor Thalia de interpretatie van Clio niet hoefde te gelden. Een beetje dichterlijke vrijheid mocht, want de historie werd immers in de literatuur alleen maar gebruikt om een eeuwige waarheid te verkondigen.

Volgens de *Amigoe*-recensent werd het spel ademloos gevolgd door de talrijke en aanzienlijke aanwezigen, onder wie Gouverneur en Geestelijkheid en de elite die 'tout Curaçao' vertegenwoordigde.

"Wel mogen wij hier vragen, wat was groter belooning voor den dramaticus en de acteurs, de stille aandacht, waarmede het geheele drama werd gevolgd of het geestdriftig applaus, dat zich na de verschillende tooneelen deed horen?"

Literatuur diende volgens de R.K. kerk een in de eerste plaats moreel-religieus doel, waaraan elke esthetiek ondergeschikt moest worden gemaakt. Hier zien we dus een keertje in de praktijk gebracht wat de kerk in zovele beschouwingen in haar bladen had gepredikt over positieve en negatieve invloeden van literatuur. Literatuur was het middel bij uitstek om de mensen naast het schone en aangename, het nuttige te leren, dat wilde zeggen hen tot geloof op te roepen en hen te bekeren.

The Diario of Christopher Columbus's First Voyage to America 1492-1493. Abstracted by Fray Bartolomé de Las Casas. Transcribed and translated into English, with notes and a concordance of the Spanish, by Oliver Dunn and James E. Kelly, Jr. University of Oklahoma Press, Norman en Londen 1989.

Christoffel Columbus: De ontdekking van Amerika, Scheepsjournaal 1492-1493. Vertaling en annotatie Hans Werner; redactie en inleiding Wilfried Uitterhoeve. SUN-uitgeverij Nijmegen.

Armando Lampe, Joop Vernooy en Ben Vocking: De kracht van ons erfgoed. Uitgave van de week voor de Nederlandse Missionaris, Oegstgeest Pinksteren 1991.

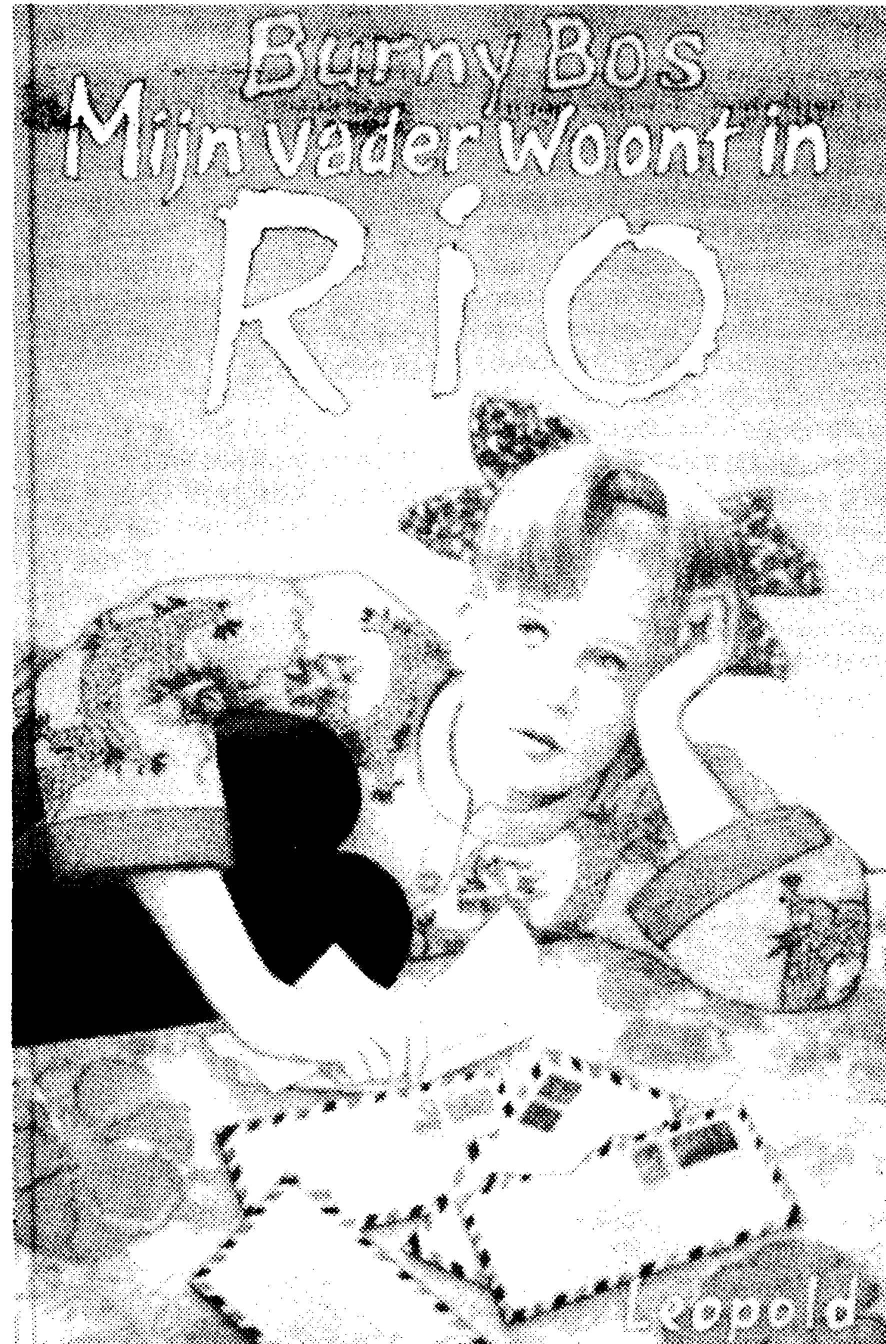

Een replica van de Santa Maria, het schip waarmee Columbus de oversteek naar Amerika maakte, ligt te pronken in de haven van Barcelona.

Kinderboeken

Script Burny Bos voor 'Mijn vader woont in Rio'

Een film naar aanleiding van een boek is geen uitzondering. Maar een boek naar aanleiding van een - overigens zeer succesvolle kinderfilm - is uniek. Burny Bos schreef het script voor de - bekroonde - film 'Mijn vader woont in Rio' en besloot maar meteen een boek over Liesje, haar vader, haar moeder en haar overleden opa te schrijven. Nu is een veelgehoorde

discussie over films die op boeken gebaseerd zijn de in de trant van "ik vond het boek toch beter". Het hangt er vaak vanaf wat er eerder was: het boek of de film. Wie eerst een boek leest heeft zijn eigen fantasie volkomen de vrije loop kunnen laten. De verfilmde versie valt dan vaak tegen. "Ik had me Liesje toch anders voorgesteld", kan dan een argument zijn om het boek te verkiezen.

Ik heb de film nog niet gezien maar desalniettemin heb ik mijn 'eigen film' van 'Mijn vader woont in Rio' al gemaakt. Het voordeel van lezen is immers dat je je eigen voorstelling tijdens het lezen maakt en daar heb je niets voor nodig. Je hoeft je huis niet uit en kan stil in een hoekje met een boekje genieten. Mijn 'film' was in elk geval spannend.

Liesje is een dromerig meisje dat op haar kamertje fantaseert over haar overleden opa en haar papa die ergens in Rio de Janeiro woont. Dat ze haar vader en opa vreselijk mist vertrouwt ze alleen haar knuffelschaap toe. Op het zolderkamertje waar opa ooit ondergedoken zat in de oorlog roept ze het gelukkige verleden weer in haar herinnering. Voor haar moeder houdt ze zich groot, maar als een zekere meneer De Bruin bij hen in huis komt wonen en ze zich niet meer kan terugtrekken in de zolderkamer, waar ze een opa-museum had willen inrichten, gaat ze steeds meer verlangen naar haar vader. Haar moeder verandert duidelijk in de aanwezigheid van 'meneer Frits' en ze vindt het heel vreemd dat haar moeder opeens met hem op de zolderkamer gaat slapen.

Al heel lang heeft ze gezeurd bij haar moeder om vader Jacob in Rio te mogen bezoeken, maar moeder wordt elke keer boos als ze het weer eens te berde brengt. Er is duidelijk iets aan de hand. Liesje besluit het heft in eigen handen te nemen en gaat bij het reisbureau informeren naar een ticket Rio. Het verhaal, dat ik verder niet verklap, krijgt uiteindelijk een dramatische wending, waaruit je zou kunnen afleiden dat je kinderen maar beter geen leugens - ook niet voor bestwil - kan vertellen.

Burny Bos, die veel kinderprogramma's maakt voor VPRO-televisie in Nederland, zei ooit dat 'in kinderen no iets zit dat volwassene hebben afgeleerd'. Als 'Mijn vader in Rio' goed he gelezen denk ik dat h bedoelt dat je kinderen gee verhaaltjes op de mou mo spelden want ze hebben vaa drommels goed door dat er iets niet helemaal pluis is. Pluis of niet pluis. Als vol wassene probeer je te beredeneren waarom iets niet klopt terwijl de intuïtie, he gevoel of instinct boekdelen spreekt. Maar vermogen, waar kinderen spelenderwijs mee lijken om te gaan, hebben veel volwassenen verloren. 'Mijn vader woont in Rio' zou dus oo heel goed een boek voor volwassenen kunnen zijn.

HENNIE HARINČK

Burny Bos, 'Mijn vader woont in Rio'(Uitgeverij Leopold 1990, ISBN 90 258 3 1)

...JOHANNES PAULUS II... ....de eerste onder zijn gelijken...

Patriarch Demetrios was voorstander van oecumene

ISTANBUL - De oecumenische patriarch Demetrios I, geestelijk leider van de 250 miljoen oosters-orthodoxe christenen in de wereld, is in de leeftijd van 77 jaar overleden. De patriarch was na een hartaanval opgenomen in een Amerikaans ziekenhuis in Istanbul. Hij is 77 jaar geworden.

Demetrios, die in 1972 oecumenisch patriarch werd, was een warm voorstander van de dialoog met andere christelijke kerken. Twaalf jaar geleden kwam hij met paus Johannes PAulus II overeen de banden tussen de oosters-orthodoxen en Rooms-katholieken te intensiveren. De Heilige synode van het patriarchaat benoemde mgr. Bartholomeus, bisschop van Chalkidonos, als tijdelijk opvolger van Demetrios. Hij werd later ook als de definitieve opvolger van Demetriss aangewezen.

Demetrios werd begraven op de Maria-begraafplaats in Istanbul, na een mis-viering in het patriarchaat in Fanar, de Griekse wijk in de oude stad. Vele metropolieten uit het buitenland zullen aanwezig zijn bij de plechtigheid. De opvolger van Demetrios werd gekozen uit de vijftien leden tellende Heilige synode. De namen moesten daarna worden voorgelegd aan de Turkse regering, die moest instemmen met de benoeming. Daarna kwam de synode opnieuw bijeen om uit de door Ankara goedgekeurde kandidaten de opvolger te kiezen.

BEMOEIENIS

De Turkse bemoeienis met de benoeming van de patriarch stamt uit 1923, toen in het verdrag van Lausanne de status van de Grieks-orthodoxe minderheid in Turkije en de Islamitische minderheid in Griekenland werd vastgelegd. Het verdrag bepaalt dat de patriarch, de twintig geestelijken die hem omringen en de stafleden de Turkse nationaliteit moeten hebben.

De nieuwe oecumenische patriarch krijgt vooral te maken met de herrijzing van de oosters-orthodoxe kerken in Oost-Europa en de Sovjetunie. Een teken dat het patriarchaat aan invloed wint, vormde enkele maanden geleden het bezoek van de Russisch-orthodoxe patriarch Aleksej II, die bij die gelegenheid 'Constantinopel' als de moederkerk erkende.

VERSTERKING

Toen Demetrios in 1972 aantrad, pleitte hij voor versterking van de banden met Rome. "We moeten systematisch proberen om de eenheid van alle orthodoxen en van alle christenen veilig te stellen." Hij zei dat orthodoxen zich "ernstige inspanningen" zullen getroosten om tot een volledige verzoening te komen met de Roomskatholieke kerk. Opvallend was dat Demetrios de paus "de eerste onder zijn gelijken" noemde.

Paus Johannes Paulus gebruikte in 1979 zijn eerste buitenlandse reis voor een bezoek aan de orthodoxe patriarch. Bij die gelegenheid besloten de twee kerkleiders tot een theologische dialoog tussen alle orthodoxe kerken en de RK kerk. Dat was voor het eerst sinds het schisma van 1054.

Verleden jaar nog liet Demetrios weten dat hij zware wolken boven de oecumene zag hangen. In een brief aan de paus sprak hij zelfs van een crisis. Oorzaak vormen de met Rome geunieerde orthodoxe kerken, die de oosterse liturgie volgen maar de paus als hoofd van de kerk erkennen. Maar de patriarch zag geen gevaar voor de "vruchtbare theologische dialoog" en vertrouwde erop dat God de crisis gebruikte om de gelovigen te beproeven.

Volgens oprichter Edelstein van Kerk en Perestroika:

Een op twee orthodoxe priesters werkte voor KGB

MOSKOU - Eén op de twee Russisch-orthodoxe priesters was openlijk of in het geheim KGB-verklikker, is de mening van priester Georgij Edelstein. Hij is een van oprichters van de beweging 'Kerk en Perestroika', die het recht op godsdienstvrijheid verdedigt.

Volgens Edelstein kon zonder goedkeuring van de KGB geen bisschop benoemd worden. Dat gold nog meer voor de benoeming van de leden van de heilige synode. "Voor de mislukte staatsgreep in de Sovjetunie heeft de kerkelijke hiërarchie jarenlang met de geheime dienst KGB samengewerkt", zei Edelstein in het tijdschrift 'Argumenty i fakty'. Als dank voor deze diensten werden de geestelijken met hulp van de geheime dienst naar een rijkere parochie overgeplaatst. Ook Edelstein is door een KGB-agente gevraagd of hij wilde samenwerken met de geheime dienst.

Volgens de Russische priester is vooral de afdeling buitenlandse betrekkingen van het patriarchaat in Moskou door de KGB beïnvloed. Dit gebeurde met name in de tijd dat metropoliet Filaret van Minsk de leiding had. Dit veranderde na 1989 enigszins onder zijn opvolger, metropoliet Kyrill van Smolensk.

De KGB-afdeling die de kerken controleerde, is onlangs opgeheven. De nieuwe leider van de KGB, Vadim Bakatin, vindt dat de activiteiten van deze afdeling in tegenspraak zijn met de nieuwe grondwet en de nieuwe godsdienstwet.

Incident tussen priester en politie-officier

Jezuïet die opkomt voor indianen gemolesteerd

GEORGETOWN - Op het platteland van Guyana heeft zich het zoveelste incident afgespeeld tussen de overheid en de rooms-katholieke kerk. Een politie-officier eiste van de pater jezuïet Matthew d'Souza onder meer diens papieren toen hij zich bezig hield met informeren over de verlangens die leven onder de Amerindianen.

Het incident deed zich voor in Aishalton in South Rupununi waar een bijeenkomst werd gehouden over de resoluties welke tijdens een conferentie van de Amerindianen in de hoofdstad Georgetown waren aangenomen. De politieman vroeg de pater of hij diens papieren mocht inzien waaruit moest blijken of de priester wel toestemming had naar dit dorpje te gaan.

NIET GEMELD

Ook wilde de politie-officier weten waarom de priester zich niet eerst bij het politiebureau had gemeld, toen hij in Aishalton kwam. Pater d'Souza die vroeger decaan is geweest van de onderwijsfaculteit van de universiteit van Guyana gaf de agent te verstaan dat hij volgens de vergunning van het ministerie van Regionale ontwikkeling de kapitein van de stad op de hoogte moest stellen van zijn bezoek. De politie-officier was het daarmee niet eens en herhaalde dat de priester zijn aanwezigheid bij de politie had moeten melden.

Op de politiewacht kwam het tot een discussie over de organisatie van Amerindianen, haar doeleinden enz. De politieman wees er op dat het partij-mensen niet was toegestaan lid te worden van de organisatie APA van de Amerindianen. Op zijn beurt probeerde de priester aan de politie-officier uit te leggen dat de APA geen enkele politieke binding heeft en openstaat voor alle Amerindianen, zonder onderscheid. De politie-man had echter zo zijn eigen gedachten over deze zaak: die priester was volgens hem bezig geweest de mensen om te praten om de regering omver te werpen. Tegen deze bewering protesteerde pater d'Souza met kracht. Hij daagde de politie-officier uit op grond van deze bewering hem te dagvaarden voor subversieve praktijken. "We zullen een onderzoek instellen", aldus de officier die niet verder wilde gaan.

De huidige machthebbers in Guyana weten blijkbaar niet goed weg met de Amerindianen en het feit dat deze zich willen organiseren. Overigens kan hetzelfde gezegd worden van de oppositiepartij PPP van Cheddi Jagan. Bij een eerdere vergadering in Sawariwau in Midden Rupununi hadden aanhangers van de regeringspartij kwaadaardige geruchten verspreid over de APA. Degene die de toespraak zou houden op die bijeenkomst zou minderwaardig hebben gesproken over de zwarten en zou ook hebben opgeroepen de wapens ter hand te nemen. De PPP ging nog wat verder. Bij die partij wist men dat er wapens verspreid zouden worden onder de degenen die de bijeenkomst zouden bijwonen.

De Amerindianen proberen zich niet van de wijs te laten brengen door deze geruchten en door de vijandige houding van de overheid. Tijdens hun algemene vergadering in april hadden zij duidelijk gesteld dat zij geen politieke partij waren en ook niet van plan waren aan partijpolitiek te gaan doen.

Uiterst lauwe reacties op discussiestuk Rome

Vaticaan: geen haast met Afrikaanse bisschoppensynode

VATICAANSTAD - De bisschoppensynode over Europa van komende maand zou het bijna doen vergeten, maar in het Vaticaan wordt al bijna drie jaar gewerkt aan een bijzondere bisschoppensynode over het armste continent: Afrika. De synode zou moeten gaan over 'De kerk in Afrika op weg naar het derde millennium', maar als het Vaticaan evenveel haast maakt als tot dusver, moeten de woorden 'op weg naar' nog vervangen worden door 'in'.

De synode zal worden gehouden, stelt het Vaticaan het slinkende aantal Afrikaanse katholieken gerust dat nog voor de synode warm loopt, maar het tijdstip en de plaats (een stad in Afrika of toch Rome?) zijn nog altijd niet vastgesteld. Paus Johannes Paulus II kondigde de synode aan op 6 januari 1989. Zij zou een impuls moeten geven aan de verbreiding van het geloof in Afrika.

Het aantal katholieken in Afrika wordt op 87 miljoen geschat en hun aantal groeit jaarlijks met ongeveer 3,5 procent. Het aantal priesterstudenten steeg tussen 1978 en 1988 van ruim 5600 naar bijna 13.500, maar deze groei is volstrekt onvoldoende om de toeneming van het aantal gelovigen bij te benen. Er is ongeveer één (buitenlandse) priester op vijfduizend katholieken.

AANSLUITING

De paus sloot met zijn aankondiging aan bij een wens die al langer onder de Afrikaanse bisschoppen en theologen leefde. In navolging van Medellin, waar in 1968 de Latijnsamerikaanse bisschoppenconferentie het antwoord van de kerk op de problemen van hun gebied formuleerde, wilden zij op een Afrikaans concilie spreken over tal van voor Afrika belangrijke problemen als de verwerking van Afrikaanse invloeden in de liturgie, oecumene, de houding tegenover de Islam, de groei van de sekten en niet in de laatste plaats politiek en gerechtigheid.

Al een dag na de aankondiging van de paus toog een commissie van Afrikaanse kerkleiders en leiders van Vaticaanse departementen aan de slag. De paus, die al vijf reizen naar Afrika heeft ondernomen - de zesde is in februari 1992 -, gaf haar de opdracht dat de synode zou moeten gaan over de vraag, hoe de Afrikaanse kerk zich vanuit een werkelijk Afrikaanse identiteit zou kunnen voegen in de wereldkerk.

Een jaar na de instelling van de commissie waren de lineamenta (voorbereidend document) in concept gereed, maar het Vaticaan treuzelde met de publikatie ervan, volgens sommigen omdat Vaticaanse congregaties elkaar tegenwerkten. Sommige congregaties zouden namelijk vrezen dat de synode een bezinningsproces binnen de Afrikaanse kerken op gang zou brengen dat zij niet meer in de hand zouden kunnen houden.

ZEER ALGEMEEN

Aartsbisschop Henri Teissier van Algiers is het wachten in juli 1990 beu. Hij hekelt tegenover de pers de traagheid van het Vaticaan en de pogingen van Rome om alles in eigen hand te houden. Het is waarschijnlijk toeval, maar in dezelfde maand als Teissiers woede-uitbarsting verschijnen de lineamenta. De Afrikaanse bisschoppen moeten voor 1 november op 81 vragen antwoord hebben gegeven. De antwoorden zullen door de voorbereidingscommissie worden verwerkt i[n] het werkdocument voor d[e] synode. Na een kort histo[ri]risch overzicht worden d[e] noodzaak en de aard van d[e] evangelisatie van het Afri[ka]kaanse continent aan de or[de] gesteld, gevolgd door vi[jf] onderwerpen: Evangelisati[e], inculturatie (verwerking va[n] de Afrikaanse cultuur [in] onder meer de liturgie), di[a]loog en oecumene, vrede e[n] gerechtigheid en het gebru[ik] van de moderne communica[tie]tiemiddelen. De vragen zij[n] zeer algemeen gesteld. H[et] wordt amper duidelijk d[at] het gaat om een docume[nt] ter voorbereiding van e[en] synode over Afrika.

De reactie van de Afri[ka]kaanse katholieken op d[e] linaementa was lauw, ook omdat de meesten van he[t] niets van een synode wete[n]. Een van de weinige reactie[s] was een gebed voor he[t] slagen van de synode van d[e] Sudanese bisschoppen. D[e] paus was er zich kenneli[jk] ook van bewust, dat d[e] synode niet bij iedereen lee[ft]. Tijdens zijn bezoek a[an] Rwanda in september vo[rig] jaar spoorde hij de gelovig[en] aan "de grote synodeto[cht] aan te vatten" en hun idee[ën] en ervaringen te delen m[et] de bisschoppen.

UNIEKE KANS Volge[ns] hoofdredacteur Rena[to] Kizito Sesana van h[et] Kenyase blad 'New Peop[le'] wordt de lauwe reactie on[der] meer veroorzaakt doordat [de] door hongersnood [en] armoede geteisterde Af[ri]kanen wel iets anders a[an] hun hoofd hebben dan e[en] bisschoppensynode. Bov[en]dien is de 'infrastructuur' [in] Afrika heel wat slechter d[an] in Europa. De secretaria[ten] van de bisschoppenconfere[n]ties zijn nauwelijks bema[nd] en de communicatie tuss[en] de bisschoppen is slecht.

Maar volgens Sesana [is] het gebrek aan belangst[el]ling ook aan Rome te wijt[en]. Sommige kerkelijke leid[ers] vinden dat Rome de orga[ni]satie naar zich toe he[eft] getrokken en daarom o[ok] maar "de show moet mak[en]". Ook vrezen sommige Af[ri]kaanse kerkleiders dat e[en] kritische reactie op de lin[ea]menta hun populariteit [in] Rome niet zal vergroten.

Ondanks alle bezwa[ren] vindt Sesana toch e[en] unieke kans voor de Af[ri]kaanse kerk om haar eig[en] identiteit mede te bepal[en], al was het alleen maar om[dat] het misschien vijftig jaar [zal] duren, voordat er weer e[en] synode over Afrika wordt ge[hou]uden.

...DEMETRIOS I...
...voorstander christelijke dia loog...

Oecumenische vergadering in Brazilië

Zorg over veranderingen in ecologie van Amazonië

BELEM - De kerken maken zich ernstig zorgen over de gevaren van de ecologische veranderingen in het Amazonegebied. Dit bleek tijdens een recente internationale oecumenische vergadering in het Braziliaanse Belem.

Ook zijn de kerken bezorgd over de inwoners van dit gebied die in hun bestaan worden bedreigd: De indianen, de rubbertappers, de boeren die hun land zijn kwijt geraakt en de goudzoekers. Aan het einde van de conferentie riepen de deelnemers de kerken en sociale organisaties in Latijns-Amerika en in het Westen op om de Amazone te beschermen. Met de VN-conferentie over milieu en ontwikkeling, volgend jaar in Rio de Janeiro, in het vooruitzicht vinden de deelnemers het van groot belang dat de kerken zich eenduidig voor bescherming van het Amazonegebied uitspreken.

Tijdens de oecumenische bijeenkomst bleek dat de opkomst van de industrie enorme gevolgen voor het milieu en de bevolking heeft gehad. "De vooruitgang heeft de indianen honger, ziekte en dood gebracht. Je kunt spreken van een volkerenmoord", zei Orlandino Bare van de vereniging van Indiaanse volken.

Socioloog Lucio Flavio Pinto was van mening dat door de ontwikkelingen in de Amazone twaalf procent van het regenwoud is verwoest. "De Westerse industriestaten zijn door hun deelname aan grote industriele projecten, zoals ijzermijnen en stuwdammen, hiervoor medeverantwoordelijk", aldus Pinto. Hij is lid van de Raad van Kerken en van de Lutherse kerk in Brazilie, die de conferentie heeft georganiseerd.

Circa zeventig vertegenwoordigers van de kerken en basisbewegingen hebben aan het begin van de conferentie bekeken hoe vaak er in het Amazonegebied van verstoring van de natuur, landconflicten en omstreden grote projecten sprake is. Verder heeft de Evangelische kerk in Duitsland (EKD) onderzocht welke effecten de ontwikkelingsprojecten op het milieu in de Amazone hebben. Het rapport hierover is tijdens de conferentie overhandigd.

Volgens protestantse kerken:

RK Kerk en Evangelicals gaan voorbij aan armen

SALVADOR - De Rooms-katholieke kerk en de onafhankelijke evangelische groeperingen in Latijns-Amerika zijn slechts uit op macht en willen niets te maken hebben met de armen. Tot die conclusie zijn vertegenwoordigers van 21 Latijnsamerikaanse protestantse kerken gekomen op een conferentie in Brazilie.

Rooms-katholieke en evangelische evangelisatieprogramma's zijn voornamelijk gericht op de gewone en gegoede burgers. Zij krijgen een conservatieve boodschap voorgeschoteld en worden vooral opgeroepen zich te bekeren van hun wereldse gedrag. Aan de mensen in de marge hebben de kerken geen boodschap.

BELANGRIJKER

De 120 protestantse afgevaardigden hoorden uit de mond van de Rooms-katholieke hoogleraar Jose Beozo dat het Vaticaan gehoorzaamheid aan het kerkrecht belangrijker vindt dan het profeti[sch] getuigenis. Seminaries [en] andere kerkelijke centra w[or]den scherp gecontroleerd, th[eo]logische vrijheden word[en] aan banden gelegd, ald[us] Beozo.

Volgens Bevrijdingsthe[o]loog Julio de Santa A[na] heeft Latijns-Amerika zich "in een van de groot[ste] economische en sociale [cri]ses" bevindt, vooral beho[ren] aan belijdende kerken [zich] zich solidair verklaren m[et] de armen. Juan Schvindt v[an] de Latijnsamerikaan[se] Raad van kerken pleitte vo[or] een passend antwoord op [de] pogingen van evangelisch[e] groeperingen om via de m[as]samedia nieuwe gelovig[en] onder de rijken te winnen.

De protestantse afgeva[ar]digden waren in Brazilië b[ij]een ter voorbereiding op [de] aanstaande algemene verg[a]dering van de Wereldra[ad] van Kerken. Deze Asse[m]blee wordt in februari 19[9..] gehouden in de Australisch[e] stad Canberra, onder [het] motto 'Kom Heilige Gee[st], vernieuw de hele schepp[ing]

Stofdeeltjes weerkaatsen het zonlicht

OFDEELTJES in de lucht erkaatsen het zonlicht. Dit vooral te merken op dagen nneer het zonlicht wordt emperd door luchtverontniging. Deze stofdeeltjes rmen ook de kernen van lkendruppels die op hun urt het zonlicht weeratsen.

laatste decennia neemt aantal stofdeeltjes in de nosfeer toe. De extra zonhtweerkaatsing zou een nperatuurdaling kunnen oorzaken in dezelfde orde grootte als de temperarstijging door broeikassen. ECN (Energieonderk Centrum Nederland) te tten en zusterinstituut L (Brookhaven National boratory) uit de Verenigde ten gaan samen onderken wat de invloed is van zwevende stofdeeltjes op peratuurveranderingen. onderzoek wordt vert met behulp van meetgtuigen en wolkenkas, waarin kunstmatig ken worden gemaakt.

Bomen vertellen ons eer over temperatuur

ARRINGEN van oeroude en in Tasmanië - een nd ten zuiden van ralië - tonen aan dat het aat sinds 1965 ongewoon m is geweest, een ven dat de theorie over broeikaseffect lijkt te erschrijven.

rikaanse en Australische erden hebben monsters men uit de stammen 23 huonpijnbomen, conidie duizenden jaren unnen worden. Daaruit dat de groeiringen die jaren tussen 1965 en waren gevormd, groter n dan alle andere van oorgaande 1089 jaar.

nderzoekers zeggen dat versterkte groei zou en wijzen op een klimasche verandering. De zochte bomen groeien n afgelegen berggebied et Australische eiland, n plaats 'waar de mens invloed heeft doen n', zei Pieter Tans, een onderzoekers. De huonoom groeit langzaam en zeker 2000 jaar oud en. In elk groeiseizoen t de stam een nieuwe nlaag. In warme jaren t deze ring breder dan ude jaren, wanneer de wordt geremd.

en speciaal boorinstrut hebben de wetenschapmonsters uit de men van de bomen men. Aan de hand an kan de chronologie etst worden van de tussen de jaren 900 en Smalle jaarringen, verakt door koud weer, en gevonden voor de n 1898 tot 1913. In het rige Nieuw Zeeland en juist in die jaren de te temperaturen uit de iedenis gemeten.

e jaarringen werden den voor de perioden 000, 100-1190 en 1475- De periode 1100-1190 overeen met wat d staat als de Warme e van de Middelen. Geen van de en haalt echter de e van de groeiringen 965-1988.

l een verband met het aseffect voor de hand aarschuwen de wetenrs dat de afwijkingen eeds kunnen worden schikt onder 'natuurvariaties' en dat meer oek nodig is om de g van het broeikaseffomstotelijk vast te

Een van de methoden die daarvoor kan worden gebruikt is het meten van een isotoop met de naam koolstof 13. Het koolstof-13-gehalte in een jaarring verraadt de hoeveelheid kooldioxide die op dat moment in de atmosfeer moet hebben gezeten.

Kooldioxide, methaangas en industriële uitlaatgassen worden verantwoordelijk gehouden voor de vorming van een onzichtbare 'deken' in de dampkring die zonlicht doorlaat, maar de zonnewarmte niet meer loslaat. Kooldioxide wordt voornamelijk veroorzaakt door de verbranding van fossiele brandstoffen als olie, aardgas en kolen.

Pierre-Gille de Gennes (Natuurkunde).

Richard Ernst (Chemie).

Hevige concurrentie notebook computers

DE CONCURRENTIE op de toch al overvolle notebookcomputermarkt neemt met de introductie van de Apple-notebooks die vorige week ook op Curaçao in het ITC werden gedemonstreerd, nog verder toe.

Op deze markt, waar overigens de Eindhovense electronica-gigant Philips eveneens aspiraties heeft, lanceerde Apple drie apparaten die een kleinere versie zijn van de schootcomputers (laptops).

Door middel van een peperdure reclamecampagne in de diverse landen, probeert Apple de concurrentie de loef af te steken. Tot nu toe zijn die pogingen niet erg succesvol. De notebook-markt wordt door de computerdeskundigen gezien als dè groeisector voor de high-technindustrie. Terwijl de verkoop van de 'gewone' personal computer lagere groeicijfers laat zien, is de notebook een uitzondering.

In 1991 wordt een wereldafzet verwacht van 1,5 miljoen eenheden. Twee jaar later moet de afzet van deze kleinere schootcomputer omhoog zijn geschoten naar vier miljoen exemplaren. De afzet wordt tot nu toe nog gedomineerd door Toshiba uit Japan, Zenith - een Amerikaans onderdeel van de Franse staatsonderneming Bull - en Compaq uit de Verenigde Staten.

Apple lanceerde twee jaar geleden al een schootcomputer, maar de klanten waren niet erg tevreden over het ruim zes kilo zware electronische apparaat.

De verkoop werd een flop en de verantwoordelijke produktieleider moest zijn biezen pakken. Dat was een bewijs dat gevestigde computerproducenten als Apple en IBM moeite hadden met de snelle technische en commerciële ontwikkeling.

IBM lanceerde een paar jaar geleden een draagbaar apparaat, maar ook deze introductie flopte. In maart kwam IBM, na twee mislukte pogingen, opnieuw met een schootcomputer op de markt.

STICKER

Ook Philips ziet de notebookmarkt als een groeimarkt. Het broertje van de laptop wordt nu nog grotendeels gemaakt door een Taiwanese producent die de spullen voorziet van een Philips-sticker. Begin volgend jaar hopen de Eindhovenaren in het Taiwanese plaatsje Chungli een eigen fabriek te laten draaien.

De plannen zijn ambitieus. Philips verwacht de verkoop van de notebooks te kunnen laten groeien van 40.000 exemplaren in 1991 tot ongeveer 200.000 apparaten in 1993. Daarmee wil het concern vijf procent van de wereldmarkt in handen krijgen.

ECO-NOTEN

Het DUITSE technologieconcern Mannesman wil nog voor het einde van dit jaar een meerderheidsbelang kopen in VDO Adolf Schindler, een Duitse fabrikant van auto-onderdelen. VDO behaalde vorig jaar met 14.000 medewerkers een omzet van 2,2 miljard mark.

***

SONY brengt een deel van Sony Music, de nieuwe naam van de VS-CBS die het concern enkele jaren geleden overnam, naar de beurs. Het gaat om ongeveer twintig procent ofwel achttien miljoen aandelen. Sony staat er financieel minder goed voor. De vorige week werd bekend dat er in 1992 veel minder zal worden geïnvesteerd dan de bedoeling was.

***

SIEMENS wil voor de resterende 22 procent in Siemens/Nixdorf Informationssystemen (SNI) ongeveer twee miljard mark betalen. Eerder werd bekend dat Siemens per aandeel 225 mark biedt. Onlangs stond de koers van SNI op 180 mark.

***

Het tekort op de lopende rekening van de BRITSE betalingsbalans heeft in september 529 miljoen pond sterling (Nf 1,73 miljard) bedragen tegen een herzien tekort van 596 miljoen pond in augustus. Het tekort op de handelsbalans verminderde van 796 miljoen tot 729 miljoen pond (Nf 2,38 miljard).

***

Fina: minder winst

NEW YORK - De winst in het derde kwartaal dit jaar van de oliemaatschappij FINA bedroeg 7,7 miljoen dollar tegen 26,4 miljoen dollar in hetzelfde kwartaal vorig jaar. De terugval is vooral te wijten aan lagere marges op olieproducten en lagere aardgasprijzen.

Nobelprijswinnaars natuur- en scheikunde

Richard Ernst: belangrijke bijdrage NMR spectroscopie

DE NOBELPRIJS voor scheikunde 1991 is vorige maand toegekend aan de Zwitser Richard R. Ernst. Ernst (58), hoogleraar fysische chemie aan de Eidgenössische Technische Hochschule in Zürich, krijgt de ongedeelde Nobelprijs voor zijn fundamentele bijdragen aan de ontwikkeling van de hoge-resolutie kernspin resonantie (NMR) spectroscopie.

De NMR spectroscopie heeft zich, aldus de Koninklijke Zweedse Academie van Wetenschappen, de laatste twintig jaar ontwikkeld tot 'wellicht de belangrijkste analytische techniek in de scheikunde'.

Die ontwikkeling is vooral te danken aan een dramatische toename in zowel de gevoeligheid als de resolutie van de instrumenten, twee gebieden waarop Ernst 'meer heeft bijgedragen dan wie dan ook'.

Bij kernspin resonantie (NMR) spectroscopie registreert men energie-overgangen van atoomkernen die zich oriënteren in een magnetisch veld. Wanneer men een onbekende stof in een magneetveld plaatst, gedragen sommige atoomkernen (waaronder die van het eenvoudigste element waterstof: protonen) zich als microscopische magneetjes. Deze *kernspin*-magneetjes kunnen zich, overeenkomstig de wetten van de quantum mechanica, op slechts enkele manieren richten ten opzichte van het magnetische veld. Met deze oriëntaties corresponderen verschillende energieniveaus, en de NMR techniek berust nu op het feit dat men de kernspins in het magnetische veld tussen deze niveaus heen en weer kan laten springen door energie aan te bieden in de vorm van radiogolven van de juiste frequentie.

De frequentie wordt tijdens het experiment gevarieerd. Wanneer ze precies gelijk is aan de karakteristieke frequentie van de kernen (de resonantiefrequentie), verkrijgt men een signaal. Een NMR spectrum is een diagram waarin de piekvormige signalen staan uitgezet als functie van de radiofrequentie.

Dat NMR zo bruikbaar is voor de structuurophelderling van verbindingen komt doordat de resonantie-frequenties niet alleen afhangen van de atoomkernen zelf, maar ook van de chemische omgeving waar ze inzitten. Afhankelijk van atomen en atoomgroepen in de buurt verschuiven de pieken en het blijkt mogelijk om uit de piekpatronen de struktuur van een verbinding af te leiden.

De eerste succesvolle experimenten met NMR werden al in de jaren veertig gedaan. De Zwitser Felix Bloch en de Amerikaan Edward Mills Purcell kregen daarvoor al in 1952 een Nobelprijs natuurkunde. In zijn Nobelrede van toen stipte Purcell reeds de mogelijkheid aan van het gebruik van de techiek voor chemische analyse.

Richard Ernsts eerste doorbraak in het NMR-veld dateert uit de jaren zestig, toen hij als onderzoeksmedewerker verbonden was aan het bedrijf Varian Associates in het Californische Palo Alto. Samen met de Amerikaan W.A. Anderson ontdekte hij in 1966 dat de gevoeligheid van NMR spectra ongeveer een factor 100 kon worden vergroot door het te onderzoeken monster in plaats van aan een langzame, radio frequentie-variatie te onderwerpen aan een reeks korte, intense *pulsen* van verschillende frequenties. In deze verbeterde versie wordt het signaal uitgezet als functie van de tijd na de puls.

De jaren zeventig boden verdere stormachtige ontwikkelingen. Onder meer door de introductie van supergeleidende magneten namen de resolutie en gevoeligheid van de NMR spectroscopie drastisch toe, waardoor de techniek steeds grotere en ingewikkelder moleculen aankon. Voor macromoleculen als eiwitten en nucleïnezuren was echter een tweede doorbraak nodig, en deze werd in 1975-76 opnieuw door de groep van Ernst bereikt door de introductie van de zogeheten tweedimensionale (2D) en de 2D-*Fourier Transform* NMR.

Door deze innovaties, en later ook door de introductie van drie- en meerdimensionale NMR, is de NMR techniek tegenwoordig een serieuze concurrent geworden voor röntgendiffractie bij de struktuuropheldering van macromoleculen. Het grote voordeel van NMR boven traditionele röntgendiffractie is dat de macromoleculen niet hoeven te worden gekristalliseerd (iets dat bij eiwitten vaak mondjesmaat en soms helemaal niet lukt), maar gewoon in watere oplossingen kunnen blijven - een toestand die bovendien fysiologisch veel realistischer is.

De NMR techniek is uit de tegenwoordige chemie niet meer weg te denken. Ze wordt gebruikt als hulpmiddel bij de identificatie van verbindingen, maar ook bij onderzoek naar de snelheid van chemische reacties en de beweging van moleculen in vloeistoffen. Daarnaast wordt NMR in de biologie en de geneeskunde toegepast, onder meer in de variant van 3-D beeldvormingstechniek.

Ernst is de vijfde Nobelprijswinnaar chemie uit Zwitserland. Volgens prof.dr.R. Kaptein, hoogleraar NMR-spectroscopie van het Bijvoet Centrum voor Biomoleculair Onderzoek in Utrecht, komt de toekenning 'niet onverwacht'. Hij omschrijft Ernst als een 'intellectuele gigant' die als geen ander het hele NMR-gebied beheerst.

Volgens Kapitein is Ernst een aimabele, wat gereserveerde man die niet graag op de voorgrond treedt. Medewerkers van Ernst vertelden dat hij het instituut doorgaans het eerst (om 7 uur s'morgens) binnenkomt en het laatst (7 à 8 uur 'savonds) weggaat. Zijn hobby, cellospelen, is hierdoor de laatste jaren wat in het gedrang gekomen.

Ernst publiceerde in 1987 een standaardwerk over NMR spectroscopie. Daarnaast is hij de auteur van 200 wetenschappelijke artikelen en houder van 15 patenten.

DE GENNES

Het theoretische werk van de winnaar van de Nobelprijs natuurkunde, de Fransman prof. dr. Pierre de Gennes, wordt volgens collega's vooral gekenmerkt door praktische aanleidingen en briljante eenvoud. Volgens de natuurkundige prof.dr. W.H. de Jeu van de Open Universiteit te Heerlen die hem persoonlijk goed kent, is hij een 'man van glamour, maar dan van de goede soort'. Een dynamische, dominerende persoonlijkheid, groot van postuur en aantrekkelijk voor vrouwen, reist hij rond als een soort handelsreiziger in natuurkunde met 'steeds het goede verhaal in de juiste context'.

De Gennes, die de prijs kreeg voor zijn fundamentele bijdragen aan de beschrijving van het gedrag van vloeibare kristallen en polymeren, houdt zich op het ogenblik bezig met het verschijnsel adhesie. Hij is, naar hij zelf verklaarde, erg geïnteresseerd in de eigenschappen van krachtlijnen.

De Gennes heeft vele contacten in Nederland, onder andere als adviseur van het Nat Lab van Philips in Eindhoven. In februari ontving hij de Lorentz Medaille van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen, een prestigieuze prijs die maar een maal in de vier jaar wordt uitgereikt.

Philips audio-video zonder moeilijke knoppen

PHILIPS constateert een groeiende belangstelling voor hifi en nieuwe tv-produkten. Een sterke troef voor de komende jaren moet de DCC worden, de digitale cassettespeler met CD-kwaliteit, maar gewoon met de oude en vertrouwde bandjes te gebruiken. De DCC zal nog inniger door het publiek omarmd worden dan destijds de CD, meent Philips.

Philips Nederland heeft aan de vooravond van de grote Funkausstellung in Berlijn, haar nieuwe marktlijnen gepresenteerd. Philips verwacht interessante ontwikkelingen op het gebied van de CD, de CD-I (Interaktief) en noviteiten als de CD-Foto, waarmee honderd foto's op een schijfje gezet kunnen worden en via de speler bekeken worden. Maar ook zijn deze elektronische foto's af te drukken.

Vorig jaar werden er in de hele wereld 970 miljoen CD's verkocht, 260 miljoen grammofoonplaten, 970 miljoen voorbespeelde cassettebandjes en 1600 miljoen blanco bandjes. Nederland is een koploper bij de consumentenlanden. Per gezin staan daar 4 radio's, 2,5 cassettespelers, 0,6 CD-spelers en 1,5 tv-toestellen.

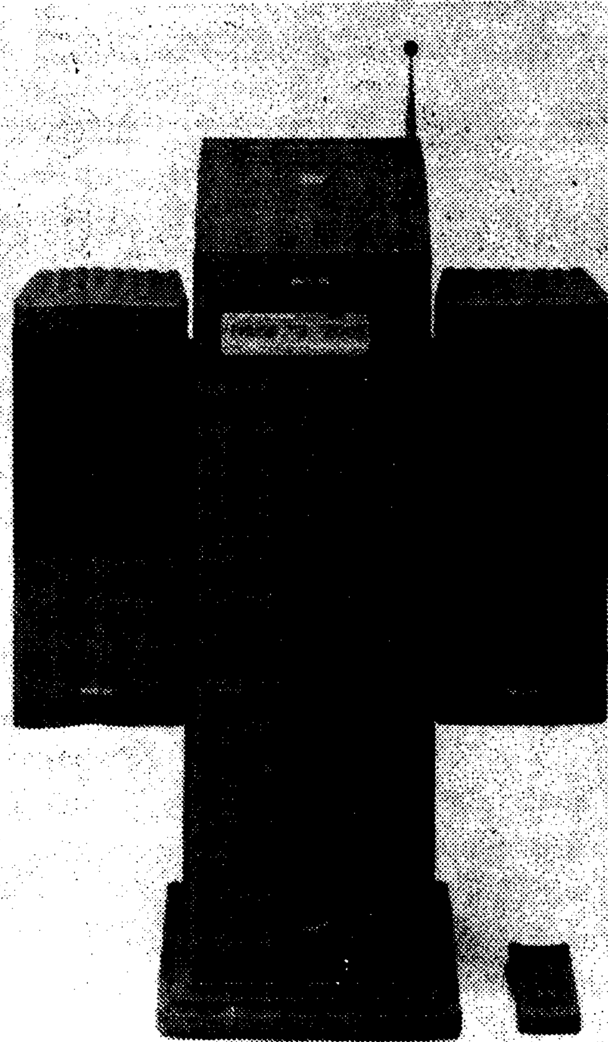
Het publiek laat zich niet alleen door kwaliteit leiden, maar bij 51 procent is de vormgeving de belangrijkste aankoopfactor. De consument wil ook langzamerhand af van het 'zwarte dozen syndroom'. Niet meer die vierkante, zwarte bakken, horizontaal opgesteld en vaak opgebouwd uit losse onderdelen, maar complete systemen met 'soft touch anthraciet' (dat ook zacht aanvoelt) stijl en een groot bedieningsgemak.

Veel nadruk ligt op 'ease control'. Iedereen moet met een apparaat kunnen omgaan en ook jonge mensen hebben vaak moeilijkheden met de veelheid van knoppen en functies. Dat moet anders. De 'digital easy control'-sets hebben een slimme eenknopsbediening.

Vanuit de stoel is alles te doen. Een andere benadering door het publiek is door Philips vertaald in de Philips Collection, waarbij meer nadruk wordt gelegd op design. Een primeur hierbij is de Flexisound hoofdtelefoon. Dat is een draadloze hoofdtelefoon die niet werkt met het bekende en kwetsbare infrarood, waarbij je in de buurt van de bron moet blijven. De Flexisound werkt met een FM-zendersignaal dat dwars door muren, plafonds en dergelijke gaat. Dit systeem wordt voor het eerst toegepast in een portable CD-speler, maar kan straks ook in andere bronnen gebruikt worden.

Belangrijkste ontwikkeling bij de televisie is de 100 herz machine. Bij gewone televisies wordt het beeld 50 keer per seconde ververst. Dat is net iets te weinig voor het kieskeurige menselijke oog. Met 100 gaat het dubbel zo snel en je bent voorgoed verlost van flikkeringen en trillingen die het oog vermoeien. Voorts wil Philips er vooral op wijzen dat men niet per se moet wachten op het HDTV-systeem. Ook de tussenliggende modellen bieden veel noviteiten, waaronder 100 Herz en handige installatiemenu's. HDTV werkt zoals bekend met een breedtehoogte verhouding van 16-9 (een gewone tv heeft de verhoudingen 4:3). Nu is er ook een videorecorder gemaakt die dit brede beeld kan opvangen en weergeven.

Philips brengt deze maanden ook de eerste digitale satellietradio (DSR) tuner die ruisvrij signalen over een breed spectrum kan ontvangen, met een kwaliteit iets minder dan die van de CD. In Nederland zal men via diverse kabelnetten digitale satellietradio door gaan geven.

B-52 bommenwerpers kunnen in de mottenballen

'We hebben de oorlog gewonnen'

'GESLOTEN, we hebben de oorlog gewonnen'. Het staat in slordig handschrift, als een vluchtige kattebel, op een stuk papier dat aan de deur is geplakt van een van de personeelsbunkers van Minot Air Force Base in de koele prairie van North Dakota. De mannen zijn naar huis. Ze hebben de atoombommen uit de buiken van de B-52 bommenwerpers geladen en de kruisraketten van de vleugels gehaakt. Drieëntwintig jaar lang, sedert twintig B-52's in 1968 op deze basis werden gestationeerd, zijn de bemanningen de gevangenen geweest van de onverbiddelijke schema's van Amerika's onafgebroken nucleaire paraatheid.

Zeven aaneengesloten etmalen per maand leed in of pal naast 'zijn' B-52, het kolossale achtmotorige 'stratofort' dat decennia achtereen de lange arm is geweest van Amerika's atomaire wereldmacht. Een enkele B-52 met volle lading kan de hele Sovjetunie vernietigen. De VS beschikken over een vloot van 250 B-52's, verdeeld over 12 thuisbases.

Slapen deden de 'ridders van de nucleaire eeuw' op Minot Air Force Base in ondergrondse bunkers. Met de pieper en het kaartje met de lanceer- en afwerpcodes naast het hoofdkussen. Tijdens de waakuren was er een klein recreatiecentrum en een bioscoop beschikbaar, waar de blauwe pickup trucks met zwaailichten altijd klaarstonden om in geval van alarm de mannen naar de vliegtuigen te racen.

En er was één gebouw waarin de wakers over de westerse veiligheid tijdens de parate week vrouw, kind en vriendin konden ontmoeten. Hormone Hall noemden ze die voorziening. 'Gesloten, we hebben gewonnen'. Na een militair atoomtijdperk van nog net geen halve eeuw.

Het einde van de koude oorlog is voor deze Amerikaanse militairen wel heel plots gekomen. Kort na de verrassende 'nucleaire ontwapeningsspeech' waarin president Bush de onmiddellijke afschaffing aankondigde van de 'eeuwige' strategische alarmfase, konden de eerste wachtlopers van Minot naar huis en sloegen ze een bal op het vredige openbare golfterrein van deze kleine stad.

Op tientallen air force bases (AFB's) in de VS heeft de verdwijning, een halve wereld ver, van de Sovjetunie als nucleaire tegenstander ineens een onthutsend concrete consequentie. Zoals op Griffiss AFB in New York, waar de kleinere maar ook intercontinentale B-1 bommenwerpers continu klaarstonden om op de stijgen met hun helse vracht. En zoals op Malmstrom AFB in Montana, waar 150 intercontinentale Minuteman raketten in silo's op de USSR gericht staan en waar tweemans teams erop getraind waren om van de ene op de andere minuut een batterij van tien van die ballistische kernraketten af te vuren.

Al die wapens blijven voorlopig intact, maar zullen niet meer ogenblikkelijk - en dus met de kans op een vergissing - te lanceren zijn. En de mensen die ze bedienen en onderhouden, gaan gewone kantooruren maken, van negen tot vijf. De wereld is daarmee, evenals met Bush'besluit om duizenden atomaire slaveldwapens uit Europa terug te halen en te ontmantelen, een veel minder gevaarlijk nucleair kruitvat geworden.

GEFOPT

Voor George Bush betekent zijn 'off alert'-beslissing ook de verlossing van een persoonlijk ongemak dat tot dusverre aan het presidentschap was verbonden. Hij zal niet meer altijd en eeuwig 'the football' bij zich moeten hebben, die de codes bevat voor een presidentieel spoedbevel tot nucleaire aanval. De 'voetbal' - de bijnaam is ingegeven door de kleine jongen die altijd zijn voetbal overal mee naar toe neemt -is een zwart metalen koffertje (meestal gedragen door een marineman in het gevolg van de president) met daarin een boek waaruit het staatshoofd de aanval van zijn voorkeur kan pikken.

Hij moet daarbij gebruik maken van een codekaart die hij in zijn portefeuille draagt en die tevens dient om zich als president te identificeren bij het Pentagon, dat de aanval moet uitvoeren.

Veel Amerikaanse presidenten hebben een kwajongensachtige ongeïnteresseerde verhouding gehad met hun voetbal. John Kennedy wilde de gebruiksprocedure niet kennen, Jimmy Carter vergat regelmatig zijn Pentagon-identiteitskaart tijdens vrije weekeinden mee te nemen en Gerald Ford schijnt zijn nationaal veiligheidsadviseur Brent Scowcroft (die nu dezelfde functie onder Bush bekleedt) eens gefopt te hebben door in de voetbal die de door Scowcroft opnieuw moest worden gecodeerd, een leeg bierblikje plus paardecondoom te stoppen...

VRIENDEN

Sportman George Bush, die tussen verplichtingen door nogal eens anoniem naar een golfbaan wil ontsnappen, is al evenmin geobsedeerd door de ook voor presidenten onvatbare verantwoordelijkheid die de voetbal belichaamt. Nog deze voorbije zomer was Bush in de buurt van Los Angeles een half uur zoek en moest de marine-officier met het koffertje in een taxi de stad door om de president te vinden.

Toch is het de voetbal geweest die president Bush luttele weken geleden inspireerde tot het plan voor een dramatisch keerpunt in de nucleaire wereldhistorie. Maar dan niet zijn eigen voetbal, maar die van Sovjetpresident Gorbatsjov, die zijn koffertje met de Sovjetlanceercodes afgepakt heeft gezien tijdens de staatsgreep in augustus.

Dagenlang is het Pentagon in het ongewisse gebleven over wie aan de andere kant van de aarde de VS onder schot hield met de formidabele intercontinentale Sovjetkernmacht en wie West-Europa kon bedreigen met de Sovjet-korte afstandsarsenaal. Die dagen kon George Bush geen meter wijken van zijn voetbal. Op de maandag na de coupweek, het was 26 augustus 1991, zaten Bush en Brent Scowcroft op de veranda van het presidentiële vakantiehuis in Kennebunkport, in de staat Maine, op de traditioneel Amerikaanse schommelstoelen, die allereenvoudigste maar filosofische meubels die tot grootse gedachten plegen aan te zetten. Daar besloten de twee vrienden, leeftijdgenoten en expiloten uit de Tweede Wereldoorlog dat de tijd gekomen was om die nog zo vage 'nieuwe wereldorde' in het late jaar 1991 concreet gestalte te geven.

Het nietsvermoedende Witte Huis-journalistenkorps zat zich op veilige afstand in tv-wagens en motelkamers te vervelen, toen op die zeer Amerikaanse veranda ('porch') geschiedschrijving werd beraamd. Een misschien wel ingrijpender geschiedschrijving dan de samenzweerders beoogden, want inmiddels lijken de aangekondigde nucleaire afschaffingen een sneeuwbal geworden die ook veel kernwapens aan zich kleeft welke Bush nog dacht te kunnen behouden voor Amerika.

Bush en Scowcroft besloten om aan minister van Defensie Dick Cheney en generaal Colin Powell op te dragen een opsomming te geven van 'alles wat we nucleair kunnen dumpen in het licht van de democratische overwinning in de Sovjetunie'. De twee Pentagonkopstukken trokken tien dagen uit voor hun inventarisatie.

In de tweede week van september volgden in het Witte Huis de discussies tussen de enige zes mensen die weet hadden van Bush' voornemen: de president, vicepresident Dan Quayle, Scowcroft, Cheney, Powell en Robert Gates, de inmiddels omstreden kandidaat om CIA-directeur te worden. Zelfs minister van Buitenlandse Zaken, Jim Baker, die op reis was naar Moskou en het Midden-Oosten, bleef onwetend, evenals de hele Amerikaanse 'wapenbeheersingsbureaucratie', de duizenden specialisten die zich de voorbije twintig jaar met de moeizame onderhandelingen over de START-verdragen met de Sovjets hebben gemoeid.

Op 17 september tekende Bush in zijn Oval Office de presidentiële opdracht tot terugtrekking van alle nucleaire grondwapens in Europa en van alle zeekruisraketten en tot opheffing van de paraatheid van de intercontinentale raketten en bommenwerpers. In zijn speech voor de Verenigde Naties op 23 september repte hij er met geen woord over. Pas op 26 september lichtte Bush persoonlijk telefonisch zijn verblufte geallieerden Mitterand, Major, Kohl en Gorbatsjov in, waarna de aankondiging kwam van de tv-speech.

Tijdens de Golfoorlog heeft Bush de smaak te pakken gekregen van het tonen van gewaagd leiderschap. Nu zag hij voor de tweede keer in zijn ambtstermijn de kans schoon. Het besluit was schokkend vor het hele militair-industriële establishment in de VS, maar het wordt braaf geslikt omdat het van Bush komt. Als iemand van de democratische oppositiepartij het had geopperd, was het als onverantwoord weggehoond', zo omschrijft Kenneth Harriman, politiek strateeg in Bush' republikeinse partij, het enorme gezag en de overeenkomstige persoonlijke macht waarover Amerika's president thans beschikt.

HONGER

Al blijft er in de plannen van Bush veel werk over voor Amerika's militaire bedrijfsleven, er gaan dezer dagen toch heftige schokgolven door de industrie en door de enorme bevolkingsgroepen die daarvan afhankelijk zijn. Alle giganten worden immers gevoelig getroffen. Boeing verliest de miljardeopdracht voor de SRAM-raket, die nu uit het Pentagon arsenaal is geschrapt en Rockwell is haar mobiele MX-raketproject kwijt.

De kernbommenproduktie, een sector waar het Pentagon tien miljard dollar per jaar in pompt, houdt tot nog toe 100.000 Amerikanen, verspreid over dertien staten, aan het werk. Zij zullen zich de komende twee jaar nog vooral bezighouden met het onschadelijk maken van de 2200 nucleaire ladingen die terugkomen uit Europa, waarna naar ander werk moet worden gezocht.

Het Lawrence Livermore National Laboratory in Californië, waar 8000 mensen werken, is het grootste Amerikaanse designcentrum voor nieuwe kernwapens. Daar had men nog maar één bom in ontwerp: de SRAM-kernkop. 'We hopen zoveel mogelijk over te kunnen schakelen op niet-nucleaire technologie', zegt Livermore's directeur John Nuckolls. 'Het is net als met elk ander bedrijf. Als iemand wil hebben wat je maakt, moet je een ander produkt verzinnen'.

Maar ook de vervaardigers van wapens die Bush behouden wil zien, kunnen geenszins gerust zijn. Het Amerikaanse Congres toont honger naar een veel omvangrijker 'vredesdividend', en de president zelf heeft verklaard dat de Sovjet-dreiging, waarop vrijwel alle lopende nucleaire wapenplannen nog altijd zijn gebaseerd, als verdwenen moeten worden beschouwd.

'Wij hebben onze vijand zien verdampen voor onze ogen', zei generaal Powell onlangs tegenover de vaste defensiecommissie van de Senaat, dezelfde commissie die moet beslissen over de Pentagonaanvraag van 75 B-2 Stealth bommenwerpers voor 865 miljoen dollar (!) per stuk. Deze vervangers voor de oude B-52's, zo blijkt uit testen met de eerste twee geproduceerde exemplaren, falen trouwens in hun bedoeling de 'vijandelijke'radar te kunnen ontwijken.

Waar de vijand (afgezien van militair onbetekenden lastposten als een couppleger in Haïti) nu nog alleen maar iemand van het kaliber Saddam Hussein is, die nooit in staat zal zijn tot een nucleaire verrassingsaanval over de lange afstand, lijkt het uitgesloten dat het Amerikaanse Congres nog een groot aantal B-2's wil verwerven. Zelfs Republikeinse partijgenoten van president Bush, zoals senator John McCain, vinden dat 'het Amerikaanse volk nu beloond moet worden voor zijn inspanningen tijdens de Koude Oorlog'.

En die beloning moet bestaan uit verdergaande defensiebezuinigingen dan de toch al fikse ingrepen die na de val van de Berlijnse Muur zijn aangekondigd (tientallen sluitingen van VS-legerbases; inkrimping van de totale manschapssterkte van 2 miljoen naar 1,6 miljoen in vijf jaar).

Nadere ingrepen zullen wel veel militaire en civiele banen kosten, maar hebben het grotere voordeel dat ruimte ontstaat voor economisch veel produktievere investeringen dan die in oorlogsmaterieel.

Wat een schrale troost is voor Northrop, dat nu de helft van zijn bedrijfsinkomen aan de B-2 verdient (waarvan er voorlopig vijftien zijn besteld). En voor General Dynamics, dat de nieuwe klasse Seawolf' nucleaire aanvals-onderzeeërs', bedoeld om de Sovjet-vloot in tijd van oorlog in de noordelijke wateren opgesloten t[illegible] houden, zou gaan bouwen. En voor Lockheed, dat lu[illegible] plannen had voor het SDI ruimteschild tegen Sovjet kernraketten.

Sommige politieke analyti[illegible] in Washington menen da[illegible] George Bush een grote mis[illegible] rekening heeft gemaakt toe[illegible] hij veronderstelde d[illegible] nieuwe projecten (die al onde[illegible] vuur lagen in het Congre[illegible] kon redden door andere sy[illegible] temen versneld op te heffen. Maar waar Powell een 've[illegible] dampte vijand' moest aa[illegible] halen om Bush'besluit uit [illegible] leggen, helpt diezelfde bee[illegible] spraak niet bepaald om e[illegible] Congresmeerderheid [illegible] kweken voor de B-2 en SDI. Het lijkt erop dat zich in [illegible] VS zoiets als het spieg[illegible] beeld gaat voltrekken v[illegible] wat de Sovjetunie overkwa[illegible] Toen Gorbatsjov een pa[illegible] jaar geleden 'een beetje' dem[illegible] cratie en een beetje zelfsta[illegible] digheid voor de deelrep[illegible] blieken in het vooruitzic[illegible] stelde, riep hij een veel ra[illegible] caler eindresultaat over [illegible] land af dan voorzien.

Nu president Bush een be[illegible] rkte nucleaire ontwapeni[illegible] op spectaculaire manier [illegible] met verwijzing naar een co[illegible] pleet nieuwe wereld afk[illegible] digt, lijkt hij ongewild [illegible] bezielen tot een veel dra[illegible] scher gedaanteverander[illegible] van de Amerikaanse sam[illegible] leving, die tot nog toe [illegible] procent (300 miljard doll[illegible] van haar nationale beg[illegible] ting uitgeeft aan defensie. De gevolgen zijn ongew[illegible] maar zijn vermoedelijk gig[illegible] tisch.

Amerika had mogelijk [illegible] een geleidelijker en behee[illegible] baarder aanpassing aan [illegible] nieuwe internationale or[illegible] kunnen kiezen. Maar [illegible] waren een voetbal, tw[illegible] schommelstoelen en Geo[illegible] Bush, gretig om zijn ei[illegible] regering te ontlopen [illegible] geschiedenis te maken, [illegible] de Verenigde Staten op [illegible] avontuurlijker pad hebb[illegible] gestuurd.

Hierbij het staatje van pakkingsmateriaal invriezen, dat wegens ruim[illegible] gebrek niet bij de vorige a[illegible] vering van deze rubriek gepubliceerd.

schema verpakkingsmateriaal

++ zeer geschikt + redelijk geschikt – minder geschikt –– niet aan te raden	diepvries poly-ethyleen zakken	poly-ethyleen dozen	diepvries aluminiumfolie	aluminium bakjes	diepvries cellofaan + stockinette	nieuwe geparaf. karton-verpakkingen
vlees	+	–	++	–	++	––
vet vlees	+	–	++	–	++	––
gehakt (rauw)	+	–	++	+	++	+
vis	––	––	++	–	++	––
gevogelte	+	–	++	–	+	––
aardappelpuree	+	+	–	++	––	––
groente (niet sterk geurend)	++	+	+	+	––	––
(sterk geurend)	––	–	+	+	––	––
soep (niet sterk geurend)	+*	+	––	++	––	+**
(sterk geurend)	––	––	––	++	––	++**
ei (rauw, zonder schaal)	––	++	––	++	––	++
boter/margarine	––	––	–	++	––	+
brood	++	+	+	+	+	–
gebak	+	+	++	+	++	–
ijs	––	+	––	++	––	+
volledige maaltijden	––	–	––	++	––	–
vruchten	–	++	––	++	––	+
vruchtesap	–*	+	––	–	––	++

* met voorvriesvorm ** koud vullen

De Tango, de dans van de hartstocht

ZACHT GLIJDT de muziek de ruimte in. Vult elk gaatje met flinterdunne noten. Klaagt. Zweept op. Dreint en zindert en daagt uit. Is weer zacht.
Soepel bewegen de lichamen zich in deze zwoele atmosfeer. Wang pal naast wang. Huid tegen huid en heup naast heup. Iedere subtiele bewegingen zweven op de ijle muziek. Uitdagend kijken ze elkaar aan. En dan onverwacht...een abrupte beweging. In een ruk wordt de tederheid geladen met agressie, met macht. Zwaait ze naar links.
De tango. Niet de 'ballroom'-versie of de vrolijke feestdans op de bruiloft, maar de Argentijnse tango. De vurige tango. De meest sensuele dans, geboren in de goot, verbannen, verguisd, verboden, gevoed door hartstocht en geworteld in vurige harten. Die tango bloeit op uit de goot.

Langzaam gaat haar lange ranke been omhoog. Scharniert in haar knie, waardoor de zwarte kousen even glimmen in het schaarse licht. De naaldhak flitst als een mes. Zakt tergend langzaam weer terug naar de houten vloer. De agressie ebt weg in een nieuwe tederheid.
De tango, de taal van de passie. Het verhaal van drama en erotiek, van agressie en tederheid, van haat en liefde van leven en dood.
In de danssalons bloeit de tango weer als nooit tevoren. Niet de ballroomdans of de vrolijke feestversie, maar de originele Argentijnse in al zijn vurigheid. De verderflijke tango. Verguisd, verboden door pausen, uitgespuugd door de burgerlijkheid, verbannen uit het geboorteland, gekuist in Europa en weer in alle oorsprong herboren. Opgebloeid als een bloem uit de goot. Het zijn vooral dertigers en veertigers die na een generatie swingen op afstand in de disco's, in hun armen de warmte van een ander lichaam ontdekken, ervaren hoe het is om lichamelijk bezig te zijn.
Op de dansvloer spelen ze het gevecht tussen man en vrouw, de subtiele strijd waarin de vrouw de hartslag verzorgt en de man de versieringen. Waar de macho de leider is en de vrouw volgt. Niet onderdanig, maar geraffineerd vult ze de bevelen van de man zelf in.
Het bovenlichaam stijf, terwijl vanaf de heup het spel van de benen wordt gespeeld, benen die als stilleto's messcherp uitklappen.
Net als honderd jaar geleden.

LOKROEP

Buenos Aires, Argentinië, anno 1860. De strijd na de onafhankelijkheid van het land is beslecht en de winnaars, de verlichte liberalen, beginnen het land om te vormen aan de hand van Europese kapitalistische bouwtekeningen. Daarvoor hebben ze immigranten nodig. In het oude Europa doen de verhalen de ronde van de uitgestrekte landerijen in Argentinië, die voor een zacht prijsje te koop zijn. Van gouden bergen vol werk en winst die blinken aan de Zuidamerikaanse horizon. Duitsers, Italianen, Polen, Spanjaarden laten alles in de steek om naar het beloofde werelddeel te trekken. Daar blijkt de belofte bedrog te zijn. De terugtocht is zo lek als de lege portemonnee.
Dus blijven ze hangen in de ellende van de havenwijken. Van bijvoorbeeld de voorstad Palermo, waar het heimwee naar het verre Italië naam heeft gekregen. In grijze huurkazernes wonen de avonturiers, de gelukszoekers, de criminelen, de dromers, de verstotenen, de vluchtelingen. De ellende van de goten van Buenos Aires: criminaliteit en prostitutie. Voor een paar centen vergeten de bedrogen immigranten even hun sores in de warme armen van een hoer in een van de vele bordelen.

Rond de bordelen komen de klanken van de verre moederlanden bij elkaar. De Italiaanse levensliederen, de Spaanse dansen, de Afrikaanse ritmen, de Argentijnse volksmuziek van de pampa's. Muziek, gemengd met de agressiviteit van de mesgevechten op de straat. De hoge hakken van de laarzen, de vlijmscherpe bewegingen van de messen.
Daar wachten de mannen voor de bordelen op hun beurt. Om de tijd te doden dansen ze. Dansen ze de

schijngevechten zonder mes, dansen ze als mannen de passie voor de vrouw die ze straks in het bordeel zullen bezitten.
De tango is geboren. Gemengd in de internationale ketel, geladen met agressie, begeerte, hartstocht, gebaseerd op verovering. Binnen in de bordelen wordt de tango tussen man en vrouw lijfelijk voortgezet. 'Een pornografisch schouwspel, een slang uit de hoerenkast', aldus een Argentijnse dichter. In het rokerige hol zingt de zanger over de vergeten verre Europese thuislanden, over de vergane schoonheid van een hoer, over wraakgevoelens, over de messteken waarmee hij zijn vrouw om het leven heeft gebracht.

ROLLEN

Het spel tussen twee lichamen, tussen twee zielen. De rollen zijn verdeeld. 'It takes two to tango'. De man sluipt dichterbij, de vrouw wacht af. Samen glijden ze over de vloer. Tot de cortes, de ommekeer. Ze haakt haar benen achter de benen van de man. Ze glijden achteruit en aan het einde hangt ze in volledige overgave in zijn handen. 'Het duivelse orgasme', schreef de Argentijnse schrijver Jorge Luis Borges.
In het begin waren het nog alleen de viool en de gitaar die voor de begeleiding zorgden, later kwam daar de bandoneon bij, de accordeon die door Duitse zeelui werd meegebracht. Het kleine instrument geeft de dans met zijn ritme en loopjes de onmisbare spanning.
Met de komst van de piano steeg de tango op de maatschappelijke ladder naar de danslokalen van de middenstand. De eerste protesten borrelden op en er werd achter kopjes thee gefluisterd over de zedeloosheid van een nieuwe dans.
In 1912 was Europa rijp voor de tango. In het begin kabbelde de dans zachtjes in kleine zalen, maar na een jaar steeg de populariteit naar een hoogtepunt in de beroemde 'Tango Teas' in Londen. Parijs volgde waar volgens een krant 'de ene helft van de bevolking tegen de andere helft wrijft'.

GEKUIST

Maar het wàs al de zwaar gekuiste versie van de oorspronkelijke Argentijnse dans. Zonder de passie, zonder het vuur, gepolijst tot ballroom-niveau. Maar mèt de naam en de schandalen in het kielzog. De tango had geen betere reclame kunnen hebben. Het was de tijd van de grote tango-orkesten, de mode, volle danszalen. Tot rock 'n roll de betovering brak. En de tango werd even fatsoenlijk als de overgebleven dansscholen waren.
Ondertussen was de tango ook teruggekeerd naar Buenos Aires waar hij nieuw leven in werd geblazen. Een jaar geleden kwam de wedergeboorte van de dans van de contrasten. Werd het bijna vergeten vuur in de tango weer opgerakeld.
Zoals in de tangosalons in de grote Europese steden.
Met een vinnige blik slingert ze haar been om dat van de man. Hij kijkt terug, draait haar weg en stelt haar opnieuw voor het blok. Haar reactie is weer anders. Sensueler, en opnieuw draait ze haar been om zijn kuit. Tergend langzaam trekt ze haar been omhoog. Het spel van de contrasten, van strelen en afstoten, van liefde en haat, van leven en dood, van drama en erotiek. Waarin een streling het volgende moment een klap kan zijn.
De oorlog tussen man en vrouw.
De man als leider, als macho. De vrouw als volgster en dat op de verjaardag van de emancipatie. Voor zoveel intimiteit zou de man al jaren geleden nog een klap in het gezicht gekregen hebben en voor vuile seksist zijn uitgescholden. De vrouw als volgster, als erotische speelbal in de handen van de macho.

'Ik had er in het begin best wat moeite mee'. Ze is blond. Net heeft ze met haar vriend op de houten dansvloer gedanst met een intensiteit dat ik me bijna een voyeur voel.
'Ik had er behoorlijk moeite mee om zomaar te volgen. Maar als je een tijd bezig bent, dan voelt dat heel anders aan. Je doet het omdat het leuk is. Je doet het omdat je weet dat het een spel is, omdat je er ook in het volgen je eigen rol in kunt spelen'.
Samen doen ze het voor. De afsluiting. Hij dwingt met de buitenkant van zijn voet haar benen uit elkaar, schuift haar linker voet naar buiten. Ze kijkt hem strak aan en tergend langzaam duwt ze zijn voet terug en klemt het been af. Ze blijven even staan en komen moeilijk van elkaar los. 'Snap je'.
'Als we zondags ruzie hebben en we gaan 's avonds de tango dansen is het zo over'. Ze praten over de dans als over het leven, het is moeilijk'.

ZWOEL

Anderen paren schuiven voorbij. Lichamen die met elkaar praten. Een zwoel gesprek.
Je danst geen tango als je alleen de techniek beheerst. Daar hoort gevoel bij. Je leert de beginstappen en daarna moet het naar je hart, naar je buik zakken. Je speelt met muziek, met jezelf, met de andere. Je danst nooit hetzelfde, je weet nooit wat er komt. Dat maakt de dans zo spannend. Daarom moet je elkaar kunnen aanvoelen, het moet tussen twee lichamen vonken.
De tango haalt het sensuele in de mens naar boven. De contrasten: hij moet leiding geven, het vrouwtje moet volgen. Tenminste in het begin. Als je de techniek beheerst en met je buik, je hart gaat dansen, begint de strijd: wie ben ik, wie ben jij? Dan is het oorlog, dan is het treiteren. Hij zet je de voet dwars en je moet reageren. Wie ben je wel dat je dat kunt doen, denk je. Dan ben je dichter bij elkaar, dan praat je via de huid, dan vergeet je alles, dan ben je zo intesief met elkaar bezig.

Digidisc net zoiets als kubus Rubik

HET WORDT net zoiets als de Hongaarse kubus van Rubik, voorspellen de mensen die kennis gemaakt hebben met de digidisc. Gek was men indertijd op de kubus. Op het Mondriaangekleurde speeltje zaten op elk vlak negen vierkantjes. Het was de bedoeling al draaiend elke zijde in een kleur te krijgen. Je ziet ze nu niet veel meer, maar tien jaar geleden was de hele wereld in de ban van dit spelletje. Het ging om een rage zonder weerga. Uit vinder Erno Rubik uit Hongarije werd er schatrijk mee.

De 'digidisc' die sinds een dag of wat in de speelgoedwinkels en kantoorboekhandels ligt, lijkt stukken makkelijker. Zeven felgekleurde schijfjes vormen een cilinder; ze worden magnetisch bij elkaar gehouden. Op de smalle kant van vier van de schijfjes staan de cijfers 1 tot 4, twee bevatten de tekens +, -, x en : en het zevende schijfje heeft vier = tekens. Draai de schijfjes tot de sommetjes die op de zijkanten ontstaan alle vier kloppen. Begin met vijf schijfjes om de puzzel te leren kennen.
Dat kan niet moeilijk zijn. De sommen liggen op kleuterniveau. Voor iemand met een beetje B-opleiding moet dat in een minuutje bekeken zijn... Maar dat valt tegen. Twee van de vier goed lukt geregeld. soms ook drie. Maar alle vier blijkt een ander verhaal. Maar wacht eens, misschien moeten het eerste en derde schijfje verwisseld worden...Dat is het!

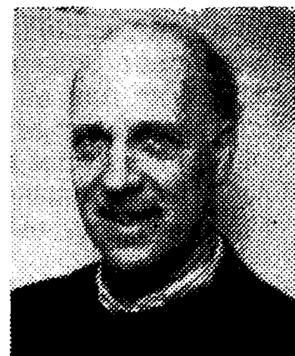
VERSLAVING

Zo gaat het door. Als je het ding ziet liggen, kun je er niet afblijven. De fabrikant waarschuwt ook al voor verslaving. Dat klopt in elk geval. Op de verpakking staat dat bij elke opgave meer goede oplossingen mogelijk zijn, maar helaas... Nog eens, en weer. En dan liggen er nog twee schijfjes klaar om te zijner tijd aan de disc te worden geplakt. Want ook sommen als 3 + 3 = 2 x 3 zijn mogelijk. En dan moeten opnieuw alle vier de opgaven kloppen. Het aantal mogelijkheden is duizelingwekkend, en het ziet er zo simpel uit.
Na de Hongaarse kubus hoopt iedere spelletjesfabrikant ooit een klapper als Rubik te maken. De digidisc lijkt een serieuze kanshebber. Want zeg nu zelf, wat is simpeler dan rekenen op het niveau 1 + 1 = 2?
Het ding neem je verder net als de kubus makkelijk mee in tas of zak, alleen is de digidisc door de magneten zwaarder. Maar iedereen die een beetje rekenen heeft geleerd, kan er zo mee aan de slag. Gebruiksaanwijzing of uitleg zijn overbodig. Er is niet veel wiskunde voor nodig om in te zien dat het aantal serieuze combinaties met de digidisc in de verste verte niet kan tippen aan die van de kubus. Die kende meer dan 43 quadriljoen (43 en dan 24 nullen) mogelijkheden. Er werden over de geheimen van de kubus al meer dan tien miljoen boeken verkocht en het geval zelf heeft een plaats gekregen in het Museum of Modern Arts in New York.

De stoffelijke resten van de **onbekende Roemeense soldaat** uit de Eerste wereldoorlog zijn zaterdag weer teruggebracht naar het graf in Bukarest waar zij 34 jaar geleden werden opgegraven om plaats te maken voor de grondleggers van de Roemeense Communistische partij.
De onbekende held, gekozen door een oorlogswees uit tien graven van naamloze soldaten, werd op 17 mei 1923 teraardebesteld in het vrijheidspark van Bukarest, vlakbij het centrum.

ONDER DE LOUPE

Estland weer postzegelland

= door Victor Hafkamp =

OKTOBER GELDT in vele landen als de maand van de postzegel. In Estland was dat dit jaar zeker het geval, want op de eerste dag van die maand gaven de posterijen van de Baltische republiek voor het eerst na 51 jaar weer zegels uit. Oudere verzamelaars zullen zich

zonder twijfel nog de zegels van Estland uit de periode 1919-1940 herinneren. Het land kon in die korte periode in zijn historie — net als Letland en Litouwen — bogen op een staatkundige onafhankelijkheid. In 1940 werd die teniet gedaan door de troepen van Nazi-Duitsland die het land bezetten en aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd het land als republiek bij de Sovjetunie ingelijfd. De ontwikkelingen in de Sovjetunie hebben er toe geleid dat de Baltische staten staatkundig weer op eigen benen staan en in elk geval hun eigen economieën beheren. Het uitgeven van een eigen munt en eigen postzegels horen daar bij.

Estland (Eesti) kwam 1 oktober met tien zegels: een permanente serie van negen waarden en twee zegels die betrekking hebben op de herwonnen onafhankelijkheid. Op de negen permanente zegels staat het wapen van Estland. Er zijn zeven klein formaat-zegels van resp. 5, 10, 15, 30, 50, 70 en 90 kopeken en twee grootformaat-exemplaren (tweezijdig getand) van resp. 1 en 2 roebel. De onafhankelijkheidszegels tonen de Estse vlag (1.50) en een kaartje van Estland en zijn ligging binnen Europa (2.50). De post in Tallinn, de hoofdstad, kon-

digde aan een bescheiden uitgiftepolitiek te zullen voeren, zoals zij ook in het verleden deed. De Duitse firma Roll treedt op als vertegenwoordigster van de post in Estland. Zij verwacht dat nu ook de belangstelling voor de uitgiften uit de periode 1919-1940 zal toenemen.

De zegels van 1 en 2 roebel zijn in Zweden gedrukt, de andere exemplaren bij een drukkerij in Leipzig die vroeger alle DDR-uitgiften voor haar rekening nam. Ontwerper van de zegels is een in Zweden woonachtige Est: Vello Kallas.

VEERTIG JAAR VN-ZEGELS

Veertig jaar geleden ondertekenden vertegenwoordigers van de Amerikaanse regering en de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, de Noor Trygve Lie, een verdrag dat de volkerenorganisatie het recht gaf een eigen postdienst op te zetten en postzegels uit te geven. Een historische gebeurtenis in de wereld van de filatelie, want daarmee werden de Verenigde Naties de enige organisatie ter wereld die eigen zegels in omloop brengt.

Aanvankelijk had alleen het hoofdkwartier van de VN in New York eigen postwaarden, maar in 1968 resp. 1979 volgden ook de VN-vestigingen in Genève, Zwitserland en in Wenen, de Oostenrijkse hoofdstad. Na VN-zegels in dollars en cents kwamen er toen ook uitgiften in Franse francs en centimes (of rappen) en in Oostenrijkse schillingen.

De veertigste verjaardag van de postdienst van de Verenigde Naties heeft de jubilerende dienst aanleiding gegeven tot de uitgifte van zegels, waarop exemplaren van de vroegste emissie van de VN zijn gereproduceerd. De serie kwam in 1951 in omloop. Elke dienst komt met twee zegels. Op de uitgifte van New York (30 en 40 cents) zien we afbeeldingen van de exemplaren van 1 en 2 cents uit 1951. De Zwitserse zegels (van 50 centimes en 1.60 franc) tonen de exemplaren van 15 en 50 c. uit 1951 en de Weense editie (5 en 8 schilling) geeft de zegels van 20 resp. 5 cents uit 1951 weer.

ZEGEL-OP-ZEGEL

Het postzegel-op-postzegelthema blijkt populair de laatste jaren. Vooral bij postzegeljubilea wordt het met grote regelmaat gebruikt. Erg origineel is het niet, maar verzamelaars hebben er daardoor weer een nieuw verzamelthema bij gekregen. Ook Thailand laat oude zegels van Siam uit 1908 op zegels zien. Ze verschijnen — zeven in getal — om bekendheid te geven aan de filatelistische wereldtentoonstelling die van 1 tot 10 oktober 1993 in Bangkok wordt gehouden.

De zegels hebben een frankeerwaarde van 2 tot en met 8 baht. De zegels van Siam uit 1908 zijn bedrukt met het standbeeld van koning Chulalongkorn.

Een interessante zegel-op-zegel uitgifte verscheen ook op de Falkland-eilanden, de befaamde archipel aan de zuidkant van Argentinië, nog niet zo lang geleden het toneel van een Brits-Argentijnse oorlog. Een eeuw geleden werden op de Falkland-eiland oftewel Islas Malvinas de eerste exemplaren met het portret van koningin Victoria en de waarden "half-penny" en "2 1/2 d." in omloop gebracht. Daarvoor hadden de bewoners van de archipel zich maandenlang moeten behelpen. Er waren geen zegels met frankeerwaarden in halfjes en die waren juist dringend nodig omdat een tarief van vier pence was gereduceerd tot 2 1/2 pence.

Om toch een halve pencewaarde te bereiken, werden zegels van een penny schuin doormidden geknipt, de zogenaamde "bisects". Op zegels van 12, 26, 31 en 62 pence die de Falkland-eilanden

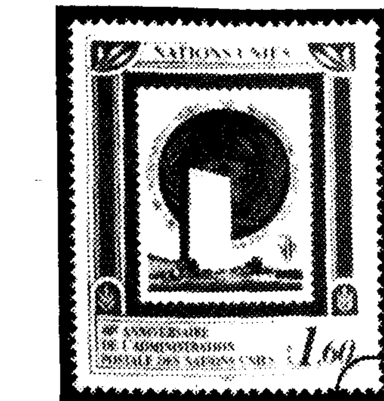

vorige maand lieten verschijnen, zien we o.a. de "half penny" uit 1891 en een enveloppe met een "bisect" naast twee normale zegels en een exemplaar van een penny met opdruk "1/2 d." Verder zien we nog het postschip "Kosmos".

NOORWEGEN

Koning Olav de Vijfde van Noorwegen is 33 jaar lang nadrukkelijk aanwezig geweest op de postzegels van zijn land. Maar vorig jaar overleed de oude monarch. Zijn zoon Harald volgde hem in januari op. Valzelfsprekend heeft zo'n troonswisseling gevolgen voor de postzegels van het betreffende land. De Noorse post heeft voor 21 februari van het komende jaar zegels op het programma gezet met de portretten van koning Harald en zijn vrouw, koningin Sonja. De zegels van die nieuwe permanente serie zijn ontworpen door een veteraan in de Noorse

ontwerpkunst, Knut Lokke-Sorensen. Hij heeft zijn sporen verdiend bij het ontwerpen van zegels met leden van het Noorse vorstenhuis. Ooit kreeg hij de "Grand Prix de l'Art Philatélique Européen" in 1982 in Parijs.

Een andere veteraan op het gebied van de kunst van het postzegel ontwerpen is Czeslaw Slania. Hij is Pool van geboorte, maar heeft voor de Zweedse post een veelheid aan prachtige zegels gemaakt. Slania vierde onlangs zijn zeventigste verjaardag. De Zweedse posterijen hebben die niet ongemerkt voorbij willen laten gaan en brachten een groot blok uit dat uit drie zegels van tien Kronen bestaat.

Het is het grootste blok dat Zweden ooit heeft laten drukken. Het is — zoals gebruikelijk — prachtig uitgevoerd. De afbeelding toont een historische gebeurtenis: de kroning van koni[ng] Gustav de Derde. Op e[en] vignet in het blok staan e[en] paar attributen afgebeeld d[ie] Slania bij zijn werk niet k[an] missen: een staalplaat en [de] werktuigen voor het mak[en] van gravures.

Amnesty komt op voor Vanunu

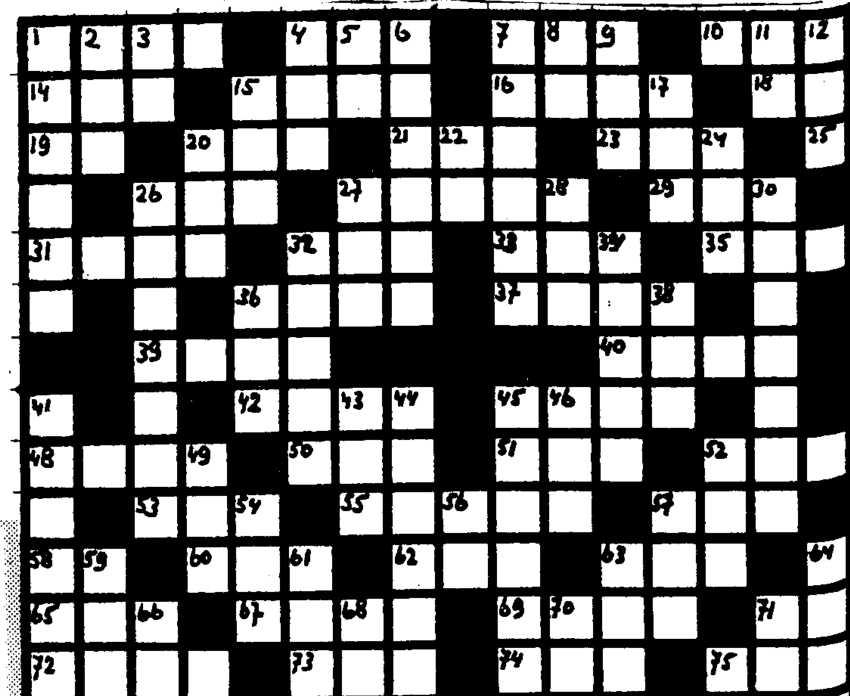
De internationale mensenrechtenorganisatie **Amnesty International** heeft protest aangetekend tegen de omstandigheden waaronder de voormalige kerntechnicus Mordechai Vanunu in Israël gevangen wordt gehouden. Dat schrijft de organisatie in een woensdag in Londen uitgegeven rapport.

Amnesty International doet een beroep op Israël een einde te maken aan de eenzame opsluiting waaraan Vanunu sinds zijn ontvoering en gedwongen terugkeer naar Israël in oktober 1986 is onderworpen.

Vanunu zit in de gevangenis van Ashkelon een gevangenisstraf uit van 18 jaar wegens verraad en spionage voor het geven van geheime informatie over Israëls nucleaire programma aan een Britse krant. Volgens Vanunu, die nu 37 jaar oud is, heeft hij de gegevens aan The Sunday Times doorgespeeld om daarmee een publiek debat over Israëls kernprogramma te ontketenen.

Volgens Amnesty kunnen de omstandigheden van Vanunu's gevangenschap gerekend worden tot een wrede, onmenselijke of vernederende behandeling van gevangenen. De organisatie heeft bij herhaling zijn bezorgdheid geuit over de zaak Vanunu en vraagt Israël een einde te maken aan diens eenzame opsluiting.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Afwas; 4. Bijwoord; 7. Intens; 1[0] Aandacht; 14. Tijdperk; 15. Onbepaald telwoord; 16. Land in Azië; 18. Honingdrank; 19. Muzieknoot; 20. Keukengerei; 21. Gelofte; 23. Beteuterd; 25. Getijde; 26. Heks; 27. Kruisboog; 29. Grap; 31. Land in Azië; 32. Sprookjesfiguur; 33. Water in Utrecht; 35. Deel van een trap; 36. Hoofdstad in Europa; 37. Deel van Spanje; 39. Vragend voornaamwoord; 40. Klank; 42. Pas; 45. Top; 48. Soor[t] stof; 50. Op de wijze van; 51. Telwoord; 52. Ladder; 53. Vruchtennat; 55. Toet; 57. Keukengerei; 58. Bijwoord; 60. Gebogen been; 62. Dierenverblijf; 63. Haargroei; 64. Heilige; 65. Koud; 67. Ongaarne; 69. Ogenblik; 71. Godheid; 72. Vertaler; 73. Gevangenis; 74. Vochtig; 75. Hemellichaam.

VERTIKAAL: 1. Lak; 2. Oppervlaktemaat; 3. Water in Noord Brabant; 4. Voorzetsel; 5. Water in Friesland; 6. Lofspraak; 7. Trouwhartig; 8. Bijwoord; 9. Verbinding; 1[1]. Voorzetsel; 12. Herkauwer; 13. Mankement; 15. Gevul[d] 17. Horizon; 20. Kledingstuk; 22. Zuivelprodukt; 24. Keukengerei; 26. Strafwerktuig; 27. Boom; 28. Sprookjesfiguur; 30. Pralen; 32. Slagader; 34. Stukken; 36. Soort 38. Hoogste punt; 41. Aanzicht; 43. Voegwoord; 4[4]. Roofdier; 45. Meten; 46. Een weinig; 47. Spreken; 4[9]. Plaaggeest; 52. Vernis; 54. Staafje; 56. Bolgewas; 57. De[el] van het gezicht; 59. Havenstad; 61. Bewijs; 63. Sportterm 64. Bevel; 66. Laatstleden; 68. Muzieknoot; 70. Familielid; 71. Water in Noord Brabant.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van de Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

G. Ludowika
Manpuritoweg # 13
Curaçao

De winnar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur) Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden KRUISWOORDPUZZEL

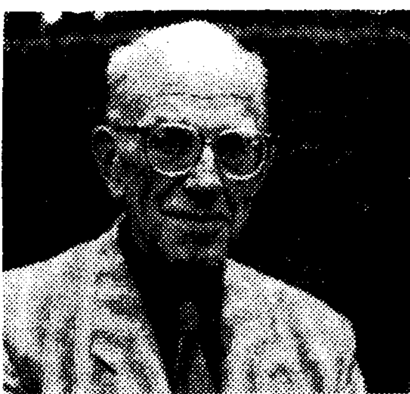
Curaçao: POB 577,Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Link

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Pertinent; 9. Sterappel; 17. Oker; 18. Snor; 19. Poes; 20. Oele; 21. Rekel; 23. Arabier; 25. Serie 26. Ir.; 27. Mok; 29. Snoer; 30. Bed; 31. M.n.; 32. Gesel; 34. SER; 35. Sater; 37. Bol; 38. Dus; 40. Pan; 41. Lel; 43. God 44. Popelen; 45. Gas; 46. Nip; 48. Bus; 49. Keg; 51. Git; 53. Negus; 55. Ion; 57. Larie; 60. Er; 62. Kil; 63. Kneep; 65. Les; 66. O.T.; 67. Rotan; 69. Wanneer; 71. Isere; 73. Emi[r] 74. Wade; 75. Deel; 77. Elan; 78. Decimeter; 79. Erkenning.

VERTIKAAL: 1. Porie; 2. Eker; 3. Rek; 4. Tremel; 5. N.S. 6. Ena; 7. Nors; 8. Trans; 9. Spier; 10. Toer; 11. Eer; 12. Rs.; 13. Poedel; 14. Per; 15. Elim; 16. Leens; 22. Los; 24. Boezeroen; 25. Set; 28. Ked; 30. Ban; 32. Godin; 33. Lupus; 35. Sanel; 36. Regie; 37. Bon; 39. S.O.S.; 40. Pek 42. Lat; 47. Pekari; 48. Bul; 50. Gal; 51. Gissen; 52. Gered 54. Gin; 55. Inner; 56. Neede; 58. Rei; 59. Steng; 61. Rome 63. Kade; 64. Peer; 66. Oran; 68. Tic; 69. Wat; 70. Rek; 72. Eli; 74. We; 76. Le.

Behandeling van pijn gecompliceerde zaak

= door dr M. de Grood =

EEN VAN DE KLACHTEN, die een huisarts op zijn spreekuur het vaakst te horen krijgt, is pijn. Iedereen kent pijn uit eigen ervaring en kan bijzonder hinderlijk zijn. Hoe ontstaat pijn eigenlijk?

Een van onze zintuigen is het gevoel. We onderscheiden twee soorten gevoel. Met de ene soort nemen we aanrakingen of bewegingen waar (het z.g. gnostische gevoel). Met de andere soort nemen we prikkels waar die de integriteit van ons lichaam bedreigen (het z.g. vitale gevoel) en dat zijn pijn en temperatuurswisselingen.

Het waarnemen van beide soorten gevoel geschiedt door zenuwvezels die overal in ons lichaam, zowel in de huid, de pezen en gewrichten, de ingewanden en de spieren te vinden zijn. Vroeger dachten we, dat er overal in ons lichaam voor de verschillende kwaliteiten van het gevoel bepaalde waarnemingsorgaantjes waren. Tegenwoordig weten we, dat de soort en de dikte van die uiteinden van de zenuwvezels bepalen wat we waarnemen. Pijn- en temperatuursverschillen worden waargenomen door de z.g. alfadelta en de C-vezels. De prikkelgeleiding in de vezels heeft een bepaalde snelheid. Pijn, die voortgeleid wordt door de eerste soort (dikkere vezels) voelen we meteen en verdwijnt weer snel, b.v. een steek met een naald, terwijl de C-vezel pijn veel langzamer geleidt en dat is b.v. de pijn die we voelen als we ons branden: de pijn komt langzamer op en verdwijnt langzamer.

Men neemt tegenwoordig aan, dat de pijnvezels geprikkeld worden door bepaalde chemische stoffen, die zich bij die prikkels in de weefsel vormen (bradykinines, prostaglandines en enkele andere) en die weer snel worden afgebroken. Bij een aanhoudende pijn worden voortdurend opnieuw van deze stoffen aangemaakt. Bepaalde pijnstillers werken dan ook door het sneller reduceren van deze stoffen, zoals preparaten met aspirine of paracetamol en we spreken hier dan ook van perifeer werkende pijnstillers.

Via de pijngeleidende zenuwvezels komt de pijnprikkel in het ruggemerg terecht en kunnen zo worden doorgegeven naar de hersenen. Als reactie op deze prikkel worden in het ruggemerg, de hersenstam en in de hersenen stoffen gevormd, de z.g. endorfines, die de voortgeleiding van die prikkels afremmen. Dit gebeurt dan door de zg morfine-receptoren in de hersenen en het ruggemerg.

We kunnen medicamenteus deze morfinereceptoren aanpakken door de patiënt morfinepreparaten toe te dienen; morfine is dus een centraal werkende pijnstiller. Deze middelen worden voornamelijk gebruikt wanneer we er niet in slagen de plaatselijke oorzaak weg te nemen of onder controle te krijgen.

Maar er is nog iets anders. Het pijngevoelige systeem staat erg onder invloed van onze emoties. Het systeem in onze hersenen (de voorhoofdskwabben) beoordelen iedere binnenkomende pijnprikkel en geven er een bepaalde waarde aan. U weet zelf, dat schrik, angst en vrees onze reactie op een pijnprikkel bepalen. Er zijn mensen, die nauwelijks op pijnprikkels reageren (denk maar aan fakirs op matrassen van spijkers) en er zijn mensen, die een zeer lage drempel voor pijn hebben. Geneesmiddelen, die remmend werken op de functie van die voorhoofdskwabben (librium, valium e.d.) kunnen in sommige gevallen de verwaarzaamheid voor pijn beinvloeden.

U ziet, dat pijngewaarwording een ingewikkeld systeem volgt en dat is ook de reden, dat er in veel ziekenhuizen pijn-teams bestaan, die een patiënt met chronische pijnen beoordelen en aan de hand hiervan ook behandelen.